

การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

นายวราพงษ์ เทพรงค์ทอง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONTENT REGULATION IN POLITICAL WEBBOARDS AFTER THE PROMULGATION
OF THE COMPUTER RELATED OFFENCES ACT B.E. 2550

Mr. Warapong Theprongthong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลัง
มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด
เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

โดย

นายวราพงษ์ เทพรงค์ทอง

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

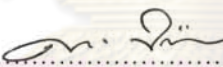
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

 ..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ขำวิจิตร)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

 ..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรทัศน์ ปีกเจริญผล)

วราพงษ์ เทพรงค์ทอง : การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550. (CONTENT REGULATION IN POLITICAL WEBBOARDS AFTER THE PROMULGATION OF THE COMPUTER RELATED OFFENCES ACT B.E.2550) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.พิรงรอง รามสูต, 121 หน้า.

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 การดำเนินการในคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางเนื้อหา รวมทั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมืองทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตโดยตรง ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฯ

ผลจากการประกาศใช้กฎหมาย ส่งผลให้บทบาทและแนวทางการกำกับดูแลของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่า มีการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ เป็นเวลา 90 วัน ตามที่พระราชบัญญัติกำหนด เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสืบสวนสอบสวนเมื่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐร้องขอ อีกทั้งเพิ่มมาตรการในการกำกับดูแลตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการเฝ้าระวังและกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่เข้าข่ายพาดพิงสถาบันและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ขณะเดียวกัน การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติฯ พบว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ตามมาตรา 14 มีจำนวนมากกว่คดีอื่นๆ โดยเฉพาะคดีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับเนื้อหาทางการเมือง เนื่องจากมีการเฝ้าระวังและตรวจสอบมากเป็นพิเศษจากหน่วยงานภาครัฐ เพราะเป็นความผิดที่มีลักษณะชัดเจน สามารถตัดสินได้ด้วยวิจารณญาณหรือจิตสำนึกของบุคคลในสังคม ทำให้พบการกระทำความผิดได้ง่ายกว่าความผิดในเชิงเทคนิคอื่นๆ เช่น การเจาะเข้าสู่ระบบโดยมิชอบหรือการหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต

ภาควิชา .....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต วราพงษ์ เทพรงค์ทอง
สาขาวิชา .....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก พิรงรอง
ปีการศึกษา ..... 2552.....

5184905328 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : CONTENT REGULATION / POLITICAL WEBBOARDS / THE
COMPUTER RELATED OFFENCES ACT B.E. 2550

WARAPONG THEPRONGTHONG : CONTENT REGULATION IN POLITICAL
WEBBOARDS AFTER THE PROMULGATION OF THE COMPUTER RELATED
OFFENCES ACT B.E.2550. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. PIRONGRONG
RAMASOOTTA, Ph.D., 121 pp.

This research has the following objectives: to study how content regulation of online political forums has changed after the passing of the Computer Related Offences Act B.E. 2550; legal prosecution on offences on content; criteria used in surveillance, examination, and filtering of content in online political forums, by the state and the industry. Document research, and key informant interviews were used as data collection methods.

The research finds that after the enactment of the Computer Related Offences Act B.E. 2550, three main institutions have been the central agent in enforcing the law. This includes the Ministry of Information and Communication Technology, the Department of Special Investigation under the Ministry of Justice, and the Cyber – Crime Division under the Royal Thai Police. Thus far, a total of the authorized officials have been appointed by the Minister of Information and Communication Technology to be in charge of the law enforcement.

As a result of the new law, operators in the Internet industry are obliged to enforce a new practice -- keeping a 90-day log file of traffic under their service – for future perusal by authorized officials. Self-regulation measures have also been stepped up in monitoring illegal and inappropriate content, particularly content that concerns lèse majesté and national security.

The study also finds that of all the prosecution cases under the new law, those violations under section 14 (content regulation) was found to be the most prevalent, particularly political content. This may be attributed to the fact that there is more intense monitoring on such type of content. The sensitivity of content-related offences as well as the way that problematic content lends itself to judgment makes such offences appear more tangible and easily noted than other types of computer-related offences such as hacking or phishing.

Department : ..... Journalism ..... Student's Signature *N. Prongthong*
Field of Study : Journalism and Information ..... Advisor's Signature *Pirongrong Ramasootta*
Academic Year : ..... 2009 .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.พิรงรอง รามสูต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ “ครู” ผู้ซึ่งกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำปรึกษา ตลอดจนแนวคิด คำแนะนำ และความช่วยเหลืออย่างสูงของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกขั้นตอน กราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.ณรงค์ ขำวิจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.จิตร์ทัศน์ ฝักเจริญผล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ร่วมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ทุกท่านในการให้ข้อมูลและความร่วมมือ เพื่อให้ผู้วิจัยมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการของการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทำให้เกิดข้อค้นพบหลายประการอันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และสนับสนุน ด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา จนทำให้ประสบผลสำเร็จในที่สุด และน้องสาวที่คอยดูแลใส่ใจ สอบถามห่วงใยตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณพี่ๆ คณะนิเทศศาสตร์ทุกคน โดยเฉพาะคุณพี่นาย คุณพี่ต๋อง สำหรับความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือระหว่างที่ทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ปริญญาโท ภาคนอกเวลาราชการ ทั้ง 6 คน ที่คอยเป็นกำลังใจ เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือ ตลอดจนอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอ ขอขอบคุณในมิตรภาพดีๆ ที่เรามีให้กัน สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคุณกัญญารัตน์ ภาณุเสฐียร สำหรับกำลังใจและความรู้สึกดีๆ ที่มีให้เสมอ

หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นกรองและการเซ็นเซอร์เนื้อหาในอินเทอร์เน็ต.....	8
แนวคิดเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์.....	12
แนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล.....	36
4 ผลการวิจัย.....	37
1) แนวทางการปฏิบัติในการกำกับดูแลของภาครัฐภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.....	38

2) แนวทางการปฏิบัติในการกำกับดูแลของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	51
3) การศึกษาการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการ กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่ เกี่ยวข้อง.....	62
4) บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมือง ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	70
5) บทบาทของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ด ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	78
5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	89
รายการอ้างอิง.....	112
ภาคผนวก.....	115
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	121

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตราจ

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบรูปแบบของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.....	40
2	เปรียบเทียบวิธีการและลักษณะการกำกับดูแลของเว็บบอร์ดทางการเมือง 4 เว็บไซต์.....	58
3	ข้อมูลเรื่องร้องเรียนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำแนกประเภทตามฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ.....	63
4	จำแนกรื่องร้องเรียนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาตรา 14 ตามอนุมาตรา.....	64
5	คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI).....	65
6	คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี.....	66
7	กระบวนการการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต.....	84
8	แนวทางการกำกับดูแลของภาครัฐภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.....	90
9	แนวทางการกำกับดูแลของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.....	91
10	แสดงฐานความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ 3 อันดับสูงสุดที่ได้รับร้องเรียน....	92
11	แสดงฐานความผิดที่ระบุไว้ในอนุมาตราของมาตรา 14 ที่ได้รับร้องเรียน.....	93
12	ฐานความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ 3 อันดับสูงสุดที่ได้ถูกดำเนินคดีใน ความรับผิดชอบกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และกองบังคับการปราบปราม การกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี.....	94
13	เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บบอร์ดทาง การเมืองทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต.....	96
14	วิธีการที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บบอร์ดทาง การเมืองทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต.....	97

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ต.....	20
2	แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลภายหลังมีการประกาศใช้ กฎหมายคอมพิวเตอร์.....	21
3	แสดงภาพลักษณะหน้าจอเมื่อถูกปิดกั้นโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร.....	43
4	กระบวนการ/ขั้นตอนการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมและผิดกฎหมาย.....	45
5	แสดงภาพลักษณะหน้าเว็บไซต์ส่งเรื่องร้องเรียนกรณีพบเว็บไซต์ที่น่าเสนาอ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม.....	47
6	แสดงภาพลักษณะหน้าจอเมื่อถูกปิดกั้นโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร ภายหลังมีการมีการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน.....	48
7	แสดงการเก็บข้อมูลเมื่อมีการเข้าใช้งานในระบบคอมพิวเตอร์.....	54
8	แสดงกระบวนการสุ่มหมายเลข IP Address แบบ Dynamic IP ที่อาจเกิด ปัญหา หากตั้งเวลาคลาดเคลื่อน.....	55
9	แสดงกระบวนการและขั้นตอนการปิดกั้นเว็บไซต์ของภาครัฐ.....	74
10	แสดงกระบวนการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่	75
11	แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ต.....	103
12	แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ตของไทย ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.....	103
13	แสดงแนวทางการกำกับดูแลและแจ้งข้อมูลระหว่างสมาชิกในเว็บบอร์ดกับ ผู้ให้บริการ.....	108

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคข้อมูลข่าวสาร คงปฏิเสธไม่ได้ว่าอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างบุคคล (Person-to-Person Communication) การต่อรองระหว่างกลุ่ม (Group Negotiation) การแสดงความคิดเห็น (Discussion Forums) จากบทบาทดังกล่าว อินเทอร์เน็ตจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระตุ้นความสนใจในการอภิปรายประเด็นสาธารณะ โดยเฉพาะท่ามกลางกระแสความขัดแย้งทางความคิด ด้วยเหตุนี้ อินเทอร์เน็ตจึงได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกระดานสนทนาหรือ “เว็บบอร์ด” หลายแห่งที่เปิดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตกันอย่างเสรี และกลายเป็นสื่อทางเลือกที่มีพลังในการสืบค้นข้อเท็จจริง แลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย รวมทั้งอภิปรายประเด็นสาธารณะ จึงอาจกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่สามารถตอบสนองของสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (The Right to Know) และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Expression) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนได้เป็นอย่างดี

จากคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ตดังกล่าว เป็นผลให้จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเป็นสื่อใหม่ที่ผู้ใช้มีเสรีภาพสูงในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบการใช้ประโยชน์ ทำให้รัฐบาลมีการดำเนินการวางแผนรองรับ เพราะหากมีการนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย กระทั่งกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐบาลจึงได้มีการออกและบังคับใช้กฎหมาย “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2550 เพื่อให้สามารถกำกับดูแลและควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพและชอบธรรมมากขึ้น

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ผู้ใช้มีความระมัดระวังการกระทำต่างๆ ที่อาจเข้าข่ายการกระทำความผิดหรือการก่อให้เกิดความเสียหาย อันเนื่องมาจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ หรือการมีระบบคอมพิวเตอร์เป็นเป้าหมาย โดยใช้กฎหมายมา

ควบคุมและป้องปราม ซึ่งการระบุนความผิดที่เกิดขึ้นครอบคลุมทั้งผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ โดยใน ส่วนของการกำกับดูแลและป้องปรามด้านเนื้อหา ปราบกฏบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในมาตราต่างๆ ดังต่อไปนี้

มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ 1) นำข้อมูลปลอมไม่ว่าทั้งหมด บางส่วน หรือ ข้อมูลเท็จ ที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือ ประชาชน 2) ข้อมูลเท็จที่ว่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ หรือ ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน 3) ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือ ความผิดเกี่ยวกับการก่อ การร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา 4) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะลามก และข้อมูลนั้นประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ รวมถึง 5) เผยแพร่ หรือส่งต่อ ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่า เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตามข้อ 1, 2, 3 หรือ 4 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสน บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 15 ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจสนับสนุน หรือยินยอมให้มีการกระทำความ ผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้อง ระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14

มาตรา 20 กรณีที่การกระทำความผิดเป็นการทำให้แพร่หลายซึ่ง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่กำหนดไว้ในภาคสองลักษณะ 1 หรือ ลักษณะ 1/1 แห่งประมวลกฎหมาย อาญา หรือ ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชนพนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้อง พร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลขอให้ มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลาย ซึ่ง ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตามวรรค 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเอง หรือสั่ง ให้ผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้

ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฯ ฉบับดังกล่าว ได้มีการออกมา เคลื่อนไหวคัดค้านจากองค์กรหลากหลายกลุ่ม เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับสาระสำคัญของกฎหมายที่

มีการกำหนดความผิดไว้กว้างขวางและคลุมเครือ ซึ่งหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน แต่ถึงกระนั้นได้มีการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติฯ แล้วหลายกรณี อาทิ

- **กรณีการปิดเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน¹ และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน²** โดยอ้างเหตุผลว่ามีข้อความ "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" บนกระดานสนทนาสาธารณะและในเว็บบอร์ด โดยปิด server ของทั้งเว็บไซต์ ทำให้ข้อมูลขององค์กรต้องสูญหายไป

- **กรณีการดำเนินคดีนายสุวิชา ทาค้อ** นายสุวิชา ทาค้อ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัว คำร้องของพนักงานสอบสวนระบุว่า เมื่อระหว่างวันที่ 27 เมษายน - 26 ธันวาคม 2551 ผู้ต้องหากระทำความผิดโดยร่วมกับพวกที่หลบหนี หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ และเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย อัยการขอให้ลงโทษตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 วันที่ 3 เมษายน 2552 ที่ศาลอาญา ผู้พิพากษาอ่านคำตัดสินให้ลงโทษ กระทั่งละ 10 ปี รวม 20 ปี แต่จำเลยให้การรับสารภาพ จึงลดโทษให้กระทั่งละ 5 ปี คงเหลือโทษจำคุก 10 ปี ไม่รอลงอาญา และให้รับของกลาง

- **กรณีการจับกุมจิรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการและผู้ดูแลเว็บบอร์ดของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ประชาไท³** ซึ่งถูกกองปราบปรามจับกุมดำเนินคดีเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2552 ด้วยข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.

¹ เป็นเว็บไซต์ที่นำเสนอการเคลื่อนไหวทางสังคม ในรูปแบบของขบวนการประชาชนและทางความคิดอยู่ในเครือของสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน โดยมีนายธนาพล อิวสกุล ดำรงตำแหน่งบรรณาธิการวารสารฟ้าเดียวกันและเว็บมาสเตอร์ของเว็บบอร์ด sameskyboard.com

² เป็นเว็บไซต์แหล่งความรู้แห่งหนึ่งในโลกออนไลน์ของนักวิชาการไทย โดยมีรองศาสตราจารย์สมเกียรติ ตั้งนโม เป็นผู้ดูแลเว็บ

³ เป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2547 โดย จอน อึ้งภากรณ์ นำเสนอข่าวสารทั่วไป โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสังคม การเมือง สิทธิมนุษยชน บทสัมภาษณ์และข้อเขียนของนักวิชาการ นักเคลื่อนไหว องค์กรสิทธิ และองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้อำนวยการปัจจุบันคือ จิรนุช เปรมชัยพร

2550 มาตรา 15 เนื่องจากไม่ได้ลบข้อความในเว็บบอร์ดที่เข้าข่ายขัดต่อกฎหมายดังกล่าว ภายในเกณฑ์เวลาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งไว้

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นความจำเป็นของผู้ประกอบการที่จะต้อง มีแนวทางที่ชัดเจนในการกำกับดูแลตนเอง โดยเฉพาะเว็บบอร์ดที่เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดให้แสดงออกทางด้านข่าวสารและความคิดเห็นทางการเมือง จึงมีความเสี่ยงที่จะมีการ นำเสนอเนื้อหาไปในทางพาดพิงไปยังบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรทางการเมือง อาจเข้าข่าย ความคิดเห็นที่ไม่สุภาพหรือผิดกฎหมาย ซึ่งบางครั้งผู้ดูแลเว็บบอร์ดหรือเจ้าของเว็บ อาจไม่สามารถดูแลตรวจตราพื้นที่ที่เปิดให้ผู้ใช้เข้ามาแสดงความคิดเห็นได้ทุกขณะ และกว่าที่ผู้ดูแลจะ ทราบว่ามีการโพสต์เนื้อหาที่ผิดกฎหมายลงบนเว็บบอร์ดของตนเอง ข้อความเหล่านั้นก็อาจจะ แสดงอยู่บนเว็บบอร์ดเป็นเวลาหลายชั่วโมงก่อนที่จะถูกลบไป ส่งผลให้ผู้ดูแลเว็บบอร์ดต้องตกเป็น ผู้ต้องหา ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งข้อกล่าวหาเสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้ร่วมสนับสนุนหรือ สมคบคิดใน การกระทำความผิดนั้นด้วยตนเอง

บริบททางการเมืองในปัจจุบัน ที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างมาก สื่อมวลชน กระแสหลักไม่มีอิสระในการทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ เพราะถูกกำหนดให้รองรับนโยบายทาง การเมืองของผู้มีอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล หรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เว็บบอร์ดทาง การเมืองหลายเว็บจึงได้กลายเป็นพื้นที่เปิดกว้างสำหรับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนอย่าง เสรี รวมถึงมีการใช้พื้นที่ในเว็บบอร์ดเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง รวมทั้งแสดงจุดยืนทาง การเมืองของกลุ่ม เช่น ห้องการเมืองของเว็บไซต์ www.manager.co.th ซึ่งมีจุดยืนนโยบายทาง การเมืองที่มีการเลือกข้างสนับสนุนอย่างชัดเจน เป็นต้น

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า ภายหลังจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 หน่วยงานภาครัฐที่ เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายมีกระบวนการกำกับดูแลเว็บบอร์ดการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และ ผู้ให้บริการเว็บบอร์ดซึ่งจัดเป็นเนื้อหาที่มีความเสี่ยงสูงในแง่ของการกำกับดูแล มีแนวทางการ กำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองอย่างไร รวมทั้งกรณีของการดำเนินการตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับ ความผิดทางเนื้อหาที่มีลักษณะอย่างไร

คำถามวิจัย

1. การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะอย่างไรและมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างไร ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

2. กรณีของการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางเนื้อหาทั้งหมดมีเท่าใด และประเภทของความผิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมืองมีอะไรบ้าง

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกีดกันเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมืองทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมีอะไรบ้างและมีวิธีการอย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การกำกับดูแล หมายถึง การสอดส่องดูแลและควบคุมกระบวนการสื่อสารในสื่ออินเทอร์เน็ต ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของผู้ที่มีอำนาจรับผิดชอบ โดยการใช่วิธีการออกกฎหมาย ประกาศ คำสั่ง วิธีที่เปิดเผยให้สาธารณชนทราบ จรรยาบรรณ กฎ กติกา มารยาท และข้อบังคับทางจริยธรรม ทั้งในระดับเว็บไซต์ และในระดับภาคอุตสาหกรรม บนพื้นฐานของความสมัครใจ

เว็บไซต์ทางการเมือง หมายถึง กระดานข่าวการเมืองอิเล็กทรอนิกส์ สร้างขึ้นจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการแลกเปลี่ยนบทสนทนา การพูดคุย การอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องการเมืองบนเว็บไซต์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงเว็บไซต์ ดังนี้

- เว็บไซต์ของเว็บไซต์ www.pantip.com ห้องราชดำเนิน
- เว็บไซต์ของเว็บไซต์ www.manager.com ห้องการเมือง
- เว็บไซต์ของเว็บไซต์ www.prachatai.com ห้องสังคมและการเมือง
- เว็บไซต์ของเว็บไซต์ www.weareallhuman.net

หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลเนื้อหาที่มีความเสี่ยงต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งในที่นี้หมายถึงหน่วยงาน ดังนี้

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MITC)
- กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กระทรวงยุติธรรม

ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต หมายถึง เว็บมาสเตอร์ (Webmaster) เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าผู้ดูแลระบบ ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting) ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway) และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย (Internet Service Provider) ซึ่งในที่นี้ได้แก่

- **เว็บมาสเตอร์ (Webmaster)** เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า **ผู้ดูแลระบบ** หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่วางแผน ดูแล บริหาร และจัดการเว็บไซต์ เพื่อให้เว็บไซต์นั้นๆ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงเว็บมาสเตอร์ของเว็บบอร์ด ดังนี้
  - เว็บบอร์ดของเว็บไซต์ www.pantip.com
  - เว็บบอร์ดของเว็บไซต์ www.manager.com
  - เว็บบอร์ดของเว็บไซต์ www.prachatai.com
  - เว็บบอร์ดของเว็บไซต์ www.weareallhuman.net
- **ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting)** หมายถึง ผู้ให้บริการพื้นที่สำหรับจัดเก็บข้อมูล เช่น HTML เว็บเพจ รูปภาพ หรือ โปรแกรมต่างๆ ไว้ที่ "เว็บเซิร์ฟเวอร์" (Web Server) ซึ่งมีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตตลอดเวลา เพื่อให้บริการเมื่อมีการเรียกข้อมูลของเว็บไซต์ที่จัดเก็บอยู่ได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง ดังนี้
  - บริษัท โพลาร์ เว็บแอปพลิเคชัน จำกัด
  - บริษัท ฮัลโหล เวิลด์ ดีไซน์ จำกัด
  - บริษัท ไทยอีส อินเทอร์เน็ตแอนด์ทีฟ สตูดิโอ จำกัด
  - บริษัท เน็ตเซอร์วิส จำกัด
- **ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway)** หมายถึง ผู้ให้บริการส่งผ่านข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ โดยให้บริการเชื่อมต่อแก่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ไม่สามารถเชื่อมต่อไปต่างประเทศโดยตรง ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ดังนี้
  - บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)
  - บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)
  - บริษัท ทู อินเทอร์เน็ต จำกัด

- ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย (Internet Service Provider) หมายถึง บริษัทที่ให้บริการให้เชื่อมต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของบริษัทเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลก เสมือนตัวแทนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยตรง ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ดังนี้
  - สมาคมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทย
  - บริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิส โพรไวเดอร์ จำกัด
  - บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำไปทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์การสื่อสารบนเว็บบอร์ดทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
2. นำองค์ความรู้ไปเสริมสร้างสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นกรองและการเซ็นเซอร์เนื้อหาในอินเทอร์เน็ต
2. แนวคิดเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์
3. แนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต
4. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
5. แนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นกรองและการเซ็นเซอร์เนื้อหาในอินเทอร์เน็ต

ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย มีความสะดวกรวดเร็วในการรับส่งข้อมูลจากแหล่งข่าวสารต่างๆ ไปยังผู้ใช้ หรือจากผู้ใช้สู่ผู้ใช้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วและทันสมัย อินเทอร์เน็ตจึงเป็นสื่อกลางที่สามารถโยงใยถึงผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกได้อย่างไม่ยาก เป็นระบบเปิดที่อนุญาตให้ผู้ใดก็ได้ที่สนใจ สามารถนำเสนอข้อมูล รวมทั้งความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ทำให้ข้อมูลบนเครือข่ายมีความหลากหลาย การแสดงความคิดเห็นต่อกรณีสาธารณะ ซึ่งย่อมจะมีความเห็นแตกต่างกันหลายฝ่าย มีทั้งคุณและโทษ ดังนั้นการกลั่นกรองและการเซ็นเซอร์เนื้อหาในอินเทอร์เน็ต จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

1.1 การกั้นกรองเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต (Internet Filtering)

การกั้นกรองเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้มีการระบุโทษแก่ผู้ให้บริการที่ปล่อยให้เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและเข้าข่ายเนื้อหาที่ผิดกฎหมายตามที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้ให้บริการจึงต้องกำหนดวิธีหรือมาตรการเพื่อป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งวิธีการที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตนิยมใช้ในการกั้นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ได้แก่

วิธีการกั้นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

ระบบ “บัญชีดำ” (BlackList)

ระบบจะมีตาราง “บัญชีดำ” ซึ่งแสดงรายการของเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งระบบจะไม่อนุญาตให้เข้าถึงเนื้อหานั้น หากพบว่าเว็บไซต์นั้นมีชื่ออยู่ในระบบบัญชีดำ โดยหลักในการกรองเว็บไซต์มีดังต่อไปนี้

1) การกรองโดยชื่อเว็บไซต์ (URL Filtering) คือการที่ชื่อเว็บไซต์นั้นๆ ถูกระบุหรือจัดกลุ่มว่าเป็นเว็บไซต์เป้าหมายที่ต้องถูกป้องกันไม่ให้เข้าถึง ตัวอย่างเช่น ชื่อ www.Playboy.com ถูกระบุไว้ในระบบว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีภาพลามกอนาจาร (Pornographic Website)

2) การกรองโดยคำหลัก (Keyword Filtering) คือการใช้คำบางคำหรือวลีบางวลีเป็นตัวบ่งชี้ในการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม คำหรือวลีที่มักจะถูกใช้เป็นตัวบ่งชี้ มักจะเป็นคำในกลุ่มที่มีคำว่า Sex XXX Porn หรือ Gambling รวมอยู่ด้วย

3) การกรองเนื้อหาแบบพลวัต (Dynamic Content Filtering) คือการที่เนื้อหาของเว็บไซต์แต่ละเว็บจะถูกกั้นกรองในทันที ก่อนที่จะเกิดการแสดงผลที่หน้าจอ การกรองเนื้อหาแบบนี้ สามารถกระทำได้ด้วยวิธีการที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการกรองผ่านคำหลัก กรองผ่านแหล่งที่มาของเนื้อหา หรือกรองผ่านภาพที่แสดงอยู่ในเว็บไซต์นั้นๆ และอื่นๆ อีกมากมาย

ข้อเสียของวิธีนี้คือ ผู้ใช้ต้องปรับปรุงรายการบัญชีดำบ่อยๆ เพื่อให้มีข้อมูล ในการกั้นกรองที่ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นงานหนักมาก เนื่องจากเว็บไซต์ใหม่ๆ นั้น เกิดทุกวันทำให้การตรวจอ่านเว็บไซต์ และประเมินว่าเว็บไซต์ใดเหมาะสมหรือไม่นั้นเป็นเรื่องยาก

ต้องใช้คนและงบประมาณค่อนข้างสูง สำหรับองค์กรที่ทำหน้าที่ตรงนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือบริษัทผู้ผลิต
ผู้ขายโปรแกรมกลั่นกรองนั่นเอง

กลั่นกรองด้วยฉลากกำกับเว็บไซต์

วิธีนี้ใช้กับเว็บไซต์ที่ผ่านการประเมินตนเองมาแล้ว โดยเจ้าของเว็บไซต์ต้องจัด
อันดับเนื้อหาของเว็บไซต์ของตนว่าอยู่ในกลุ่มใด เป็นต้นว่า เนื้อหาทางเพศ เนื้อหารุนแรง ภาษาหยาบ
คาย เกม จากนั้นทำการติดฉลากอิเล็กทรอนิกส์กำกับไว้ที่เว็บไซต์ เมื่อผู้ใช้เรียกดูเว็บเบราว์เซอร์จะ
ตรวจสอบฉลากที่กำกับอยู่เพื่อดูว่าเป็นกลุ่มเนื้อหาที่ผู้ใช้ต้องการให้ปิดกั้นหรือไม่ วิธีนี้เป็นวิธีที่เริ่ม
ได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากระบบจัดอันดับเนื้อหาที่อยู่ด้วยกันหลายระบบ และเป็นการให้
สิทธิผู้ใช้อย่างเต็มที่ในการเลือกดูข้อมูล

ข้อเสียคือ มีเว็บไซต์จำนวนน้อยเท่านั้นที่เข้าร่วมการจัดอันดับหรือประเมินตนเอง
แล้ว

จุดติดตั้งระบบกลั่นกรอง

เป็นการกลั่นกรองที่ต้นทางหรือที่ไอเอสพี วิธีนี้ผู้ใช้ทุกคน ภายใต้ระบบบริการ
เดียวกัน จะได้รับการกลั่นกรองเนื้อหาเท่าเทียมกันหมด ผู้ใช้ไม่สามารถปรับแก้หรือปิดระบบ
กลั่นกรองเองได้

ข้อเสียของระบบนี้คือ ผู้ใช้ไม่สามารถกำหนดเว็บไซต์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละ
ครอบครัวได้ด้วยตนเอง ทำให้บางครั้งต้องพลาดโอกาสเข้าชมเว็บไซต์ที่มีประโยชน์ได้

1.2 การเซ็นเซอร์เนื้อหาในอินเทอร์เน็ต (Internet censorship)

ประวัติศาสตร์ของสื่อไทย พบว่า ประชาชนและสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็นและเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารค่อนข้างจำกัด ซึ่งการปิดกั้นเสรีภาพในการ
แสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนี้ เรียกว่า “การเซ็นเซอร์” (censorship)

Censor ตามความหมายในพจนานุกรมออกซฟอร์ด-ริเวอร์บุ๊คส์ อังกฤษ-ไทย นั้น
เป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา ซึ่งมีความหมายดังนี้

“ผู้ตรวจและอนุญาตให้เผยแพร่ (ภาพยนตร์, ข่าว ฯลฯ) ผู้ตัดสินว่ามีสิ่งต้องห้าม
ในสื่อใดๆ ทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตรวจสอบสิ่งพิมพ์ ตรวจตัดหรือแก้ไข”

พิรงรอง รามสูต (2550) ให้ความหมายของการเซ็นเซอร์ไว้ดังนี้

“การเซ็นเซอร์ คือ การตัดเนื้อหา หรือยึดเนื้อหาที่ให้นำเสนอสู่สาธารณะ โดยมีหน่วยงานที่มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน และทำกับสื่อทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นโฆษณา วิดีโอ เกม เพลง ที่มีเนื้อหาเสี่ยงต่อการไปเปลือย อนาคต ความรุนแรง และ ความมั่นคงทางการเมือง”

เมื่อกระบวนการเซ็นเซอร์ได้แพร่ขยายเข้ามาถึงสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะภายหลังจากที่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นถูกจับตามองเป็นพิเศษ เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อเพียงประเภทเดียวที่ภาครัฐไม่สามารถควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จเหมือนสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ ในประเทศ

ซี.เจ.ฮิงกิ (C.J. Hinke) (2550) ผู้ก่อตั้งและผู้ประสานงาน กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT : Freedom Agency Censorship of Thailand) กล่าวถึงการเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยว่า

“...ระบบการเซ็นเซอร์ในประเทศไทยเป็นระบบที่ไม่มีกฎหมายแน่ชัด ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมานาน โดยส่งผลกระทบต่อวงการภาพยนตร์ หนังสือ ไปจนถึงอินเทอร์เน็ต แนวทางการบล็อกเว็บไซต์ของรัฐยังไม่โปร่งใส และข้อมูลยังคงถูกปิดบังจากภาครัฐ และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนให้กับประชาชนทราบว่าที่จริงแล้ว กระทรวงไอซีที และสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการ บล็อกเว็บไซต์ไปแล้วบ้าง และใช้เกณฑ์ใดในการตัดสินถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม...”

Human Rights Watch (2550) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนที่มีสำนักงานอยู่ที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2550 ว่า

“ประเทศไทยยังคงมีปัญหาในเรื่องของการถกเถียงทางการเมืองอย่างเสรี โดยมี การปิดกั้นเว็บไซต์ทางการเมือง และทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมออนไลน์เงียบลง”

แต่อินเทอร์เน็ตก็มีลักษณะของการกำกับดูแลหรือควบคุมที่ยุงยากและซับซ้อนกว่าสื่อกระแสหลัก อย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์มาก จากเหตุผลหลักๆ หลายประการ เช่น จำนวนผู้ผลิตเนื้อหา ซึ่งสำหรับอินเทอร์เน็ตนั้น ทุกคนที่เป็นผู้ใช้สามารถเป็นผู้ผลิตเนื้อหาได้ในขณะเดียวกัน การค้นหาต้นตอของการกระทำความผิดที่ต้องอาศัยความรู้ด้านเทคนิคเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ขอบเขตอันไร้พรมแดนของอินเทอร์เน็ตทำให้การดูแลควบคุมอินเทอร์เน็ตเป็น

เรื่องท้าทาย เพราะอาจหาข้อยุติมิได้ว่า การกระทำผิดนั้นอยู่ในเขตพื้นที่ใด และอำนาจกฎหมายใด เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นกรองและการเซ็นเซอร์เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์มาตรการในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ภายหลังจากมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ว่ามีลักษณะอย่างไร

2. แนวคิดเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์

เมื่อก้าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับ “เสรีภาพ” ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้ เช่น

เสรีภาพ หมายถึง สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความประสงค์ของตน เสรีภาพเป็นอำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคลเป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น เสรีภาพย่อมก่อให้เกิดหน้าที่เชิงปฏิเสธแก่ผู้อื่นที่จะไม่เข้ามารบกวนขัดขวางการใช้อำนาจในการกระทำหรือไม่กระทำการของบุคคล เสรีภาพจึงก่อให้เกิดความผูกพันต่อบุคคลอื่น กล่าวคือ บุคคลย่อมมีหน้าที่ที่จะไม่ละเมิดการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้น (บรเรเจ็ด สิงคะเนติ, 2543)

เสรีภาพ หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น กล่าวคือ เป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่ตราบเท่าที่เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์ที่จะทำ กล่าวโดยสรุป เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง (Self determination) โดยอำนาจนี้ บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนได้ด้วยตนเอง เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่มีอยู่เหนือตนเอง เป็นอำนาจของบุคคลในอันที่จะกระทำในสิ่งที่ตนประสงค์จะกระทำและที่จะไม่กระทำในสิ่งที่ตนไม่ประสงค์จะกระทำ (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2538)

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีหลักการที่สำคัญประการหนึ่งคือ หลักนิติรัฐ หรือนิติธรรม (The Rule of Law) กล่าวคือเป็นรัฐที่ฝ่ายปกครองนั้นจะทำการใดๆ

ต้องมีกฎหมายให้อำนาจในลักษณะที่เรียกว่า การกระทำต้องชอบด้วยกฎหมาย¹ ในหลักการดังกล่าวเป็นการรับรองสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์นั่นเอง โดยที่ฝ่ายปกครองจะกระทำการใดโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ไม่ได้ และกฎหมายที่ว่านั้นจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดถึงเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ด้วย

ตามแนวคิดของประเทศเสรีนิยม หลักการขั้นมูลฐานของกฎหมายจึงเป็นการปรับปรุงแก้ไขเสรีภาพของบุคคลหนึ่งเข้ากับเสรีภาพของคนอื่นๆ ในสังคม เพื่อผลแห่งเสรีภาพแต่ละคนจะพึงได้รับมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ในที่สุดแล้วเท่ากับว่าในปัจจุบัน ฝ่ายปกครองของประเทศต่างๆ ในโลกยอมรับและรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ว่ามีอยู่ตามธรรมชาติอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศจะบัญญัติรับรองหลักการเคารพเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพดังกล่าวนั่นเอง

ทั้งนี้ ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR-Universal Declaration of Human Rights) พ.ศ.2491 ในข้อที่ 19 แห่งสหประชาชาติซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้ (พิศิษฐ์ ชาวลาวัช, 2545)

- 1) ทุกคนมีสิทธิที่จะถือเอาความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง
- 2) ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่แสวงหา รับ หรือกระจายข่าวสารและความคิดเห็นทุกรูปแบบโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะด้วยการพูด การเขียน หรือการพิมพ์ ในรูปแบบของศิลปะ หรือโดยสื่อประการอื่นตามประสงค์
- 3) การใช้สิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 จะต้องกระทำด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษ การจำกัดเสรีภาพนี้จะกระทำได้ก็แต่เฉพาะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อความจำเป็นต่อ
  - (1) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น
  - (2) เพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือสุขภาพของประชาชน หรือศีลธรรมอันดี

นอกจากนั้น ในคำนำของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นอุดมการณ์ของชาวอเมริกันที่ให้ความสำคัญในหลักการที่ว่า สิทธิเสรีภาพสำคัญบางอย่างที่รัฐจะล่วงละเมิดมิได้ เช่น

¹อันเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับแนวความคิดของ Kant ซึ่งกล่าวว่า จุดมุ่งหมายของกฎหมายก็คือ เสรีภาพของมนุษย์ หรือหลักการสถาปนาศักดิ์ศรีหรือเอกลักษณ์ของชีวิตที่สำนึกรับผิดชอบในตัวเอง

สิทธิในชีวิต ในเสรีภาพ และในการแสวงหาความสุขในแนวทางของตน (สมบัติ จันทรวงศ์, 2529) ผู้ที่ร่วมร่างประกาศอิสรภาพได้อธิบายว่า การเขียนว่าสิทธิในการแสวงหาความสุขตามแนวทางที่ตนปรารถนาย่อมจะกว้างกว่า เพราะไม่เพียงแต่จะครอบคลุมถึงสิทธิในทรัพย์สินที่ผู้ร่างบางคนต้องการให้ระบุสิทธิในทรัพย์สินให้ชัดเจนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิทธิอื่นๆ เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการเดินทาง และสิทธิส่วนตัวต่างๆ จึงได้ตกลงกันใช้ข้อความดังกล่าว และได้มีความชัดเจนขึ้น เมื่อมีการเขียนรัฐธรรมนูญในปีต่อมา และเมื่อได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในสิบมาตราแรก ที่เรียกว่า บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ เมื่อปี ค.ศ.1791 ซึ่งมลรัฐนอร์ทคาโรไลนาเป็นผู้เสนอ ซึ่งได้รับการรับรองจากมลรัฐต่างๆ และให้ประกาศใช้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญสหรัฐ ซึ่งมีทั้งหมด 10 ข้อ ในบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในมาตรา 1 (The First Amendment) ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (Bill of Rights) ซึ่งมุ่งคุ้มครองเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech or Expression) ที่ระบุว่า

“Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.”

“รัฐสภาจะต้องไม่ออกกฎหมายใดๆ ขึ้นมา เพื่อมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ระบุไว้ในมาตรานี้ ทั้งนี้ เพราะมีความเชื่อว่า “เสรีภาพของมนุษย์” นั้น มีมาตั้งแต่เกิด จึงไม่มีรัฐบาลใดๆ จะมาสร้างให้เกิดเสรีภาพแก่ประชาชนได้”

สำหรับกฎหมายในประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้เสรีภาพที่ประชาชนพึงมีนั้นได้มีการกำหนดไว้ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในมาตราที่ 45 ว่าด้วยเรื่องของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยระบุไว้ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับ ความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน...”

เห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาความหมายของสิทธิและเสรีภาพในบริบททางกฎหมาย และในบริบททางการเมืองแล้ว จะนำมาอธิบายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ได้ในที่นี่ก็จะหมายถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนในวงกว้างโดยมุ่งถึงประโยชน์แห่งการได้รับการรับรองและคุ้มครองจากตัวบทกฎหมายและสามารถกระทำการนั้นได้โดยอิสระปราศจากการแทรกแซงของรัฐ เช่น เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) เสรีภาพในการเขียน (Freedom of Writing) และเสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of the Press) เป็นต้น (วิชญ์ เครืองาม, 2524) หากได้มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้รัฐก็จะต้องละเว้นการเข้าไปจำกัดสิทธิหรือแทรกแซงสิทธิเสรีภาพดังกล่าว ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพคือหลักประกันสำคัญของสื่อมวลชน ที่รัฐธรรมนูญต้องบัญญัติให้ครอบคลุมเพื่อให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนทั้งประเทศ

ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ความเจริญก้าวหน้าของสังคมมีมากขึ้นในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่างๆ ได้เกิดขึ้นมากมาย ข้อมูลข่าวสารทั่วโลกได้ถูกเชื่อมโยงกันง่ายขึ้น โดยมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการนำเสนอข้อมูลให้แก่ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน และในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของรัฐเสรีประชาธิปไตย เสรีภาพของสื่อมวลชน มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นเสรีภาพที่ประชาชนสามารถแสดงออก (Freedom of Expression) โดยผ่านสื่อมวลชนและถ้าสื่อมวลชนมีเสรีภาพมากเท่าใด ก็เท่ากับประชาชนในประเทศนั้นมีเสรีภาพในการเข้าถึงและรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของสังคมและของรัฐบาลมากเท่านั้นโดยสื่อมวลชนจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ ระหว่างรัฐไปสู่ประชาชนหรือสื่อกลางในการนำเสนอเรื่องราวข่าวสารต่างๆ ระหว่างประชาชนด้วยกันเองและประการที่สำคัญสื่อมวลชนยังทำหน้าที่ของรัฐไปสู่การรับรู้ของประชาชนอันเป็นการรับรู้ของประชาชนซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงอันเป็นการตอบสนองต่อสิทธิในการได้รับรู้ (Right to Know) ของประชาชน

เนื่องจากการพัฒนาขึ้นของระบบการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นผ่านทางช่องทางสื่อสารที่เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งการเติบโตขึ้นของระบบการสื่อสารนี้ ทำให้ประชาชนในสังคมต้องการที่จะมีเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถือได้ว่าเป็นการปกครองที่ให้อำนาจและสิทธิแก่ประชาชนในการปกครองประเทศ ซึ่งระบบอินเทอร์เน็ตก็ถือได้ว่าเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างกว้างขวางและสำคัญมากที่สุด ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นในข่าวสารต่างๆที่กำลังเป็น

ประเด็นปัญหา ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน เรียกได้ว่าโลกสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างไม่มีขอบเขต

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นเพียงสื่อเดียวในขณะนี้ที่ทำให้บุคคลธรรมดาสามารถแสดงออกได้อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากบุคคล หรือองค์กรใดๆ ก่อน หรือต้องใช้ทุนอย่างมหาศาลเหมือนสื่อโทรทัศน์ ผู้ที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ของตนเองเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ตก็สามารถส่งสารใดๆ ออก หรือรับสารใดๆ เข้าได้อย่างอิสระ ดังนั้นการมีอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนกับการทำลายศักยภาพของชนชั้นนำในการที่จะควบคุมการไหลของข่าวสารไปสู่ประชาชน (John V. Pavlik, 1996) หรืออาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ เช่น การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นอาจเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย และเสรีภาพที่มากกว่าเดิม กล่าวคือ ประชาชนสามารถที่จะนั่งอยู่ที่บ้านแล้วส่งความคิดเห็นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังรัฐบาล หรือผู้แทนราษฎรของพวกเขา เพื่อที่จะบอกว่าพวกเขารู้สึกอย่างไรกับการทำงานของบุคคลเหล่านั้นประชาธิปไตยสำหรับประชาชนก็จะมีค่ามากกว่าการเข้าไปหย่อนบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แล้วก็ปล่อยให้ผู้ที่เราเลือกเข้าไปเป็นผู้แทนราษฎรทำอะไรกับประเทศของเราก็ได้ จนกระทั่งครบ 4 ปี จึงมีการเลือกตั้งใหม่

นอกจากนี้แล้วอินเทอร์เน็ตยังเป็นสื่อชนิดแรกที่ทำให้หลักการประชาธิปไตยในเรื่องเสรีภาพในการพูด และการปกครองตนเองของประชาชนมีบทบาทมากขึ้น และมันยังอาจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มพลังทางสังคมกันได้ง่ายขึ้นอีกด้วย เนื่องจากในการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น บุคคลสามารถที่จะมีการติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดสภาพที่ไม่คำนึงถึงสถานที่ทางกายภาพ และไม่คำนึงถึงเวลาขึ้น คนที่มีความเห็นคล้ายกัน หรือมีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันก็จะไปเกาะกลุ่มกันเกิดเป็นกลุ่มของชุมชนเทียม ตัวอย่าง กลุ่มผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของการเมืองก็จะใช้ USENEWS GROUP หรือใช้กระดานข่าว (Webboard) ที่มีหัวข้อเกี่ยวข้องกับการเมืองในเว็บไซต์แห่งใดแห่งหนึ่งเข้าไปพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมด้วยกันตามเวลาที่ต้องการจนเกิดจิตสำนึกความเป็นชุมชนเดียวกัน ทั้งๆ ที่สังกัดอยู่ในสังคมที่ต่างกัน เช่น อยู่คนละประเทศ คนละเมือง เป็นต้น

สำหรับแนวคิดเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจกับมาตรการในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ว่าควรเป็นไปในทิศทางใด

3. แนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

ในเรื่องของแนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้น มีรายงานวิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต” ของพิรงรอง รามสูต และนิธิมา คณานินันท์ (2547) ซึ่งได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกลไกที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย

1. กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction)
2. การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system)
3. กฎ กติกา มารยาท (codes of conduct)
4. สายด่วนหรือ hotlines
5. การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy)

ในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะกฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction) การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system) กฎ กติกา มารยาท (codes of conduct) เท่านั้น

1. **กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction)** การบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต อาจจะมีอยู่แล้วและมีความเกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กันได้ เช่น กฎหมายสื่อสารมวลชน กฎหมายว่าด้วยการเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นอันตราย (ภาพลามกอนาจาร) กฎหมายพิทักษ์คุ้มครองเด็ก เป็นต้น หรืออาจอาศัยการร่างและออกกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นโดยตรง เช่น การออกกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

2. **การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system)** สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 **การปิดกั้นโดยภาครัฐ** การปิดกั้นเนื้อหาในลักษณะนี้เป็นวิธีที่ใช้กันมากในประเทศที่มีลักษณะการปกครองแบบอำนาจนิยม และมีการควบคุมสื่อสารมวลชนอย่างเข้มข้น การปิดกั้นมักจะทำในระดับเครือข่ายใหญ่ เช่น ระดับ gateway หรือ node ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวมักจะเป็นผลจากนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ

2.2 **การปิดกั้นแบบ notice and take-down** นอกจากลักษณะการปิดกั้นที่เป็นมาตรการของภาครัฐโดยตรงแล้ว การปิดกั้นอาจเกิดขึ้นโดยการแจ้งเหตุ (notice) จาก

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่พบเห็นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยแจ้งเข้าไปที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) หรือที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ เช่น ตำรวจ หรือกระทรวงการสื่อสาร เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อทาง ISP ได้รับความแจ้งเหตุแล้วก็ควรที่จะตรวจสอบดูว่าเนื้อหานั้นไม่เหมาะสมจริงหรือไม่ ในระดับใด หากเข้าข่ายที่ผิดกฎหมายทาง ISP ก็ควรที่จะทำการปิดกั้น (take-down) เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ที่เป็นสมาชิกของ ISP

2.3 การกลั่นกรองในระดับผู้ใช้ (user-oriented filter system) การกลั่นกรองในระดับผู้ใช้ จำเป็นต้องอาศัยการแบ่งประเภทเนื้อหา (content classification) หรือการจัดอันดับหรือเรตติ้ง (rating) ประสิทธิภาพการกลั่นกรองจะสูงเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของระบบการแบ่งประเภทเนื้อหาซึ่งลักษณะทางเทคนิคที่มีความสำคัญมากก็คือ ศัพท์ที่ใช้และความเที่ยงตรงรัดกุมทางภาษาในการอธิบายเนื้อหา เกณฑ์และระดับขั้นทางเทคนิคในการกลั่นกรองระบบการกลั่นกรองที่ดีควรคำนึงถึงประโยชน์และควรมีส่วนร่วมจากสามฝ่ายคือ ผู้ใช้ ISPs และผู้ให้บริการเนื้อหาเว็บไซต์ โดย ISPs และผู้ให้บริการเนื้อหาควรมีแรงจูงใจในการ “เรต” (จัดอันดับและอธิบายเนื้อหา) ของตน ไม่ว่าจะป็นเนื้อหาประเภทใดและผู้ใช้ก็ควรจะสามารถเข้าถึงและมีความเชื่อถือเชื่อมั่นในระบบการกลั่นกรองนั้นๆ ด้วย

3. กฎ กติกา มารยาท (codes of conduct) ไชเบอร์สเปซหรือพื้นที่ที่ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยนสื่อสารและทำกิจกรรมร่วมกันบนอินเทอร์เน็ตนั้นประกอบขึ้นด้วยพื้นที่หรือชุมชนย่อยๆ อีกมากมายซึ่งจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ร่วมของการสื่อสารและกิจกรรมนั้นๆ เช่น เพื่อการพาณิชย์หรือเพื่อสนองความพึงพอใจและความสนใจของผู้ใช้ตามหัวข้อการสื่อสารต่างๆ ในพื้นที่หรือชุมชนเหล่านี้ทั้งในระดับย่อยและระดับเครือข่ายใหญ่จะมีค่านิยมร่วมกันที่จะเป็นตัวกำหนดลักษณะการประพฤติปฏิบัติต่อกันในพื้นที่นั้นๆ ว่าสิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร “กฎ กติกา มารยาท” (codes of conduct) ซึ่งจะเป็นกลไกการกำกับดูแลพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนี้จะมีทั้งที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันทั่วไป (customary) หรือที่เป็นกฎอย่างเป็นทางการ (formal) กฎ กติกา มารยาทซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีสำหรับชาวผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปจะรู้จักกันในนามของ “Netiquette” หรือจรรยาบรรณสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จุดมุ่งหมายของ Netiquette คือ เพื่อปลูกฝังวิธีการใช้อินเทอร์เน็ตและเพื่อตอกย้ำให้มีการทำตามกฎระเบียบอื่นๆ ที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพื้นที่ต่างๆ ทางสังคม

นอกจากนั้น นักวิชาการชื่อ Lawrence Lessig (1999) อาจารย์สอนวิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้เสนอแนวคิดของการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า

Lessig's Code ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลทั้งในพื้นที่จริงและพื้นที่เสมือนอย่างอินเทอร์เน็ตว่ามีปัจจัยอยู่ 4 ประการที่ส่งผลต่อการกำกับดูแล ได้แก่ การใช้กฎหมาย กลไกการตลาด บรรทัดฐานของสังคมและสถาปัตยกรรมหรือโครงสร้าง โดย Lessig ได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับกลไกการกำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการสอบบัญชีหรือว่า การควบคุมการสอบบัญชีมีปัจจัย 4 ประการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่

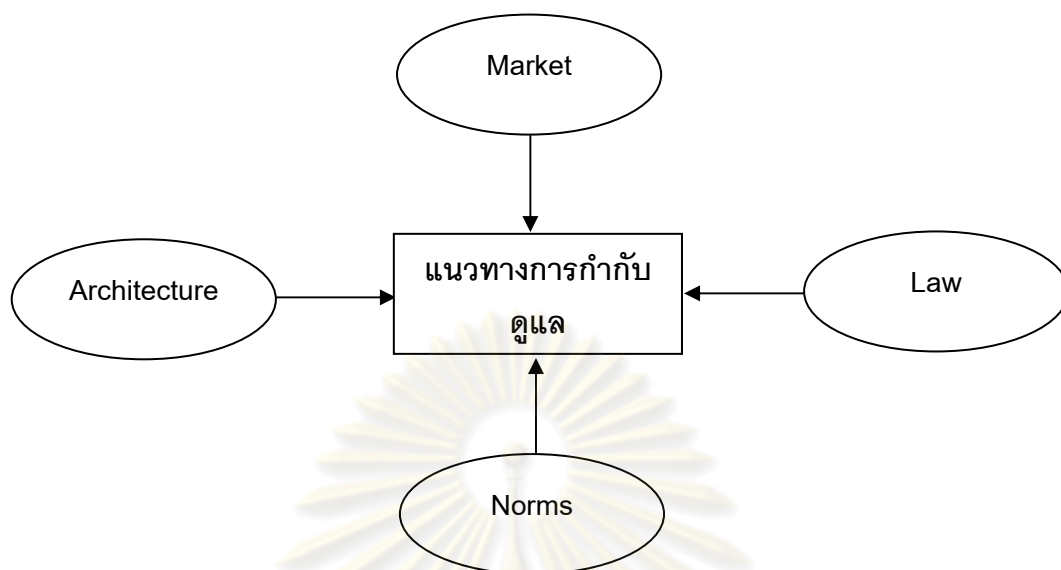
1. **การใช้กฎหมาย (law)** การสอบบัญชีมีกฎหมายที่จำกัดพฤติกรรม ได้แก่ การห้ามสอบบัญชีในบางสถานที่ที่กฎหมายกำหนด เช่น สนามบิน ลิฟต์ รถบริการสาธารณะ เป็นต้น รวมทั้งการห้ามจำหน่ายหรือแก่บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

2. **กลไกตลาด (market)** ใช้กลไกด้านราคา โดยชนิดของบัญชีที่แตกต่างกันย่อมมีราคาต่างกัน รวมทั้งวัตถุประสงค์ที่ใช้แตกต่างกัน หรือผู้ที่มีความสามารถในการซื้อต้องเป็นผู้ที่มีรายได้เพียงพอที่จะจ่าย

3. **บรรทัดฐานของสังคม (social norm)** ในบางประเทศมีการกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่สอบบัญชีในการที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เช่น ในสหรัฐอเมริกา บุคคลที่ต้องการจะสอบบัญชีในรถจะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้โดยสารคนอื่นที่ร่วมโดยสารอยู่ในยานพาหนะคันเดียวกันด้วย รวมทั้งถ้ามีการสอบบัญชีในพื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร สวนสาธารณะ บุคคลอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้นร่วมอยู่ด้วยสามารถบอกให้หยุดสอบบัญชีได้ เป็นต้น

4. **สถาปัตยกรรมหรือโครงสร้าง (Architecture)** ด้วยองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะตัวของบัญชี ไม่ว่าจะเป็นค่าน ที่มีสารนิโคตินซึ่งเป็นสารพิษเป็นส่วนประกอบอยู่ รวมทั้งมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้เป็นข้อจำกัดของนักสอบบัญชี ทำให้พื้นที่ที่จะสามารถสอบบัญชีได้มีจำนวนลดลง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแลตามแนวคิดของ Lessig ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 1 แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ต

เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลบนอินเทอร์เน็ต พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ประการ สามารถส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแลบนอินเทอร์เน็ต ดังนี้

1. **กฎหมาย (law)** การใช้กฎหมายในการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ตโดยใช้กฎหมายที่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายหมิ่นประมาท กฎหมายควบคุมสื่อหรือวัตถุอันลามก ซึ่งมีการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนหากพบการกระทำความผิด

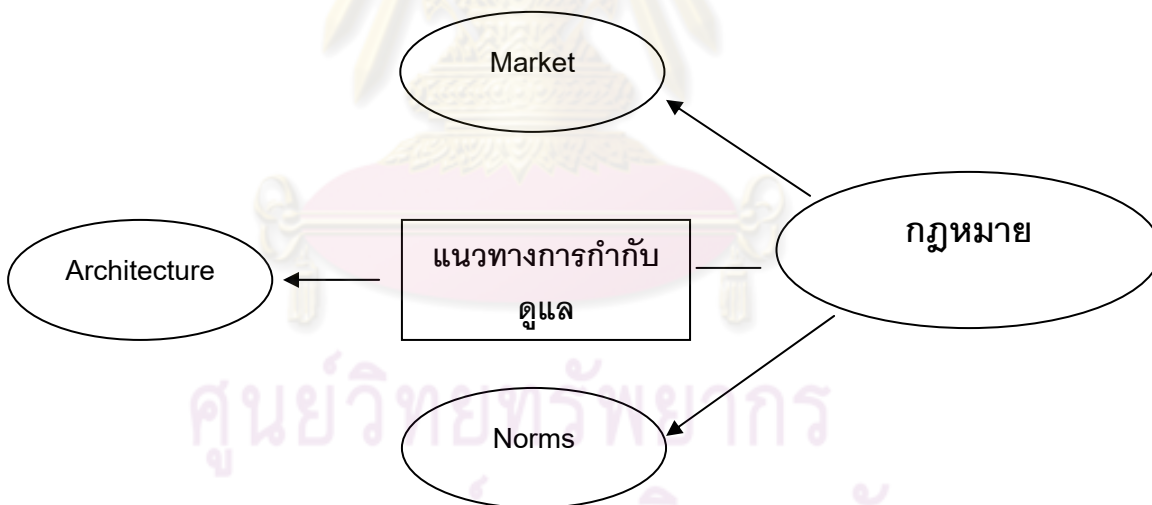
2. **กลไกตลาด (market)** การใช้กลไกตลาดในการควบคุมพื้นที่บนอินเทอร์เน็ต จะเป็นการควบคุมพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต โดยผ่านปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ การเข้าถึงพื้นที่อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าบริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ค่าใช้จ่ายในการสมัครสมาชิกของแต่ละเว็บไซต์ เพื่อให้ได้สิทธิในการเข้าถึงเว็บไซต์นั้นๆ หรือระบบการกระทำธุรกรรมบนอินเทอร์เน็ต ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแลแทบทั้งสิ้น เช่น เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก อาจจะมีการคิดค่าบริการสมัครสมาชิกในราคาแพง เพื่อเป็นการกรองสมาชิกที่ยังไม่มีความสามารถในการจ่ายออกไปได้

3. **บรรทัดฐานของสังคม (social norm)** การใช้บรรทัดฐานของสังคมในการควบคุมพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นการใช้พฤติกรรมที่สังคมออนไลน์นั้นๆ “ยอมรับ” และ “ไม่ยอมรับ” เป็นตัวกำหนด ซึ่งเกณฑ์ที่สังคมใช้ตัดสินว่าพฤติกรรมนั้นจะได้รับการยอมรับ สามารถ

พิจารณาได้จาก กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ และข้อตกลงต่างๆ ที่เว็บไซต์นั้นกำหนดร่วมกันให้เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ หากใครไม่กระทำตามก็จะถูกผลักดันออกไป

4. สถาปัตยกรรมหรือโครงสร้าง (Architecture) เป็นการใช้ออกกำหนดทางเทคนิค ซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างตั้งใจในขั้นตอนของการออกแบบในการกำกับดูแล เช่น การกำหนดขั้นตอนในการสมัครสมาชิกว่าผู้ใช้บริการต้องมีคุณสมบัติอย่างไร การออกแบบให้ระบบต้องมีการกวดขันให้ผ่านก่อนเข้าใช้งานเพื่อป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคลหรือป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกเข้ามาใช้งาน เป็นต้น

แต่ทั้งนี้ Lessig ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า หากภาครัฐมีการออกกฎหมายคอมพิวเตอร์ขึ้นมา เพื่อใช้กำกับดูแลอินเทอร์เน็ต กฎหมายจะไปมีอิทธิพลสูงสุดต่อการกำกับดูแล เพราะว่ามี การกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน อีกทั้งยังจะไปส่งผลให้ปัจจัยอื่นเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วย ดังแผนภาพ 2

แผนภาพ 2 แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลภายหลังมีการประกาศใช้กฎหมายคอมพิวเตอร์

สำหรับแนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต นำมาเพื่อใช้วิเคราะห์มาตรการการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมือง ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ต คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการ

ตรวจสอบดูแลเนื้อหาที่มีความเสี่ยงบนอินเทอร์เน็ต และอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ รวมทั้งแนวทางจากผู้ให้บริการ ได้แก่ ผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดทางการเมือง และผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting)

4. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

ทุกวันนี้คงปฏิเสธไม่ได้ว่าคอมพิวเตอร์เข้าไปมีบทบาทในชีวิตมนุษย์มากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารอย่างในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่ามีพัฒนาการเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาการเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย แต่ถึงแม้ว่าพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นจะถูกนำมาประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดประโยชน์มากมายก็ตาม หากนำไปใช้ในทางที่ไม่ดีไม่ชอบแล้วก็จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ดังนั้น จึงเกิดรูปแบบใหม่ของอาชญากรรมที่เกิดจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Computer Crime Law) ขึ้น

ในบางประเทศอาจเรียกว่า **กฎหมายเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในทางมิชอบ (Computer Misuse Law)** หรือในบางประเทศอาจต้องมีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้รองรับกับความผิดในรูปแบบใหม่ๆ ได้ ด้วยการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับการก่ออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ขึ้นเพื่อให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งในต่างประเทศนั้น มีลักษณะการบัญญัติกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ 2 รูปแบบ คือ การบัญญัติในลักษณะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เช่น ประเทศเยอรมนี แคนาดา อิตาลี และสวิสเซอร์แลนด์ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ การบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ เช่น ประเทศอังกฤษ สิงคโปร์ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าในอีกหลายๆ ประเทศที่อยู่ระหว่างการพัฒนากฎหมายขึ้นเพื่อบังคับใช้ แม้รูปแบบของการพัฒนากฎหมายในแต่ละประเทศอาจจะแตกต่างกันออกไป แต่การกำหนดฐานความผิดหลักมักมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงลักษณะของการใช้คอมพิวเตอร์ในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ของหลายประเทศ จึงพอสรุปได้ลักษณะการกระทำที่กฎหมายได้กำหนดโทษไว้ในฐานความผิดอันเป็นอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้

1. การเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์ ทำการเปลี่ยนแปลงหรือทำให้เสียหายซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ ด้วยเจตนากระทำการละเมิดอย่างร้ายแรง เช่น ในกรณีที่ผู้ใดได้เจาะระบบหรือแฮก (hacking) คอมพิวเตอร์ของธนาคาร และเข้าถึงข้อมูลหมายเลขบัตรเครดิต ซึ่งผู้กระทำการดังกล่าวมีเจตนาที่จะใช้ข้อมูลเพื่อการได้มาซึ่งตัวทรัพย์สินที่มีมูลค่าเป็นเงิน ถือได้ว่ามีความผิดและอาจต้องได้รับโทษฐานฉ้อโกงด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยมิได้รับอนุญาต ในกรณีที่ผู้ใดประมาทเลินเล่อ ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงข้อมูลจะทำให้ข้อมูลเสียหายหรือไม่ก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวนี้มีความมุ่งหมายที่จะให้ครอบคลุมถึงการกระทำผิดหลายรูปแบบ เช่น การที่นักเจาะระบบหรือแฮกเกอร์² ได้เจาะเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิได้รับอนุญาต และทำให้ข้อมูลในคอมพิวเตอร์เสียหาย

3. การทำให้เสียหาย ซึ่งการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการใช้กลอุบายด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ทำให้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ขัดข้อง เช่น การโจมตีด้วยการส่งอีเมลไม่พึงประสงค์เป็นจำนวนมาก ไปยังเว็บไซต์ใดเว็บไซต์หนึ่ง จนเป็นเหตุให้เซิร์ฟเวอร์ของระบบดังกล่าวล้มเหลวในการทำงานหรือไม่สามารถให้บริการได้ การกระทำเช่นนี้บางครั้งเรียกว่า การทำให้ระบบปฏิเสธการให้บริการ (Distributed denial of services)

นอกจากนี้กฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยทั่วไปแล้วจะได้เพิ่มอำนาจให้กับเจ้าพนักงานเพื่อทำการสืบสวนสอบสวนในกรณีที่ต้องมีการตรวจค้นหรือยึดชั่วคราว ซึ่งข้อมูลที่รักษาไว้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อาจจำเป็นต้องมีการยึดคอมพิวเตอร์ไว้ชั่วคราวหรืออาจต้องขอข้อมูลการเข้า (Login) ระบบอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ ผู้ต้องสงสัยจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยห้ามไม่ให้มีการลบข้อมูลดังกล่าวทิ้งในชั่วระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

หลายประเทศในขณะนี้ได้มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกระทำทางคอมพิวเตอร์หรือการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่ผิด (abusive use of computers) เพื่อป้องปรามมิให้ผู้มีความรู้ทางเทคโนโลยีใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่ผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มากที่สุดในโลก ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หลายฉบับ ซึ่งไม่เฉพาะแต่การเจาะระบบจะถือเป็นอาชญากรรม หากแต่รวมถึงการกระทำอื่นที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อ หรือเป็นเครื่องมือในการกระทำ โดยการกระทำที่ว้าวมถึงการบิดเบือนข้อมูล (Extortion) การเผยแพร่รูปอนาจารผู้เยาว์ (Child pornography) การฟอกเงิน

² ผู้ที่พยายามหาวิธีการ หรือหาช่องโหว่ของระบบ เพื่อแอบลักลอบเข้าสู่ระบบ เพื่อล้วงความลับ หรือแอบดูข้อมูลข่าวสาร บางครั้งมีการทำลายข้อมูลข่าวสาร หรือทำความเสียหายให้กับองค์กร

(Money Laundering) ฉ้อโกง (Fraud), การถอดรหัสโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วเผยแพร่ให้ผู้อื่นดาวน์โหลดได้

อุปสรรคอีกประการหนึ่ง สำหรับการบังคับใช้กฎหมายการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ คือการกระทำส่วนใหญ่ไม่สามารถเห็นตัวผู้กระทำผิดได้ (invisible) ไม่เหมือนกับการกระทำผิดอาญาทั่วไป ที่สามารถพบการกระทำผิดทางอาญาได้ง่ายชัดเจน และเป็นรูปธรรม ซึ่งการกระทำผิดโดยคอมพิวเตอร์นั้นหากยังเป็นมือใหม่ อาจทิ้งร่องรอยที่เรียกว่า รอยเท้าอิเล็กทรอนิกส์³ (electronic footprints) เอาไว้ แต่หลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ยังคงเป็นเรื่องยากในการแยกแยะ พิสูจน์หรือชี้ตัว แม้ว่าในปัจจุบัน หลายประเทศสอดคล้องการกระทำผิดดังกล่าวโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น FBI⁴ ของสหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาความสามารถในการตรวจสอบ สอดส่องการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์อย่างใกล้ชิด เช่น มีการใช้เทคโนโลยีที่เรียกว่า “Carnivore” (Jeff Tyson, 2007) ซึ่งสามารถทำการตรวจสอบอีเมลส่วนบุคคลได้ หากแต่เทคโนโลยีนี้ถูกโจมตีอย่างหนักจากสาธารณชน เนื่องจากประชาชนเกรงว่าสิทธิส่วนบุคคลจะถูกบุกรุกจากการตรวจสอบของ FBI ด้วยวิธีการนี้

แม้ว่านักคอมพิวเตอร์เสรีนิยมหลายกลุ่มอาจไม่เห็นด้วยที่รัฐ หรือประเทศใดประเทศหนึ่ง จะออกกฎหมายมากำกับดินแดนแห่งเสรีภาพ แต่คงยอมรับไม่ได้เช่นกันที่จะให้เสรีภาพของบุคคลที่ใช้ความรู้ความสามารถในทางที่ผิด ทำลายความสงบของสังคมการสื่อสารแบบเครือข่าย รวมทั้งการปกครองตนเอง (Self Regulation) จะเป็นไปได้เมื่อคนมีจิตสำนึกถึงขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น แต่หากยังคำนึงถึงแต่เสรีภาพของตน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับผู้อื่นหากมีการใช้อย่างขาดจิตสำนึก ดังนั้น การออกกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ ซึ่งในหลายประเทศทั่วโลกส่วนใหญ่มีกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Computer Related Crime or Cyber Crime Law) กันมาหลายปีแล้ว จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการมีกฎหมาย หรือกฎหมายมากำกับ ควบคุมเสรีภาพในโลกไซเบอร์ต่อไป

³ IP หรือร่องรอยที่ทิ้งไว้ในซอฟต์แวร์ ซึ่งทำให้สามารถสืบสวนจนรู้ตัวผู้กระทำผิดได้

⁴ FBI นั้นย่อมาจาก Federal Bureau of Investigation เป็นหน่วยสืบสวนคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1908 มีหน้าที่หลัก คือ สอบสวนและสืบสวนคดีของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เช่น การละเมิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย เป็นต้น สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (Washington, D.C.)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจกับกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับ ความผิดทางเนื้อหาทางการเมือง

5. แนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ออกมาภายใต้รัฐบาลของพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ โดยที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้พิจารณาและตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิชาการคอมพิวเตอร์และกฎหมายเพื่อพิจารณา และได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาในวาระ 2 และ 3 จนมีมติให้ผ่านร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย และได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 27ก. ลงวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2550 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 (คือเมื่อพ้นกำหนด 30 วัน หลังจากการประกาศใช้) ซึ่งเป็นกฎหมายที่รัฐนำมาใช้แก้ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และการสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญ และได้นำกฎหมายดังกล่าวมาเป็นหลักในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ต ซึ่งในหลายๆ ประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและได้ออกกฎหมายมาบังคับใช้

โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีการพิจารณาปรับแก้เพิ่มเติมมาจากร่างพระราชบัญญัติฉบับเดิม คือ “ร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์” และได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์” เนื่องด้วยเห็นว่าฐานความผิดบางอย่างไม่รุนแรงจนถึงขั้นอาชญากรรม และมีความเห็นจากผู้ร่างพระราชบัญญัติฯ (ชั้นกฤษฎีกา) ว่ามีความผิดหลายอย่าง เช่น สื่อลามกอนาจารต่างๆ ที่ดูแล้วไม่ใช่อาชญากรรม เพราะฉะนั้นควรใช้ชื่อที่มีความหมายกว้างกว่า อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยที่สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้เป็นการกำหนดฐานความผิดสำหรับบุคคลที่กระทำความผิดต่อระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยตรง (คอมพิวเตอร์เป็นเป้าหมายในการกระทำความผิด) มิได้มุ่งถึงกรณีที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา (คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ) อีกทั้งชื่อของร่างพระราชบัญญัติฉบับเดิมที่เสนอมาไม่สะท้อน

เจตนารมณ์ของร่างกฎหมายนี้เท่าที่ควร และสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้ครอบคลุม การกระทำความผิดทั้งสองรูปแบบ กล่าวคือ การกระทำที่มีคอมพิวเตอร์และข้อมูลคอมพิวเตอร์ เป็นเป้าหมายกับการกระทำความผิดที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือโดยได้มีการประกาศใช้และได้ เพิ่มเติมในอีก 2 ประเด็น คือ

1. ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

โดยได้มีการเพิ่มเติมฐานความผิดเพื่อลงโทษแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่นำ พยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนไปใช้ในทางมิชอบ เช่น การเปิดเผยข้อมูลที่ได้จากการ สอบสวนเพื่อประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากการดำเนินคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การที่ พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นล่วงรู้ข้อมูลที่ได้จากการสอบสวนและ การอ้างหรือใช้ประโยชน์ในข้อมูลที่ได้มาโดยมิชอบ เป็นต้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับฐานความผิด

โดยเพิ่มจาก 8 ฐานความผิดเป็น 12 ฐานความผิด

- 2.1 การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ
- 2.2 การเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ
- 2.3 การลักลอบดักข้อมูลคอมพิวเตอร์
- 2.4 การรบกวนข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์
- 2.5 การใช้อุปกรณ์ในทางมิชอบ
- 2.6 การปลอมแปลงข้อมูลคอมพิวเตอร์
- 2.7 การฉ้อโกงข้อมูลคอมพิวเตอร์
- 2.8 การเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร
- 2.9 การเปิดเผยมาตรการป้องกันการเข้าถึง
- 2.10 การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดย ประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนก แก่ประชาชน
- 2.11 การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของ ผู้อื่น และภาพนั้นเกิดจากการติดต่อกัน
- 2.12 ผู้ให้บริการที่มีได้จัดการลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ในกรณีนี้รู้ว่ามี การเผยแพร่ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

ส่วนบทกำหนดโทษมีทั้งโทษจำคุกและปรับเงิน เช่น มาตรา 5 เป็นอัตราโทษต่ำสุด ที่ระบุว่าผู้ใดเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมีได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและมาตรา 10 เป็นอัตราโทษสูงสุดที่ระบุว่าผู้ใดกระทำการด้วยประการใดๆ เพื่อให้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ถูกทำลายหรือถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โดยวัตถุประสงค์หลักในการประกาศใช้ เนื่องจากในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากมีผู้กระทำได้ด้วยประการใดๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใดๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูล แก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ หรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย กระทบกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น และหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ก็อาจส่งผลกระทบต่อผู้ใช้คอมพิวเตอร์ และผู้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยทั่วไป เพราะหากทำให้เกิดการละเมิดทางกฎหมาย ก็ต้องมีความผิดและได้รับโทษทันที

การปราบปรามการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้นมีความหมายกว้างมากทีเดียว และเป็นเรื่องที่ยากและยังใหม่ต่อกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งการพิจารณาคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้าน Information Society และเจาะลึกในการพิสูจน์หลักฐานทางคอมพิวเตอร์ หรือนิติคอมพิวเตอร์ (Computer Forensics) ซึ่งหมายถึง การแสวงหา เก็บรักษา วิเคราะห์ และการนำเสนอพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้กระบวนการที่จะระบุ บ่งชี้ เก็บรักษาและการกู้คืนข้อมูลแบบดิจิทัลที่มีความสำคัญต่อการสืบสวน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างมาก

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์โครงสร้างการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของภาครัฐว่าเป็นไปในลักษณะใด

นอกเหนือจากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังต่อไปนี้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องอาจ เทียนหิรัญ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ : การกำหนดฐานความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำต่อคอมพิวเตอร์” พบว่าการกระทำความผิดต่อคอมพิวเตอร์เป็นอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก กล่าวคือการกระทำดังกล่าวอยู่นอกขอบเขตของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ ทำให้ไม่เป็นความผิดทางอาญา เนื่องจากกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ ล้วนแล้วแต่เน้นให้ความสำคัญคุ้มครองแก่วัตถุที่มีรูปร่าง (tangible or corporeal objects) เช่น ทรัพย์สิน เป็นต้น เมื่อการกระทำความผิดต่อคอมพิวเตอร์รูปแบบต่างๆ เป็นการกระทำต่อวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง (intangible or incorporeal objects) ได้แก่ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ดังนั้น การกระทำความผิดต่อคอมพิวเตอร์จึงไม่เป็นความผิดอาญา และแบ่งการกระทำความผิดต่อคอมพิวเตอร์ใน 6 รูปแบบที่สำคัญ ได้แก่

1. การเข้าถึงคอมพิวเตอร์โดยปราศจากอำนาจ (unauthorized access to information system)
2. การดักข้อมูลคอมพิวเตอร์ (interception)
3. การจารกรรมข้อมูลคอมพิวเตอร์ (computer espionage)
4. การทำให้เกิดความเสียหายต่อคอมพิวเตอร์ (computer sabotage)
5. การปลอมข้อมูลคอมพิวเตอร์ (computer forgery)
6. การฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์ (computer fraud)

ในประเทศต่างๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการติดต่อสื่อสารและคอมพิวเตอร์ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน และกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ต่างกำหนดให้การกระทำความผิดต่อคอมพิวเตอร์ในรูปแบบต่างๆ เป็นความผิดอาญา เพื่อให้ความคุ้มครองคุณลักษณะ (properties) ของข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ และเครือข่าย

คอมพิวเตอร์ ซึ่งได้แก่ ความลับ (confidentiality) ความครบถ้วน (integrity) และความสามารถในการใช้ประโยชน์ได้ (availability) ของสิ่งต่างๆ ดังกล่าว และให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สิน

บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การกำกับดูแลและแพทริกแซงเว็บบอร์ดทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 พบว่า หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ภาครัฐมีการกำกับดูแลและแพทริกแซงเว็บบอร์ดทางการเมือง โดยผ่านทางกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ฉบับที่ 5 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 รวมถึงการใช้กลไกของรัฐที่มีอยู่ในการควบคุม ซึ่งก็คือกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้พบว่าภาครัฐใช้วิธีการกำกับดูแลเว็บบอร์ดทางการเมือง ทั้งรูปแบบการแจ้งผู้ดูแลเว็บไซต์ให้ลบกระทู้หรือข้อความ การแจ้งผู้ให้บริการ Web Hosting ให้นำเว็บไซต์ที่มีปัญหาออกจาก IP การแจ้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ให้ดำเนินการปิดกั้น และการปิดกั้นที่เกิดเวทย์ของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

นอกจากนั้นผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปทัสสถานหรือนโยบายขององค์กร คำนึงมีส่วนตัวรวมถึงอำนาจรัฐและปัจจัยทางการเมือง ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกกระทู้หรือข้อความของเว็บมาสเตอร์ โดยปัจจัยทั้งสามจะส่งผลต่อการตัดสินใจของเว็บมาสเตอร์แต่ละรายแตกต่างกันไป นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตและภาคประชาสังคมมีความคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะให้ภาครัฐกำหนดกรอบนโยบายในการกำกับดูแลเว็บไซต์ที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามาดำเนินการกำกับดูแลกันเองมากขึ้น

ศิวานิลท์ ศักดิ์ดุลยธรรม (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ การประเมินผลกระทบและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในระดับต่ำ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบด้วยว่าภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้สาธารณะเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้น้อยเกินไป ทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอาจจะทำผิดกฎหมายได้โดยไม่รู้ตัว ประชากรที่ศึกษามีความรู้เฉพาะในส่วนของผู้ที่มีสิทธิฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีหากมีการละเมิดโดยการติดต่อ ดัดแปลงภาพในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียงและได้รับความอับอายแต่ไม่มีความรู้ในประเด็นความผิดที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างเช่น การส่ง

ข้อมูลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือการส่งต่อข้อมูล (Forward mail) ที่เป็นภาพลามกอนาจาร
กรณีจริงที่เกิดขึ้นแล้วของการบังคับใช้กฎหมายและการจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย
นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ทำการศึกษารู้สึกว่าการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้
ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” จัดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (document research) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง (key informant interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (document research)

กลุ่มตัวอย่างเอกสาร ได้แก่

1.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

1.2 กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

1.3 การดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง (key informant interview)

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแต่ละบุคคลกับเรื่องที่ทำการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ

- อารีย์ จิวรักษ์

ผู้อำนวยการสำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

- **พันตำรวจเอก พิสิษฐ์ เปาอินทร์**

รองผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิด
เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- **พันตำรวจเอก นิรันดร์ อุดลยาศกดิ์**

ผู้บัญชาการสำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

2.2 กลุ่มภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต โดยสามารถแบ่งได้เป็น 5

กลุ่ม ได้แก่

การเมือง

2.2.1 กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดทาง

- **วันฉัตร ผดุงรัตน์**

เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.pantip.com

- **สมชาย แซ่อึ้ง**

โมเดอเรเตอร์¹ เว็บบอร์ด www.pantip.com

- **นิรันดร์ เขาวภาวี**

เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.manager.com

- **จิรนุช เปรมชัยพร**

เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.prachatai.com

- **ศรัทธา หุ่นพยนต์**

เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.weareallhuman.net²

2.2.2 กลุ่มผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting)

¹ ผู้คัดเลือกเนื้อหาบนเว็บบอร์ด แต่มีอำนาจในการตัดสินใจน้อยกว่าเว็บมาสเตอร์

² เว็บไซต์ที่เพิ่งก่อตั้งและจดทะเบียนเมื่อช่วงเดือนมีนาคม 2553 โดยดำเนินการย้ายฐานข้อมูลเดิมจากเว็บไซต์
ฟ้าเดียวกันและเปลี่ยนเว็บมาสเตอร์จากคุณธนาพล อิวสกุล เป็น คุณศรัทธา หุ่นพยนต์

- สุรัตน์ บัณฑิตลักษณะ
กรรมการผู้จัดการ บริษัท โพลาร์ เว็บแอปพลิเคชัน จำกัด
- วรณ เกียรติตรีกุล
หัวหน้าฝ่ายเทคนิค บริษัท ฮัลโหล เวิร์ด ดีไซน์ จำกัด
- วรณชัย วงษ์ตะลา
ผู้อำนวยการ บริษัท ไทยอีส อินเทอร์เน็ตแอนด์ทีฟ สตูดิโอ จำกัด
- ณาการณ นรสิทธิพงษ์
กรรมการผู้จัดการ บริษัท เน็ตเซอร์วิส จำกัด

2.2.3 กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway)

- ขจรศักดิ์ สิงหเสนี
รองกรรมการผู้จัดการใหญ่สายงานเทคโนโลยีสารสนเทศ
บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)
- บุญมา ขำไป๋
ผู้จัดการศูนย์ International Internet Gateway
บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)
- กิตติพงษ์ กุลกิจจจร
หัวหน้าฝ่ายผลิตภัณฑ์ระบบรักษาความปลอดภัย
บริษัท ทู อินเทอร์เน็ต จำกัด

2.2.4 กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย (Internet Service Provider)

- มรกต กุลธรรมโยธิน
นายกสมาคมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทย
- ดร.กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน
ประธานกรรมการ บริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิส โพรไวเดอร์ จำกัด
- จักรพันธุ์ เจริญผล
ผู้จัดการฝ่ายพัฒนาธุรกิจ บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ประเด็นที่ใช้ในการศึกษาจากเอกสาร และประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง

ส่วนที่ 1 ศึกษาจากเอกสาร

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1.1 วิธีและลักษณะการใช้อำนาจของรัฐ
- 1.2 แนวทางในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง
- 1.3 เกณฑ์ที่ใช้ในการปิดกั้น กลั่นกรองเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมือง

2. กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 2.1 หลักเกณฑ์ในการพิจารณากลั่นกรองและคัดเลือกเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง
  - 2.2 วิธีการและลักษณะการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง
  - 2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง
- ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

3 การดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 3.1 กรณีการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ตัวอย่างการดำเนินการตามกฎหมาย ในกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมือง

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง

ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง (key informant interview) ได้แบ่งประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

- 1) ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550
- 2) หลักเกณฑ์การกำหนดแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองเป็นอย่างไร
- 3) การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองโดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ อย่างไร ภายหลังจากมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
- 4) ประสิทธิภาพของระบบการกลั่นกรองในระดับ URL ที่ติดตั้งอยู่บน IIG เป็นอย่างไร
- 5) กระบวนการและขั้นตอนการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
- 6) การได้รับความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

2. ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์บุคคลในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง

- 1) ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550
- 2) หลักเกณฑ์การกำหนดแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองเป็นอย่างไร
- 3) วิธีการและลักษณะการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง เป็นอย่างไร
- 4) นโยบายขององค์กรที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองอย่างไร

5) นอกเหนือจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มีปัจจัยอื่นๆ หรือไม่ที่ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแล เนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

6) ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

นำข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร (document research) และประกอบกับการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง (key informant interview) มาตีความนำเสนอ ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล (descriptive analysis) แล้วสรุปผลแยกตามประเด็น ของคำถามวิจัย เพื่อตอบคำถามวิจัยในแต่ละข้อ โดยยึดหลักความเป็นเหตุเป็นผล รวมถึงแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (document research) ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้อโดยตรง (key informant interview)

ผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แนวทางการปฏิบัติในการกำกับดูแลของภาครัฐภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ส่วนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติในการกำกับดูแลของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ส่วนที่ 3 การศึกษาการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 4 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ส่วนที่ 5 บทบาทของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ผลการวิจัยในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวทางการปฏิบัติในการกำกับดูแลของภาครัฐภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้จากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. วิธีและลักษณะการใช้อำนาจของรัฐ
2. แนวทางในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง
3. เกณฑ์ที่ใช้ในการปิดกั้น กลั่นกรองเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมือง

1. วิธีและลักษณะการใช้อำนาจของรัฐ

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ภาครัฐมีผู้ใช้อำนาจในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง โดยมีวิธีและลักษณะการใช้อำนาจ ดังนี้

1) การกำหนดโทษสำหรับผู้ใช้งานและผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มีการกำหนดโทษทั้งสำหรับผู้ใช้งานและผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต โดยในส่วนของผู้ใช้งาน ในเรื่องของการกระทำความผิดทางเนื้อหา ในความผิดที่ได้มีการระบุไว้ในพระราชบัญญัติ โดยการกำหนดโทษจำคุกสูงสุดห้าปี ปรับสูงสุดหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังรายละเอียดใน มาตรา 14 ความว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

นอกจากนั้น มาตรา 15 ของกฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดโทษทางกฎหมายสำหรับผู้ให้บริการ ไว้มากเทียบเท่ากับโทษของผู้ใช้งาน ดังรายละเอียดความว่า

“ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14”

ทั้งนี้ “ผู้ให้บริการ” ตามคำนิยามศัพท์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา 3) หมายถึง

1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น ผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเองหรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น โดยแบ่งได้เป็น

กลุ่ม 1: ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมและกิจการกระจายภาพและเสียง ได้แก่ โทรศัพท์พื้นฐานมือถือ ดาวเทียม สื่อสารไร้สาย เป็นต้น

กลุ่ม 2: ผู้ให้บริการเข้าถึงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ได้แก่ สถานศึกษา หน่วยงานราชการ บริษัท โรงแรมหอพัก ร้านอาหาร เป็นต้น

กลุ่ม 3: ผู้ให้บริการเช่าระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการให้บริการโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ ได้แก่ Web hosting, Internet Data Center

กลุ่ม 4: ผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ต

2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น คือ ผู้ให้บริการข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ ได้แก่ ผู้ให้บริการ Web board, Web blog, Internet Banking, e-Commerce, Web services เป็นต้น

2) ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และควบคุมการใช้ อินเทอร์เน็ต

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 18 ได้มีการกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และควบคุมการใช้ อินเทอร์เน็ต โดยเจ้าหน้าที่ที่สามารถดำเนินการได้ ใน 2 ลักษณะ คือ โดยไม่ต้องใช้อำนาจศาลและที่ต้องขออนุญาตศาล ดังข้อมูลในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบรูปแบบของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

อำนาจที่ดำเนินการได้โดยไม่ต้องใช้อำนาจศาล	อำนาจที่ต้องขออนุญาตศาล
<ul style="list-style-type: none"> - มีหนังสือสอบถาม เพื่อให้ส่งคำชี้แจง หรือส่งเอกสาร ข้อมูล หรือหลักฐาน - เรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์และข้อมูลผู้ใช้งานจากผู้ให้บริการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง - สั่งให้ส่งมอบข้อมูลตาม มาตรา 26¹ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ - เข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ที่เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ - ถอดรหัสลับ - ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์

นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่อาจยื่นขอต่อศาลให้มีคำสั่งระงับการแพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้โดยการปิดกั้นเว็บไซต์หากเห็นว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

แต่กฎหมายได้มีการกำหนดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตามมาตรา 19² ที่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนดำเนินการ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขออนุญาตจากศาล ดังนี้

1. ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

¹ มาตรา 26 ได้กำหนดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องเก็บรักษาข้อมูล 2 ประการ คือ

1) ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หมายถึงข้อมูลทุกอย่างที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งชุดคำสั่งด้วยหากอยู่ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์อาจประมวลผลได้ นอกจากนั้นยังให้หมายถึง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย โดยผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

2) ข้อมูลผู้ใช้บริการ หมายถึง ข้อมูลที่บันทึกถึงตัวตนของบุคคลในการเข้าใช้บริการทางเครือข่ายของผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นชื่อ สกุล รหัสเลขประจำตัว user name หรือ pin code ใดๆ ผู้ให้บริการมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการนับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับตั้งแต่การใช้บริการสิ้นสุดลง

² เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

2. ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิด เหตุที่ต้องใช้อำนาจลักษณะการกระทำความผิด อุปกรณ์ที่ใช้และผู้กระทำความผิด
3. ส่งสำเนาบันทึกให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง
4. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าส่งสำเนาบันทึกรายละเอียดการดำเนินการแก่ศาล ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาลงมือดำเนินการ
5. การยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์สามารถกระทำได้ 30 วัน หรือ 90 วัน หากมีความจำเป็น

3) ให้อำนาจกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างมากในการกำกับดูแลเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต

“มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้”

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้ให้อำนาจกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการตัดสินใจดำเนินการทั้งในการสกัดกั้น และทำลายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระบบสารสนเทศ รวมทั้งการออกกฎกระทรวงเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล และระบุไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ดังนี้

- 1) ให้ความเห็นชอบในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ (มาตรา 20)
- 2) กำหนดเรื่องชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ (มาตรา 21)
- 3) ประกาศหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ให้บริการที่ต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ (มาตรา 26)
- 4) กำหนดคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 28)
- 5) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับแนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยร่วมกับนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้กำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (มาตรา 29)
- 6) กำหนดแบบบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 30)

2. แนวทางในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ภาครัฐมีการกำหนดแนวทางในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง ดังนี้

1) กำหนดให้ผู้ให้บริการภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ เป็นพยานหลักฐานสำคัญในการดำเนินคดี ในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสืบสวนสอบสวน เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้มีการประกาศกระทรวงฯ เรื่อง หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ พ.ศ. 2550 ออกมา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2550 โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการประเภทต่างๆ ต้องเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ อย่างน้อย 90 วัน

โดยในส่วนของผู้ให้บริการที่ต้องจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ตามระยะเวลาในการเริ่มจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

กลุ่มแรก ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 22 กันยายน 2550 เป็นต้นมา (เมื่อพ้นสามสิบวันนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) คือ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมและกิจการกระจายภาพและเสียง ได้แก่ โทรศัพท์พื้นฐานมือถือ ดาวเทียม สื่อสารไร้สาย เป็นต้น

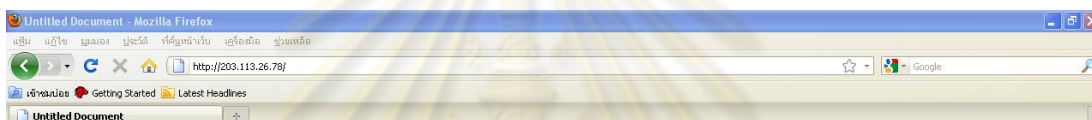
กลุ่มที่ 2 เริ่มดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 19 กุมภาพันธ์ 2551 เป็นต้นมา (เมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) คือ กลุ่มผู้ให้บริการเครือข่ายสาธารณะทั้งมีสายและไร้สาย หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) เช่น True, CS Loxinfo, SAMART, KSC, A-NET, Asia net, TOT ฯลฯ

กลุ่มที่ 3 เริ่มดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 23 สิงหาคม 2551 เป็นต้นมา (เมื่อพ้นหนึ่งปีนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) คือ กลุ่มผู้ให้บริการที่เหลือจากกลุ่ม 1 และ 2 ทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่ราชการหรือพนักงานหรือลูกค้าของตน เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึงผู้ให้บริการเช่าระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้บริการโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ เช่น Web Hosting การให้บริการเช่า

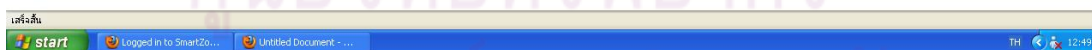
Web Server ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนเพิ่มข้อมูล ผู้ให้บริการเข้าถึงจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ให้บริการ ศูนย์รับฝากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2) ดำเนินมาตรการในการลงโทษเมื่อพบการกระทำผิด

เมื่อมีการตรวจพบหรือได้รับแจ้งว่ามีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในเว็บไซต์ และเมื่อมีการตรวจสอบแล้วพบว่าเข้าข่ายการกระทำผิดจริง จะมีการดำเนินการแจ้งแก่ผู้ให้บริการที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์ ให้ดำเนินการลบข้อมูลนั้นทันที โดยจะทำการแจ้งทางอีเมลล์ก่อนเพื่อความรวดเร็วในการลบข้อมูล แล้วจึงมีหนังสือตามไป แต่หากเมื่อมีการแจ้งแล้วไม่ทำการลบหรือเว็บไซต์นั้นเข้าข่ายที่จะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ก็จะมีการบล็อกหรือปิดกั้นเว็บไซต์

This website has been blocked by ICT

แผนภาพ 3 แสดงภาพลักษณะหน้าจอเมื่อถูกปิดกั้นโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

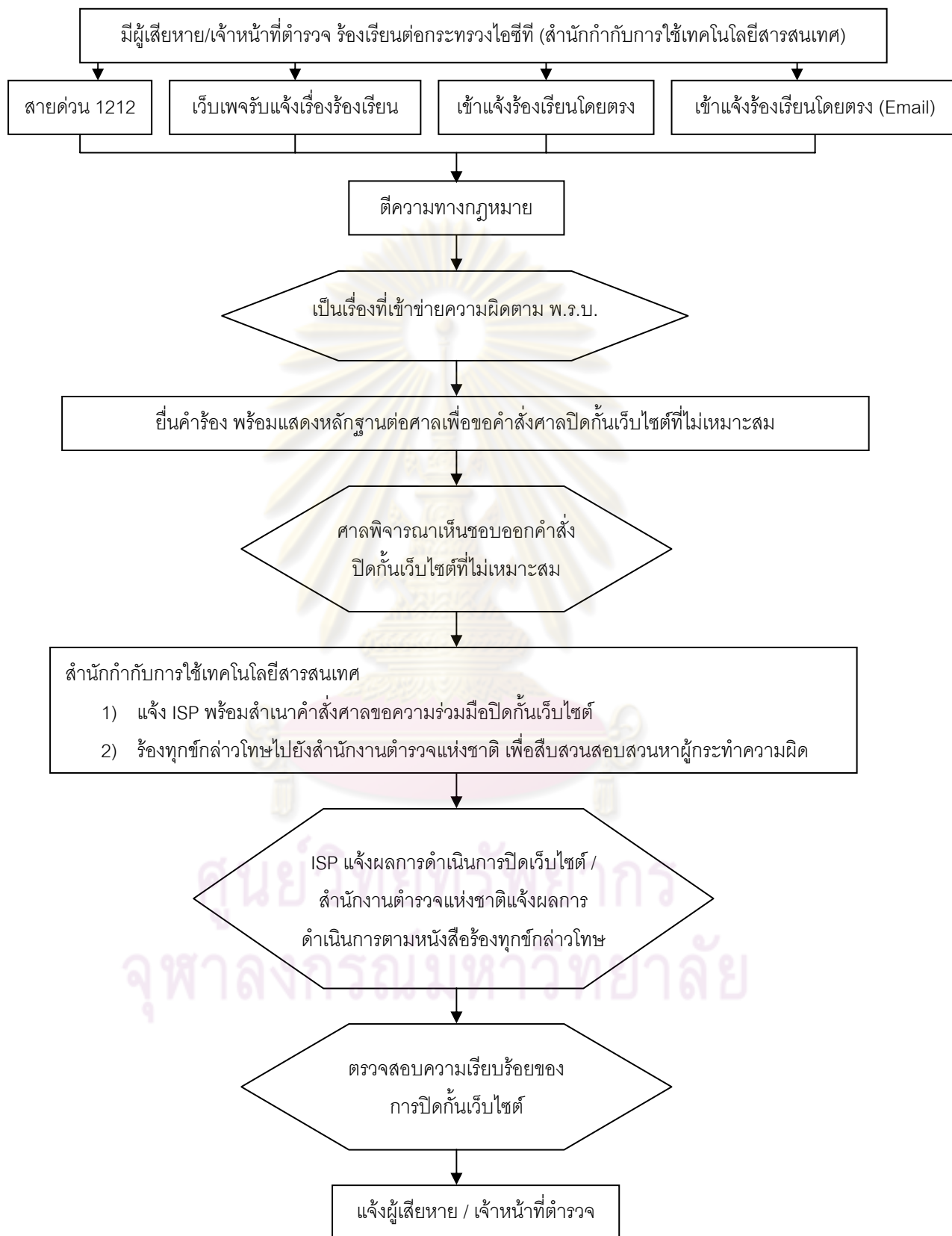
ขั้นตอนการบล็อกหรือปิดกั้นเว็บไซต์ ถ้าเป็นกรณีความผิดด้านความมั่นคง จะมีการส่งให้ผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต หรือ ISP บล็อกไปก่อน จากนั้นจึงจะส่งคำสั่งศาลตามไปอีก ครั้งหนึ่ง ส่วนเว็บไซต์ด้านการพนัน หรือเว็บลามก ที่ขัดต่อศีลธรรม จะใช้คำสั่งศาลเพียงอย่างเดียว

ในขณะที่ถ้าเป็นเรื่องการหมิ่นสถาบันฯ นั้น จะให้ผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต หรือ ISP บล็อกก่อน จากนั้นจึงจะส่งคำสั่งศาลตามไปอีกชั้นหนึ่งเช่นกัน

ในส่วนของการขออำนาจศาลในการขอให้ระงับการการบล็อกหรือปิดกั้นเว็บไซต์ นั้น จะดำเนินการตามกระบวนการของศาล จากนั้นจึงนำคำสั่งศาลแจ้งต่อผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต หรือ ISP เพื่อดำเนินการสืบหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษและติดตามตรวจสอบเว็บไซต์ที่ปิดกั้นตามที่ศาลมีคำสั่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพ 4 กระบวนการ/ขั้นตอนการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมและผิดกฎหมาย

3) ตรวจสอบ ติดตามและเฝ้าระวังการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่หลักในการกำกับดูแลการใช้อินเทอร์เน็ต ได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบ ติดตามและเฝ้าระวังการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ดังนี้

- จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการจัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยอินเทอร์เน็ต” หรือ “Internet Security Operation Center : ISOC” ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติการพิทักษ์และตอบโต้การกระทำทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมถึงศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม ไม่ว่าจะเป็นการพนัน หรือบรรดาสิ่งผิดกฎหมายทั้งหลาย โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายการป้องกัน และปราบปรามข้อมูลข่าวสารที่ไม่เหมาะสมผ่านระบบคอมพิวเตอร์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งสามารถสั่งการให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตและบุคคลอื่นๆ ให้ดำเนินการป้องกันมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ผิดกฎหมาย และไม่เหมาะสม

นอกจากนั้น ยังมีหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อพิจารณาเสนอ ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและชัดเจนในการป้องกันและปราบปรามการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ผิดกฎหมายหรือไม่เหมาะสม ได้แก่ กรมยุทธการทหารบก กรมการทหารสื่อสาร ศูนย์รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กองบัญชาการทหารสูงสุด สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองบัญชาการสอบสวนกลาง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม อัยการสูงสุด สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและทันต่วงที่ต่อเหตุการณ์การใช้เว็บไซต์ละเมิดสถาบันกันบ่อยครั้ง ดังนั้น ศูนย์ ISOC จึงให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเฝ้าระวังเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอด 24 ชั่วโมง ผลงานของศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยอินเทอร์เน็ต หรือ ISOC ที่ผ่านมาได้มีการปิดเว็บไซต์ไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม 2550 จนถึงมีนาคม 2553 ประมาณ 8,300 URL เฉลี่ยประมาณ 60 URL ต่อวัน ทั้งในส่วนที่เจ้าหน้าที่ตรวจพบเองและมีผู้แจ้งเข้ามา

- สายด่วน 1212 และแจ้งเรื่องร้องเรียนทางเว็บไซต์

เปิดให้มีเบอร์โทรศัพท์สายด่วน 1212 จำนวน 5 คู่สาย สำหรับรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และรับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมตลอด 24 ชั่วโมง หรือสามารถส่งเรื่องร้องเรียนผ่านทางเว็บไซต์ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร www.mict.go.th

แผนภาพ 5 แสดงภาพลักษณะหน้าเว็บไซต์ส่งเรื่องร้องเรียนกรณีพบเว็บไซต์ที่น่าเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

นอกจากการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการกำกับดูแลเนื้อหาในเว็บบอร์ดทางการเมืองแล้ว ในกรณีที่มีสถานการณ์ทางการเมืองอยู่ในสภาวะไม่ปกติ และเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัวในการบังคับใช้กฎหมาย บางครั้งภาครัฐจะมีการนำกฎหมายพิเศษเข้ามาใช้ในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมืองที่มีลักษณะเนื้อหาที่จะเข้าข่ายเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ หรือมีลักษณะนำเสนอแนวความคิดไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล หรือมีลักษณะยั่วยุให้เกิดการกระทำที่รุนแรง ดังกรณีที่รัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พ.ศ.2548³ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 โดยได้มีการมอบหมายให้ศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย รับผิดชอบหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้ ได้มีหนังสือคำสั่งจากนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) ไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ลงวันที่ 7 เมษายน 2553 เพื่อให้ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ทางการเมือง จำนวน 36 เว็บไซต์ เช่น www.peoplechannel.net www.prachathai.com www.weareallhuman.net www.redthai.org เป็นต้น โดยระบุว่ามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

แผนภาพ 6 แสดงภาพลักษณะหน้าจอบล็อกเว็บไซต์โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภายหลังมีการมีการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

³ เป็นกฎหมายพิเศษที่ประกาศใช้ในกรณีที่มีสถานการณ์อันกระทบหรืออาจจะกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อบังคับใช้พระราชอำนาจ หรือในบางเขตบางท้องที่ได้ตามความจำเป็นแห่งสถานการณ์ โดยระยะเวลาที่ใช้บังคับตลอดระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินสามเดือนนับแต่วันประกาศ

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการปิดกั้น กลั่นกรองเนื้อหาในเว็บบอร์ดทางการเมือง

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ภาครัฐมีการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการปิดกั้น กลั่นกรองเนื้อหาในเว็บบอร์ดทางการเมือง โดยพบว่า ลักษณะของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ศาลจะสั่งให้ระงับการเผยแพร่ นั้น จะต้องเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 14 และมาตรา 15 นอกจากนั้นยังต้องเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ หรือที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งการพิจารณาความหมายดังกล่าวต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา

ในส่วนที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรนั้นมีการกำหนดไว้ว่าต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่า ที่สามารถยกตัวอย่างได้ เช่น ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่กระทบต่อศาสนาหนึ่งศาสนาใด เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ลักษณะของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจเข้าข่ายถูกศาลระงับการเผยแพร่ ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการ
- 2) ข้อมูลความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
- 3) ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงนอกราชอาณาจักร
- 4) ข้อมูลความผิดต่อความสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ
- 5) ลักษณะข้อมูลที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ภาพลบหลู่ศาสนา ภาพลามกอนาจาร เป็นต้น

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ระงับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำร้องขอของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเอง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลาย ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องระวาง

โทษตามมาตรา 27 ปรับไม่เกินสองแสนบาท และปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละห้าพันบาท
จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติในการกำกับดูแลของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต สามารถสรุปผลการวิจัยในส่วนนี้ ได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์ในการพิจารณากลับกรองและคัดเลือกเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง
2. วิธีการและลักษณะการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง
3. ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

1. หลักเกณฑ์ในการพิจารณากลับกรองและคัดเลือกเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการกลับกรองและคัดเลือกเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมืองทั้งหมดจะเป็นความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ซึ่งพิจารณาแล้วพบว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุก 4 เว็บไซต์ที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เป็นหลักเกณฑ์ข้อตกลงการใช้เว็บไซต์ที่แต่ละเว็บไซต์กำหนดไว้ **ก่อน**มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าว ได้แก่

- 1) ห้ามวิพากษ์วิจารณ์หรือพาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์

หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ที่ห้ามมีการวิพากษ์วิจารณ์หรือพาดพิงองค์พระมหากษัตริย์รวมถึงราชินีทุกพระองค์ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 8 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มาตรา 1 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 8 จึงมีการนำมาเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในสังคมอินเทอร์เน็ตด้วย

- 2) ห้ามใช้คำหยาบคาย ก้าวร้าว
- 3) ห้ามเสนอข้อความหมิ่นประมาทหรือกล่าวให้ร้ายบุคคลอื่น

หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นไปตามข้อบังคับของสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย หมวด 8 ข้อ 24.2 “การนำเสนอข้อมูลข่าวสารบนเว็บ จะต้องไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือพาดพิงให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด หากพบข้อความในลักษณะดังกล่าวจะต้องรีบแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว” นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ระบุว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา ด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรืออักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษรกระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท”

4) ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่งไปในทางลามก อนาจาร

หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 ระบุว่า “ความผิดเกี่ยวกับการค้า แจกจ่าย ทำให้แพร่หลายสิ่งของอันลามก ผู้กระทำต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ซึ่งเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อนั้นเป็นเกณฑ์ที่กำหนดการใช้งานโดยทั่วไปของเว็บบอร์ด แต่สำหรับห้องที่มีเนื้อหาที่เป็นการเมืองนั้น พบว่าไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติม นอกจากเว็บไซต์ www.pantip.com ที่มีการขอความร่วมมือจากผู้ใช้ห้องราชดำเนิน ที่มีการพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาทางการเมือง ดังนี้

- 1) การต่อว่าด่าทอ คนที่มีความเห็นไม่เหมือนท่านในกระทู้
- 2) ตั้งหรือใช้สมญานามที่มีลักษณะทำให้ผู้อื่นได้รับการ ดูถูก เสียชื่อเสียง

ประชดประชัน หรือ ได้รับความเกลียดชัง

- 3) เขียนแบบไร้ประโยชน์ อันได้แก่ เสียดสี ล้อเป้า ก้าวร้าว บิดเบือน ฯลฯ
- 4) หยิบข้อเขียนของคนอื่นมาตีความที่ละคำแบบ หัวหมอ หรือ ศรีธนญชัย
- 5) ล้าเส้นไปก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ
- 6) ห้ามใช้เวทีนี้ในการนัดชุมนุมใดๆ โดยเด็ดขาด

7) อนึ่งการหยิบยกสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือพระราชดำรัสมาอ้างอิง ถือว่าเป็นการกระทำที่อาจเอื้อมและไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง จึงขอห้ามโดยเด็ดขาดเช่นกัน

www.pantip.com ห้องราชดำเนิน

เว็บมาสเตอร์และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเว็บไซต์ www.pantip.com ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองว่า เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์

จากเว็บบอร์ดที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์และป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ห้องราชดำเนินเราจะ focus ลงไปนิดนึงเพื่อให้การโต้ตอบในเว็บบอร์ดอยู่ในสภาพที่วิญญูชนพึงรับได้ อยากจะให้บอร์ดมันมีคุณค่า เพราะเรื่องของการเมืองเป็นเรื่องของการถกเถียง เป็นเรื่องความคิดที่แตกต่างกันที่ต้องเอามาแลกกัน คนที่ความเห็นไม่เหมือนกัน มาด่าว่ากันก็ไม่มีประโยชน์ 7 ข้อนี้ตั้งขึ้นก็เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนมุมมองที่ต่างกัน เพื่อจะหาจุดร่วมกันได้ จะพิเศษกว่ากติกาทั่วไป”

วันฉัตร ผดุงรัตน์

“ห้องราชดำเนินจะมีการตั้งกฎเพิ่มขึ้นมาอีก 7 ข้อ เพราะเราอยากย้าให้สมาชิกทราบว่าตรงนี้เราซีเรียส และให้ระมัดระวังในการโพสต์ข้อความที่เข้าข่ายห้าม โดยเฉพาะข้อความที่เน้นคือข้อความที่หมิ่น”

สมชาย แซ่อึ้ง

2. วิธีการและลักษณะการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดทางการเมือง กลุ่มผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting) กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง และกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย พบว่า กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดทางการเมือง จัดเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เพราะมีความใกล้ชิดและมีหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดการเมือง ซึ่งจากการสัมภาษณ์และศึกษา กฎ กติกา ของเว็บไซต์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 เว็บไซต์ พบว่ามีแนวทางปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้

- แนวทางที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

1) การจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไม่ต่ำกว่า 90 วัน ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนด โดยมีหลักปฏิบัติในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลผู้ให้บริการ โดยข้อมูลที่ทำให้การเก็บ ได้แก่

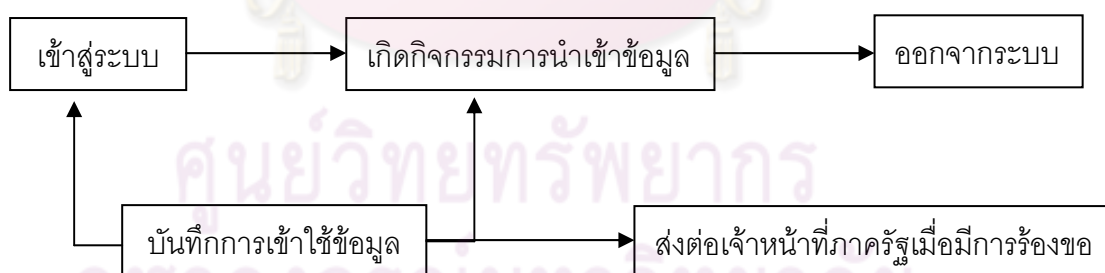
- IP address เพื่อมุ่งที่จะหาตัวผู้กระทำในกรณีมีผู้กระทำผิดกฎหมาย ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย การเก็บข้อมูล IP address ต้องเก็บอย่างน้อย 2 ชุด เพื่อความถูกต้อง ได้แก่ Private IP กับ Public IP⁴

- ข้อมูลจาก information หมายถึง ข้อมูลของผู้ใช้บริการที่ส่งเข้ามาโดยวิธีต่างๆ เมื่อทำการสมัครสมาชิก ข้อมูลที่ผู้ใช้บริการต้องเก็บได้แก่ ข้อมูลที่ผู้ใช้บริการกรอกเข้ามา เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ Email เป็นต้น

1.2 บันทึกการเข้าใช้ข้อมูล การบันทึกการเข้าใช้ข้อมูลต้องเก็บอย่างน้อย 2 กรณี ได้แก่

- กรณี Login เข้าสู่ระบบ เพื่อบอกว่าผู้ใช้คนนั้นเข้าสู่ระบบเมื่อใด ซึ่งข้อมูลการ login เข้าสู่ระบบจะเป็นเสมือนพยานแวดล้อมที่บอกว่าผู้ใช้คนนั้นๆ เข้าสู่ระบบเมื่อใด

- กรณี เกิดกิจกรรมการนำเข้าข้อมูล เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญที่ใช้ในการพิสูจน์ความจริง ขณะที่มีการกระทำความผิด เป็นพยานหลักฐานโดยตรงที่เจ้าพนักงานสืบสวนจะใช้ในการพิสูจน์และระบุตัวผู้กระทำผิด เพราะความผิดที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตในกรณีต่างๆ ตามพระราชบัญญัติในส่วนที่เป็นความผิดทางเนื้อหา เกิดจากการนำเข้าข้อมูลมาปรากฏทั้งสิ้น เช่น กรณีหมิ่นประมาท หลอกลวง ฉ้อโกง ชู้กรรโชก ขายของผิดกฎหมาย ฯลฯ ซึ่งจะเป็นข้อมูลเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่จะดำเนินการค้นหาตัวผู้กระทำผิด

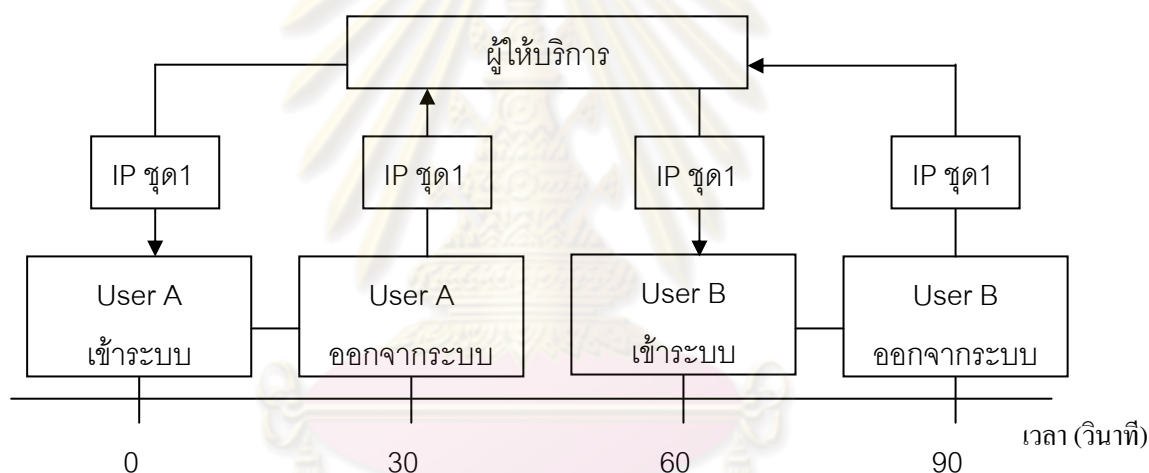
แผนภาพ 7 แสดงการเก็บข้อมูลเมื่อมีการเข้าใช้งานในระบบคอมพิวเตอร์

⁴ Public IP คือ IP Address ที่ได้ รับการจัดสรร จาก ISP (Internet Service Provider) หรือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในขณะที่ Private IP จะใช้สำหรับสำหรับ Network ภายในที่ไม่ได้เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยตรง IP Address ดังกล่าวจะถูกสงวนไว้สำหรับใช้ใน Network ภายในเท่านั้น

1.3 เวลาใน log ที่เก็บต้องตั้งให้ตรงกับเวลาอ้างอิงสากล (Stratum 0)⁵ โดยให้ผิดพลาดไม่เกิน 10 มิลลิวินาที

เนื่องจากในทางปฏิบัติมักเกิดปัญหาในเรื่องของการตั้งเวลาบน Server ที่คลาดเคลื่อน จนส่งผลเป็นเรื่องเดือดร้อนไปยังผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง เพราะระบบโดยส่วนใหญ่ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย เป็นแบบ Dynamic IP หมายถึง เมื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้งจะได้ IP address ที่ผู้ให้บริการจะสุ่มขึ้นมาแจกให้ผู้ใช้นั้นๆ 1 ชุด เมื่ออินเทอร์เน็ตเกิดหลุดหรือหยุดการเชื่อมต่อ แล้วมีการต่อใหม่ก็จะได้ IP address ใหม่อีก 1 ชุด ในขณะที่ IP address ชุดเดิมก็จะนำไปวนกลับมาใช้ใหม่เมื่อผู้ใช้คนอื่นเข้าเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างที่แสดงตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพ 8 แสดงกระบวนการสุ่มหมายเลข IP Address แบบ Dynamic IP

ที่อาจเกิดปัญหา หากตั้งเวลาคลาดเคลื่อน

ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ก็คือ User A เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต แล้วมีการกระทำความผิด จากนั้นทำการออกจากระบบไป หลังจากนั้น User B เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการรายเดียวกัน ระบบทำการสุ่ม IP Address ให้ ปรากฏว่าเป็น IP Address เดิมที่ User A เคยใช้ และระบบที่เก็บข้อมูล ตั้งเวลาคลาดเคลื่อนไป 1 นาที เมื่อมีการตรวจสอบข้อมูลทำให้

⁵ คือ ระบบเทียบเวลามาตรฐานสากล โดยไม่มีค่าหน่วยเวลาใดๆ ระบบ stratum นี้เป็นลำดับขั้นเรียงไปเรื่อยๆ โดยถ้าหากเป็น stratum x ที่ค่า x น้อยกว่าจะถือว่ามีความเที่ยงตรงสูงกว่า

เข้าใจว่า User B เป็นคนกระทำความผิด จากกรณีดังกล่าวเป็นตัวอย่างปัญหาที่มีความเป็นไปได้ เพราะฉะนั้นผู้ดูแลระบบจึงจำเป็นต้องตั้งเวลาให้ถูกต้องตามมาตรฐานสากล

1.4 การเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ต้องกำหนดชั้นความลับ ในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวเพื่อรักษาป้องกันไม่ให้มีการเข้าไปแก้ไขข้อมูลดังกล่าว ทั้ง จากบุคคลภายนอกและจากผู้ดูแลระบบ

ในกรณีนี้กฎหมายเขียนเป็นแนวทางไว้โดยมีวัตถุประสงค์คือ ต้องเก็บ ข้อมูลไว้ไม่ให้เข้าถึงโดยใครก็ได้ โดยแนะนำให้ใช้วิธีการ อย่างเช่น Centralized Log Server⁶ และ ไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ โดยอาจมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

- จัดการในส่วนของผู้ใช้งานและฐานข้อมูลแยกออกจากกัน หรือกำหนด สิทธิให้ผู้ใช้งานนั้นเข้าถึงได้ แต่ไม่สามารถปรับปรุงข้อมูลหรือลบข้อมูลได้
- เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เฉพาะในที่ที่เข้าถึงได้เฉพาะผู้ดูแล ระบบ

1.5 เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เป็นเวลา 90 วัน นับตั้งแต่ เกิดกิจกรรมนั้น จะเก็บยาวกว่านั้นได้ตามที่เจ้าพนักงานสั่ง แต่ไม่เกิน 1 ปี

หมายถึง ต้องเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตามมาตรฐาน คือ 90 วัน โดยที่พระราชบัญญัติฯ มีการกำหนดให้สามารถเก็บนานกว่านั้นได้แต่ไม่เกิน 1 ปี

2) จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการติดตามและเฝ้าระวังเนื้อหาที่มีการโพสต์ในเว็บบอร์ดการเมืองตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเฝ้าระวังข้อความที่จะเข้าข่ายกระทำ ผิด

จากการสัมภาษณ์บุคคลในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ในกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดการเมืองพบว่า โดยปกติในเว็บบอร์ดห้องอื่นๆ ก็จะมีการเฝ้าระวัง เนื้อหาที่จะเข้าข่ายกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ เช่น เนื้อหาที่มีลักษณะหยาบคาย หมิ่นประมาท หรือลามกอนาจาร แต่ในเว็บบอร์ดห้องที่มีการพูดคุยเนื้อหาทางการเมือง จะมีการ เฝ้าระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะข้อความที่มีลักษณะหมิ่นหรือพาดพิงสถาบันจะมีการระมัดระวังเป็น อย่างมาก หากพบจะดำเนินการลบข้อความหรือเนื้อหานั้นทันที ยิ่งในช่วงที่มีสถานการณ์ทาง การเมืองไม่ปกติ หรือมีลักษณะหมิ่นเหม่ที่จะมีการพาดพิงจะต้องมีการดูแลเป็นพิเศษ

⁶ เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลไว้ที่ส่วนกลาง โดยมีการบีบอัดข้อมูล ด้วยอัตราส่วน 20:1 และมีระบบรักษาความ ถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งการยืนยันความคงสภาพของข้อมูล เพื่อป้องกันไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไข

3) มีการจัดทำระบบกลั่นกรองถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม เช่น คำหยาบคาย หรือถ้อยคำที่จะนำไปสู่การใช้เว็บบอร์ดที่ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำบอร์ดไปใช้เพื่อการโฆษณาแฝง หรือรับสมัครงาน เป็นต้น

4) มีการสร้างระบบตรวจสอบและควบคุมโดยสมาชิกด้วยกันเอง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถช่วยกันตรวจสอบและเฝ้าระวังเนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ด หากพบเนื้อหาที่มีลักษณะไม่เหมาะสม ก็สามารถแจ้งลบข้อความนั้นมาที่เว็บมาสเตอร์ หรือโมเดอเรเตอร์ ที่มีอำนาจตัดสินใจลบข้อความนั้นได้

- แนวทางที่แตกต่างกัน ได้แก่

1) สร้างระบบในการสมัครสมาชิกเว็บบอร์ดทางการเมืองให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น

นอกจากให้กรอกรายละเอียดข้อมูลส่วนตัว เว็บไซต์ www.pantip.com ยังเพิ่มขั้นตอนขอสำเนาบัตรประชาชน โดยบัตรประชาชน 1 ใบ สามารถใช้สมัครได้เพียง 1 user เพื่อตรวจสอบและยืนยันว่ามีตัวตนจริง โดยหลังจากได้สมาชิกภาพแล้ว ข้อมูลส่วนตัวทั้งหมดจะถูกทำลายทันที ไม่มีการเก็บไว้ เนื่องจากมีการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนด ซึ่งสามารถสืบค้นไปถึงผู้เข้ามาขอใช้บริการได้

2) กำหนดโทษแก่ผู้ให้บริการที่กระทำการโพสข้อความที่ไม่เหมาะสม โดยกำหนดโทษตั้งแต่ระดับเบาไปหาหนัก

ในการกำหนดโทษของแต่ละเว็บบอร์ด เมื่อพบว่ามีการโพสข้อความที่ไม่เหมาะสม จะมีการกำหนดมาตรการลงโทษจากเบาไปหาหนัก โดยเริ่มจากแจ้งเตือนทางอีเมล ระวังสมาชิกภาพชั่วคราว แล้วแต่กำหนดระยะเวลาตามความรุนแรงของการกระทำผิด เช่น 3 วัน 5 วัน และร้ายแรงที่สุดคือตัดสมาชิกภาพ โดยเฉพาะหากมีเนื้อหาที่เข้าข่ายพาดพิงสถาบัน

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเว็บไซต์ที่มีเว็บบอร์ดการเมือง จำนวน 4 เว็บไซต์ ซึ่งทั้ง 4 เว็บไซต์จะมีวิธีการและลักษณะการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองเหมือนและแตกต่างกัน ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำตารางเปรียบเทียบวิธีการและลักษณะการกำกับดูแล ดังนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบวิธีการและลักษณะการกำกับดูแลของเว็บบอร์ดทางการเมือง
4 เว็บไซต์

วิธีการและลักษณะการกำกับดูแล	pantip.com	manager.com	prachatai.com	weareallhuman.net
การจัดเก็บข้อมูลจรรยาบรรณทางคอมพิวเตอร์	√	√	√	√
จัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังข้อความที่ไม่เหมาะสมตลอด 24 ชั่วโมง	√	√	√	√
ระบบกลั่นกรองถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม	√	√	√	√
การสร้างระบบตรวจสอบและควบคุมโดยสมาชิกด้วยกันเอง	√	√	√	√
ขอสำเนาบัตรประชาชน เพื่อตรวจสอบในการสมัครสมาชิก	√			
กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ใช้บริการที่กระทำการโพสต์ข้อความที่ไม่เหมาะสม	√		√	

3. ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมือง ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดทางการเมือง กลุ่มผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting) กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง และกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย พบว่ามีปัญหาอุปสรรคบางประการที่เป็นผลกระทบจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ได้แก่

- 1) การจัดเก็บข้อมูลจรรยาบรรณทางคอมพิวเตอร์ส่งผลทำให้เกิดภาระทางการเงินเพิ่มขึ้น

ในการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จะต้องมีการจัดเตรียมพื้นที่รวมทั้งติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อจัดเก็บข้อมูลดังกล่าว ส่งผลให้เกิดภาระทางการเงินแก่ผู้ให้บริการ ทั้งนี้ ผู้ให้บริการจึงมีข้อเสนอ อยากให้ภาครัฐมาช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ทุกอย่างที่ต้องปรับมันก็เป็น cost ที่เพิ่มขึ้น ภาครัฐน่าจะเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระช่วยเหลือแก่ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตบ้าง”

วรุณ เกียรติดุริยกุล

“มันเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งรัฐให้เราเป็นผู้รับภาระ รัฐน่าจะเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระในส่วนนี้บ้าง”

ณรากรณ์ นรสิทธิพงษ์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้บริการที่ประสบปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นผู้ให้บริการในระดับรายย่อย เช่น ระดับ Web Hosting ที่ยังไม่เคยติดตั้งระบบเพื่อเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์มาก่อน แต่ในส่วนที่เป็นผู้ให้บริการรายใหญ่จะมีการเตรียมตัวไว้อยู่แล้ว อีกทั้งส่วนใหญ่มองว่าภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นคุ้มค่าเมื่อเทียบกับความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นในระบบ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มันน้อยนิดมาก เมื่อเทียบกับความปลอดภัยที่เกิดขึ้นในระบบ เป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องทำตามกฎหมาย”

นิรันดร์ เขียวภาว

“ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นไม่ได้มากมาย มันเป็นเรื่องที่เราต้องรับผิดชอบต่อสังคม และเราก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคม”

ดร.กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตหลายราย นำประเด็นการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์มาสร้างโอกาสทางธุรกิจ โดยสร้างระบบในการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเพิ่มเติมจากบริการที่จัดให้ปกติแก่ผู้มาขอใช้บริการ ทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่แล้ว

ยกตัวอย่างเช่น บริษัท ทู อินเทอร์เน็ต จำกัด เพิ่มบริการ “Traffic Exchange” เป็นบริการให้เช่าพื้นที่จัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยที่ผู้ที่มาขอใช้บริการไม่ต้องลงทุนติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มเติม

ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่าย สะดวกในการจัดทำรายงานผล พร้อมทั้งมีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลภายใต้การดูแลจากเจ้าหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง

2) ปัญหาในระดับปฏิบัติการสำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการปิดกั้นเว็บไซต์ตามคำสั่งศาล

จากการสัมภาษณ์พบว่า ตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มีคำสั่งศาลให้ดำเนินการปิดกั้นทั้งเว็บไซต์และเว็บเพจมีจำนวนหลายหมื่นรายการ ซึ่งคำสั่งนั้นไม่ได้มีการระบุวันสิ้นสุดคำสั่ง ดังนั้น ข้อมูลที่ดำเนินการปิดกั้นทั้งหมดก็ยังอยู่ในระบบ และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลให้เป็นภาระแก่ผู้ให้บริการในการที่จะเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าว ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ตอนนี้มีข้อมูลทั้งเว็บไซต์และเว็บเพจกว่า 30,000 รายการที่เราต้องเก็บไว้ และศาลหรือกฎหมายก็ไม่ได้ระบุว่าสิ้นสุดเมื่อไร มันเป็นภาระให้เราดูแล”

มรกต กุลธรรมโยธิน

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้บริการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่มีประโยชน์ในการที่จะเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ เนื่องจากภายหลังจากที่มีการปิดกั้นเว็บไซต์ ก็จะเปิดพื้นที่ใหม่ภายในเวลาไม่นาน เพราะสามารถกระทำได้ง่ายและสะดวก จึงควรมีการแก้ไขให้มีการกำหนดวันสิ้นสุดที่จะสามารถลบข้อมูลออกจากระบบได้

3) การกำหนดให้มีการเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ทำให้มีผู้ใช้บริการบางส่วนหันไปใช้บริการจากผู้ให้บริการในต่างประเทศแทน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า แนวทางการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้ผลประกอบการลดลง อันเนื่องมาจากผู้มาขอใช้บริการที่มีลักษณะของเว็บไซต์ที่จะเข้าข่ายผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ก็จะหาวิธีหลบเลี่ยงโดยหันไปใช้บริการในต่างประเทศแทน เพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลในระบบถูกทำลาย ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มันก็มีการพูดคุยกันในบรรดาเว็บไซต์ด้วยกัน ว่ามันส่งผลให้ลูกค้าหันไปใช้บริการกับต่างประเทศ เพราะเขาไม่อยากเจอปัญหาการถูกปิดกั้น มันทำให้ระบบเขาเสียหาย เราก็เสียลูกค้าส่วนนี้ไป”

วรุณ เกียรติดุริยกุล

แต่ทั้งนี้ก็มีผู้ให้บริการบางส่วนเห็นว่า ปัญหาในประเด็นดังกล่าวกลับเป็นการช่วย
 กรองผู้ที่เข้ามาขอใช้บริการได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้ให้บริการมีความปลอดภัยและมั่นใจมากยิ่งขึ้น
 เมื่อมีผู้มาขอใช้บริการว่าจะไม่กระทำการใดๆ ที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย

4) การระบุถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการกระทำความผิด ส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการกำหนดแนวทางในการกำกับดูแลของผู้ ให้บริการ

การระบุฐานความผิด เช่น “ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง” “ก่อให้เกิดความตื่น
 ตระหนกแก่ประชาชน” ซึ่งไม่มีกรณียามที่ชัดเจน ทำให้ผู้ใช้บริการไม่มั่นใจว่าลักษณะข้อความ
 ใดๆ จะเข้าข่ายการกระทำความผิด ทำให้เกิดความไม่กล้าที่จะนำเสนอความคิดเห็น ส่งผล
 ให้บรรยากาศในการแสดงความคิดเห็นเสียไป

นอกจากนั้นการไม่นิยามถ้อยคำที่ชัดเจน ส่งผลให้การกำกับดูแลไม่ชัดเจน ผู้
 ให้บริการก็เกิดความไม่มั่นใจว่าข้อความใดที่ถือว่าเข้าข่ายมีความผิดตามพระราชบัญญัติจะ
 ตัดสินใจลบเนื้อหาขึ้นก่อน ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เราไม่เข้าใจว่าคำที่เขากำหนดมีความหมายอย่างไร มีขอบเขตครอบคลุมแค่ไหน
 ทำให้เราไม่มั่นใจ ถ้ารู้สึกข้อความไหนหรือกระทู้ไหนไม่ปลอดภัย เราก็ตัดสินใจลบไป
 ก่อน”

นิรันดร์ เยาวภาว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 การศึกษาการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้จากการศึกษาข้อมูล ตัวเลขสถิติต่างๆ จาก หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งหมด 3 หน่วยงาน ที่มีบทบาท เกี่ยวกับการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตโดยตรง ได้แก่

1. สำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
  2. กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
  3. สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
- ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. กรณีการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ตัวอย่างการดำเนินการตามกฎหมาย ในกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ทางการเมือง

1. กรณีการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.1 กรณีที่เป็นเรื่องร้องเรียนมาที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ภายหลังจากที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ทำการเปิดสาย ด่วน 1212 เพื่อรับเรื่องร้องเรียนและรับแจ้งเบาะแสเว็บไซต์ไม่เหมาะสม การร้องเรียนผ่านทาง เว็บไซต์ www.mict.go.th รวมทั้งการมาติดต่อร้องเรียนด้วยตนเอง ภายหลังจากที่มีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่ามี เรื่องร้องเรียนที่เข้าข่ายการกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ตั้งแต่ มกราคม 2551 - มีนาคม 2553 จำนวนทั้งสิ้น 431 เรื่อง

ซึ่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการรวบรวมข้อมูล หลักฐานต่างๆ ส่งให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินการสอบสวนหาผู้กระทำความผิดเรียบร้อยแล้ว จำนวน 167 เรื่อง และอยู่ระหว่างดำเนินการ 264 เรื่อง ซึ่งเรื่องที่เข้ามาร้องเรียน ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกประเภทตามฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ ของพระราชบัญญัติ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลเรื่องร้องเรียนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำแนกประเภทตามฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ

ปี	ประเภทตามฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ							รวม
	มาตรา 5	มาตรา 6	มาตรา 8	มาตรา 9	มาตรา 11	มาตรา 14	มาตรา 16	
2550	15	7	6	11	4	23	17	83
2551	27	11	12	21	15	35	26	147
2552	25	16	8	27	11	47	35	169
2553	8	5	-	2	4	9	4	32
รวม	75	39	26	61	34	114	82	431

ดำเนินการรวบรวมส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว 167 เรื่อง

อยู่ระหว่างดำเนินการตรวจสอบข้อมูลและดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ 264 เรื่อง

ข้อมูลจากตารางจะพบว่า ฐานความผิดที่มีการร้องเรียนทางสายด่วน 1212 ร้องเรียนผ่านทางเว็บไซต์ www.mict.go.th รวมทั้งการมาติดต่อร้องเรียนด้วยตนเอง มากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ **มาตรา 14** การนำเข้า/เผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม จำนวน 114 เรื่อง **มาตรา 16** การเผยแพร่ภาพซึ่งตัดต่อในลักษณะหมิ่นประมาท จำนวน 82 เรื่อง และ**มาตรา 5** การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ จำนวน 75 เรื่อง โดยจำนวนของเรื่องที่เข้ามาร้องเรียนจะมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสาเหตุมาจากการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มากขึ้น

นอกจากนั้นหากพิจารณาตามฐานความผิดที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ มาตรา 14 การนำเข้า/เผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ทำการจำแนกรื่องร้องเรียนตาม มาตรา 14 ตามอนุมาตรา ทั้ง 5 อนุมาตรา ได้ดังนี้

ตาราง 4 จำแนกรื่องร้องเรียนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
มาตรา 14 ตามอนุมาตรา

ปี	ความผิดในการนำเข้า/เผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม (มาตรา 14)					รวม
	อนุมาตรา 1	อนุมาตรา 2	อนุมาตรา 3	อนุมาตรา 4	อนุมาตรา 5	
2550	4	5	2	9	3	23
2551	8	7	8	7	5	35
2552	9	8	11	13	6	47
2553	-	2	3	2	2	9
รวม	21	22	24	31	16	114

จากตาราง 4 จะเห็นว่าอนุมาตราที่มีเรื่องแจ้งร้องเรียนเข้ามามากที่สุด ได้แก่ อนุมาตรา 4 การนำเข้าข้อมูลที่มีลักษณะลามก ซึ่งพบว่า กลุ่มที่เข้ามาร้องเรียนกันมาก ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองที่ต้องการให้มีการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีลักษณะดังกล่าว เพื่อป้องกันบุตรหลานในการเข้าถึง รองลงมาได้แก่ อนุมาตรา 3 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเฉพาะในช่วงปี 2552 มีการร้องเรียนเข้ามาสูงสุด ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า ในช่วงปี 2552 มีเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศไทย ช่วงเดือนเมษายน 2552 จากการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ซึ่งการชุมนุมดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเกิดการปะทะของกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทหารบ่อยครั้ง จนรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและร่วมกันเผื่อระวังมากขึ้น อีกทั้งมีกระแสของการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะพาดพิงสถาบันเป็นจำนวนมาก ในช่วงปี 2552

1.2 กรณีการดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ในส่วนของชั้นการดำเนินการสอบสวนนั้น ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง ซึ่งมีอำนาจในการดำเนินการจับกุม โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ ยังไม่มีหน่วยงานใดทำการรวบรวมสถิติความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอสถิติที่รวบรวมได้ จากหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติ ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

ปี	มาตราที่พบการกระทำความผิด	จำนวน
2551	มาตรา 14 (3)	3
2552	มาตรา 14 (3)	4
2553	มาตรา 14 (3)	2
รวม		9 คดี
เป็นคดีที่มีการกระทำความผิดทางเนื้อหา (มาตรา 14 (3))		9 คดี

จากตาราง 5 จะเห็นว่าจำนวนคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น จะต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการคดีพิเศษ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อพิจารณาคัดเลือกคดีที่มีความสำคัญ มีมูลค่าความเสียหายสูง และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างร้ายแรง จึงจะเข้าสู่กระบวนการสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

จากตาราง เห็นได้ว่าคดีทั้งหมดที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 14 อนุมาตรา 3 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

หรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา และจากการวิเคราะห์สาระสำคัญของคดี ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยได้ในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากอยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาล

ตาราง 6 คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ปี	มาตราที่พบการกระทำผิด	จำนวน
2552	มาตรา 5	2
	มาตรา 9	1
	มาตรา 14	15
	มาตรา 16	4
รวม		22 คดี
2553 (มกราคม – มีนาคม)	มาตรา 5	1
	มาตรา 9	-
	มาตรา 14	6
	มาตรา 16	2
รวม		9 คดี

จากตาราง 6 พบว่า สถิติกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีการเริ่มเก็บตั้งแต่ ปี 2552 เป็นต้นมา เนื่องจากเป็นหน่วยงานใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งขึ้น ภายหลังจากที่มีการยกเลิกศูนย์ตรวจสอบสวนและวิเคราะห์การกระทำผิดทางเทคโนโลยี ภายหลังจากการปรับโครงสร้างใหม่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำให้คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบมีจำนวนไม่มาก

จากตัวเลขในตาราง พบว่าคดีที่มีการกระทำผิดสูงสุด ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 14 การนำเข้า/เผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ทำการจำแนกรื่องร้องเรียนตามมาตรา 14 ตามอนุมาตรา พบว่า อนุมาตรา 2 การนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จก่อให้เกิดความตื่นตระหนก

แก่ประชาชน มีจำนวนมากที่สุด คือ 12 คดี และอนุมาตรา 4 การนำเข้าข้อมูลที่มีลักษณะลามก มีจำนวนรองลงมา คือ 9 คดี

2. ตัวอย่างการดำเนินการตามกฎหมาย ในกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จากหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติ รวมทั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษและกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า **หน่วยงานทั้งหมดไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามกฎหมาย ในกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาได้** โดยให้เหตุผลว่าการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว จะส่งผลให้มีความผิดตามพระราชบัญญัติ ตามบทบัญญัติในมาตรา 24 ดังต่อไปนี้

ผู้ใดล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลของผู้ใช้บริการ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาตามมาตรา 18 และเปิดเผยข้อมูลนั้นต่อผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการรวบรวมตัวอย่างกระบวนการดำเนินการตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จากสื่อต่างๆ ที่มีการนำมาเผยแพร่เป็นการทั่วไป ดังนี้

คดีที่ 1 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งใช้นามแฝงว่า “พระยาพิชัย” อาชีพเป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ (Web administrator) เป็นชายอายุประมาณ 30 ปี ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าจับกุมตัวเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ด้วยความผิดตามมาตรา 14 (1) และ (2) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ถูกฝากขังเป็นระยะเวลากว่าสองอาทิตย์ จากนั้นได้รับการประกันตัวเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2550 ด้วยวงเงิน 1 แสนบาท ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งใช้นามแฝงว่า “ท่อนจั่น” อาชีพอิสระและบล็อกเกอร์ (Blogger) เป็นผู้หญิงอายุ 37 ปี ถูกบุกจับกุมตัวในวันเดียวกันกับ “พระยาพิชัย” และถูกฝากขังจากนั้นได้รับการประกันตัวเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2550 ด้วยวงเงิน 1 แสนบาท ทั้งสองถูกฝากขังที่เรือนจำพิเศษคลองเปรม

โดยที่สังคมไม่ได้รับรู้และไม่ได้รับการประกันตัวจนกระทั่งมีกระแสข่าวจากสื่อมวลชนถึงกรณีดังกล่าว จึงทำให้เกิดกระแสเคลื่อนไหวจากองค์กรสื่อและสิทธิมนุษยชนในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นทั้งสองได้รับการประกันตัวด้วยวงเงินคนละหนึ่งแสนบาท โดยศาลอาญามีคำสั่งให้ทั้งสองมารายงานตัวอีกครั้งในวันที่ 12 ตุลาคม 2550 ซึ่งต่อมาทั้งสองคดีนี้ไม่ปรากฏว่าทางอัยการได้สั่งฟ้อง อย่างไรก็ตามคดีดังกล่าวมีอายุความ 10 ปี

คดีที่ 2 จีรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการและผู้ดูแลเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ประชาไท <http://www.prachatai.com/webboard> ถูกกองปราบปรามจับกุมดำเนินคดีเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2552 ด้วยข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 15 เพราะไม่ได้ลบข้อความในเว็บบอร์ดที่เข้าข่ายขัดต่อกฎหมายดังกล่าว ภายในเกณฑ์เวลาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งไว้ ในขณะที่จีรนุชได้ปฏิเสธข้อกล่าวหาและยืนยันเจตนาบริสุทธิ์ เนื่องจากได้ลบข้อความดังกล่าวออกทันทีที่ได้รับแจ้ง และได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายตลอดมา

กองปราบปรามได้สรุปสำนวนทั้งหมดเพื่อส่งคดีดังกล่าวไปที่พนักงานอัยการ โดยได้นัดจีรนุชที่สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อรายงานตัวและประกันตัวในชั้นอัยการในวันจันทร์ที่ 1 มิถุนายน 2552 จากนั้นพนักงานอัยการได้นัดฟังคำสั่งว่าจะส่งฟ้องศาลหรือไม่ ในวันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2552 ที่สำนักงานอัยการสูงสุด ถนนรัชดาภิเษก และเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2553 นางสาวจีรนุช เปรมชัยพร เดินทางไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อฟังคำสั่งคดี โดยพนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 8 มีความเห็นสั่งฟ้อง และได้นำตัวนางสาวจีรนุช พร้อมสำนวนคำฟ้องไปยื่นแก่ศาลอาญา และศาลได้ประทับรับคำฟ้องเป็นคดีหมายเลขดำที่ อ.1167/2553

คดีที่ 3 ศิริพร สุวรรณพิทักษ์ ผู้ให้บริการเว็บไซต์ 212cafe.com ซึ่งถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (4) และมาตรา 15 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2551 ในข้อหาปล่อยให้มีความผิดลักษณะลามกปรากฏอยู่บนเว็บบอร์ด ทั้งนี้ ผู้ต้องหาคือศิริพร ชี้แจงว่า เนื่องจาก 212cafe เป็นเว็บบอร์ดฟรีที่เปิดให้ผู้ใช้ทั่วไปเผยแพร่ข้อความได้ด้วยตัวเอง เจ้าหน้าที่ตำรวจโทรมาแจ้งให้ลบภาพดังกล่าวโดยมิได้ส่งโทรสารหรือจดหมายแจ้งที่อยู่ URL ตามที่ภรรยา นายศิริพรร้องขอ ทำให้ต้องใช้เวลาค้นหาเพื่อทราบ URL ดังกล่าว ซึ่งเมื่อทราบแล้วก็ได้ลบออกโดยทันที ทั้งนี้อาจล่าช้าจากที่ที่ได้รับแจ้งประมาณ 7 วัน ปรากฏว่าศิริพรถูกจับกุมดำเนินคดีและไม่สามารถประกันตัวได้ทันที ต้องถูกคุมตัวอยู่ในห้องขังของสถานีตำรวจเป็นเวลาหนึ่งคืนและได้รับการประกันตัวในวันรุ่งขึ้น

คดีที่ 4 สุวิชา ท่าค้อ อายุ 34 ปี อาชีพวิศวกร ถูกตำรวจจับกุมตัวที่ขณะกำลังเดินซื้อของในจังหวัดนครพนม พร้อมกับถูกบุกค้นบ้านในกรุงเทพฯ ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งาน ในวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2552 โดยแผนกสอบสวนพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ในข้อหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (1) (2) และมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เนื่องจากเผยแพร่เนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมายดังกล่าวผ่านสื่อออนไลน์ จากนั้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2552 ศาลอาญาชั้นต้นได้ตัดสินโทษจำคุก 20 ปี แต่เนื่องจากจำเลยรับสารภาพศาลจึงลดโทษให้กึ่งหนึ่งคือ 10 ปี จากนั้นสุวิชาและครอบครัวเตรียมขอพระราชทานอภัยโทษหลังจากครบกำหนดอุทธรณ์ 30 วัน ซึ่งสุวิชาตัดสินใจไม่อุทธรณ์ ศาลมีคำสั่งให้คดีถึงที่สุดเมื่อวันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2552

คดีที่ 5 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นผู้หญิง อายุประมาณ 25 ปี ซึ่งถูกกล่าวว่าเป็นเจ้าของนามแฝง “Buffalo Boy” ถูกจับกุมช่วงวันที่ 30 มกราคม 2552 สืบเนื่องจากข้อความที่ถูกโพสต์ในเว็บบอร์ดประชาไท หลังจากถูกฝากขังได้สักระยะ จึงได้มีการขอประกันตัวออกไปด้วยวงเงิน 2 ล้านบาท ปัจจุบันไม่มีใครทราบรายละเอียดของผู้ถูกดำเนินคดีรายนี้ ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์ข่าวออนไลน์ประชาไท ได้รับทราบเรื่องนี้จากตำรวจ เนื่องจากนายชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข บรรณาธิการประชาไทได้รับการเชิญตัวไปให้ปากคำในฐานะพยานในกรณีดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ส่วนที่ 4 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง
ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
พ.ศ. 2550**

ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตโดยตรง จำนวน 3 คน ได้แก่

1. อารีย์ จิวรักษ์

ผู้อำนวยการสำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2. พันตำรวจเอก พิธิษฐ์ เปาอินทร์

รองผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม
ทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. พันตำรวจเอก นิรันดร์ อุดลยาศักดิ์

ผู้บัญชาการสำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
กระทรวงยุติธรรม

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

2. บทบาทของภาครัฐในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

3. กระบวนการและขั้นตอนการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองของ
ภาครัฐ

4. การขอความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

1. ความคิดเห็นต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ทั้ง 3 หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความเห็นว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นสิ่งที่ดีและมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการกระทำความผิด โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งพบว่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดโดยใช้เทคโนโลยีมีความรุนแรงไม่ต่างจากการกระทำความผิดทางอาญาโดยทั่วไป ดั่งคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มันจำเป็นต้องมีการออกกฎหมาย อย่างที่เห็นว่าคอมพิวเตอร์มีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น ดังนั้นการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการกระทำความผิดก็จะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว จึงจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายมาควบคุมให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคมอินเทอร์เน็ต”

อารีย์ จิวรักษ์

นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แม้การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ จะมีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมดูแล เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีการระบุโทษไว้แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด รวมทั้งบางกรณียังไม่สามารถเอาผิดได้ เนื่องจากไม่ได้มีการนิยามไว้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์มาบังคับใช้ ดั่งคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เป็นกฎหมายใหม่สำหรับประเทศไทยที่จำเป็นต้องมี เพราะกฎหมายอื่นมันบังคับใช้ไม่ได้ เช่น ข้อมูลคอมพิวเตอร์ไม่ถือว่าเป็นเอกสาร ดังนั้นการทำลายข้อมูลก็ไม่ใช่การทำลายเอกสาร อย่างนี้ทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย โลกมันเปลี่ยนแปลงไปกฎหมายเดิมมันบังคับใช้ไม่ได้”

พันตำรวจเอก พิธิษฐ์ เปาอินทร์

“แม้ว่าแต่เดิมจะมีการระบุความผิดตามประมวล วิ.อาญา อยู่แล้ว แต่บางความผิดที่เกิดขึ้นในระบบคอมพิวเตอร์เราก็ไม่สามารถเอาผิดได้ เช่น การขโมยข้อมูลใน

ระบบคอมพิวเตอร์ เราจะถือว่าข้อมูลนั้นเป็นทรัพย์สินได้หรือไม่ หรือเอกสารออนไลน์ต่างๆ ถ้ามีการปลอมแปลงจะสามารถเอาผิดได้หรือไม่ กฎหมายอาญาไม่ได้ครอบคลุมตรงนี้”

พันตำรวจเอก นิรันดร์ อุดุลยาศักดิ์

2. บทบาทของภาครัฐในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

จากการพิจารณาหน่วยงานภาครัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าสามารถพิจารณาบทบาทได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแล ซึ่งได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกลุ่มที่มีบทบาทในการเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษและกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บทบาทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์ นายอารีย์ จิวรวัชร ผู้อำนวยการสำนักกำกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 **กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้รับอำนาจอย่างเต็มที่ในการกำกับดูแล** ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจดำเนินการทั้งในการสกัดกั้น และทำลายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระบบสารสนเทศ รวมทั้งการออกกฎหมายกระทรวงเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เราก็เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติโดยเฉพาะสำนักกำกับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดแนวทางการกำกับดูแล โดยเราจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและเฝ้าระวัง รวมทั้งประสานไปยังหน่วยงานต่างๆ ไปยังตำรวจในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน การขออำนาจศาลในการปิดกั้น รวมทั้งประสานไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เราเหมือนเป็นตัวกลาง นอกจากนั้นยังอาจให้ข้อมูลในเชิงเทคนิคในการดำเนินคดี”

อารีย์ จิวรวัชร

บทบาทของกรมสอบสวนคดีพิเศษและกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์ พันตำรวจเอก นิรันดร์ อุดุลยาศักดิ์ ผู้บัญชาการสำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม และพันตำรวจเอก พิสิทธิ์ เปาอินทร์ รองผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พบว่าทั้งสองหน่วยงานมีบทบาทอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่**บังคับใช้กฎหมาย**

ไม่ได้มีหน้าที่ในเชิงนโยบาย หรือกำหนดแนวทางในการกำกับดูแล แต่มีหน้าที่ดำเนินการสืบสวน สอบสวนเมื่อพบการกระทำความผิด โดยยึดถือตามอำนาจหน้าที่ที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดไว้ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“หน่วยงานเราเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ไม่ใช่หน่วยงานเชิงนโยบาย ไม่ใช่ regulator ไม่ใช่ผู้คุมกฎ หมายความว่าเราเอาข้อกฎหมายเป็นตัวตั้ง ถ้ามีการพบการกระทำความผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเราพบเองก็ตาม กระทรวง ICT ก็ตาม หน่วยงานเราก็จะดำเนินการตามกฎหมายเท่านั้น”

พันตำรวจเอก พิสิษฐ์ เปาอินทร์

“เรามีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเมื่อมีกฎหมายก็ต้องมีคนบังคับใช้ ในสากลเรียก Law Enforcement ในบ้านเราจะรู้จักแต่ตำรวจ ซึ่งก็เป็นหน่วยงานหนึ่ง หน่วยงานอื่นก็บังคับใช้กฎหมายได้ เช่น กรมสรรพากร หรือ DSI เราก็เป็นหน่วยบังคับใช้กฎหมาย อยู่ที่ว่ามีอำนาจตามกฎหมายใด”

พันตำรวจเอก นิรันดร์ อุดุลยาศักดิ์

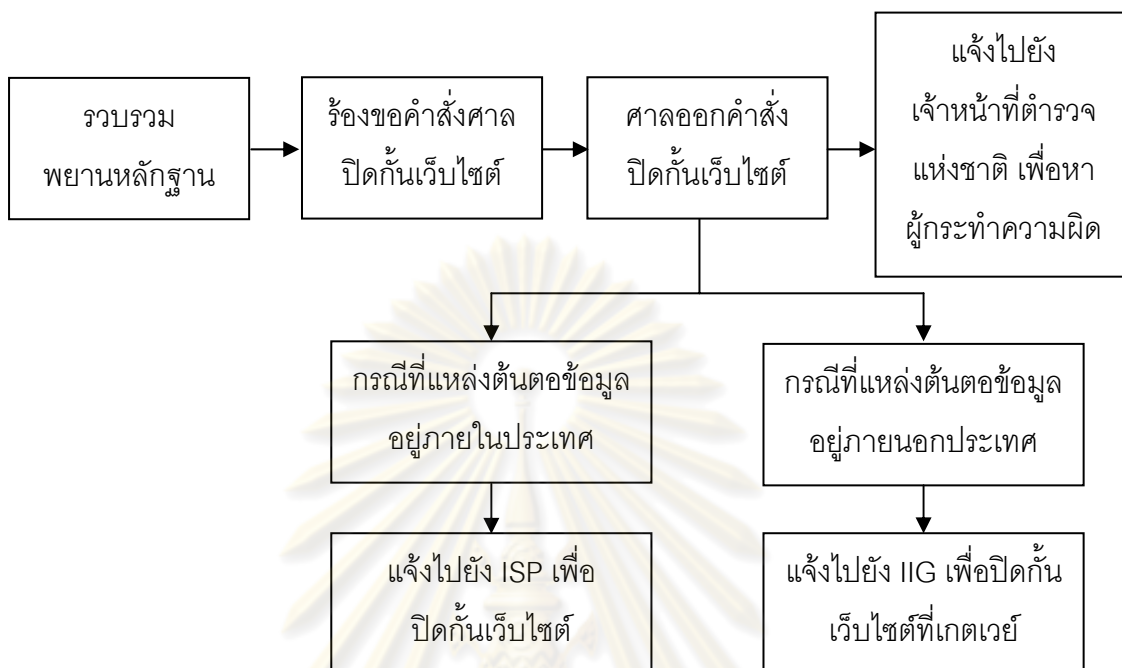
3. กระบวนการและขั้นตอนการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์พบว่า ภาครัฐมีกระบวนการและขั้นตอนในการกำกับดูแล เริ่มต้นที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เมื่อได้พบเบาะแสในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเกิดจากการตรวจพบของเจ้าหน้าที่เอง หรือได้รับการร้องเรียนหรือร้องทุกข์เข้ามาทางช่องทางต่างๆ ทั้งทางสายด่วน อีเมลล์ หน้าเว็บเพจ หรือเข้ามาร้องเรียนด้วยตนเอง หรือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหรือไม่ หากพบว่ามีกระทำความผิดจริง จะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

การปิดกั้นเว็บไซต์ โดยมีกระบวนการและขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อร้องขอคำสั่งศาลปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม
2. เมื่อศาลพิจารณาเห็นชอบออกคำสั่งปิดกั้นเว็บไซต์แล้ว ส่งเนาคำสั่งศาล
3. แจ้งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider) พร้อมสำเนาคำสั่งศาล เพื่อขอความร่วมมือในการปิดกั้นเว็บไซต์
4. หากพบว่าเป็นการกระทำความผิด โดยมีแหล่งต้นตอของข้อมูลอยู่ภายนอกประเทศ ให้สำเนาคำสั่งศาลแจ้งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway) เพื่อปิดกั้นเว็บไซต์ที่เกตเวย์

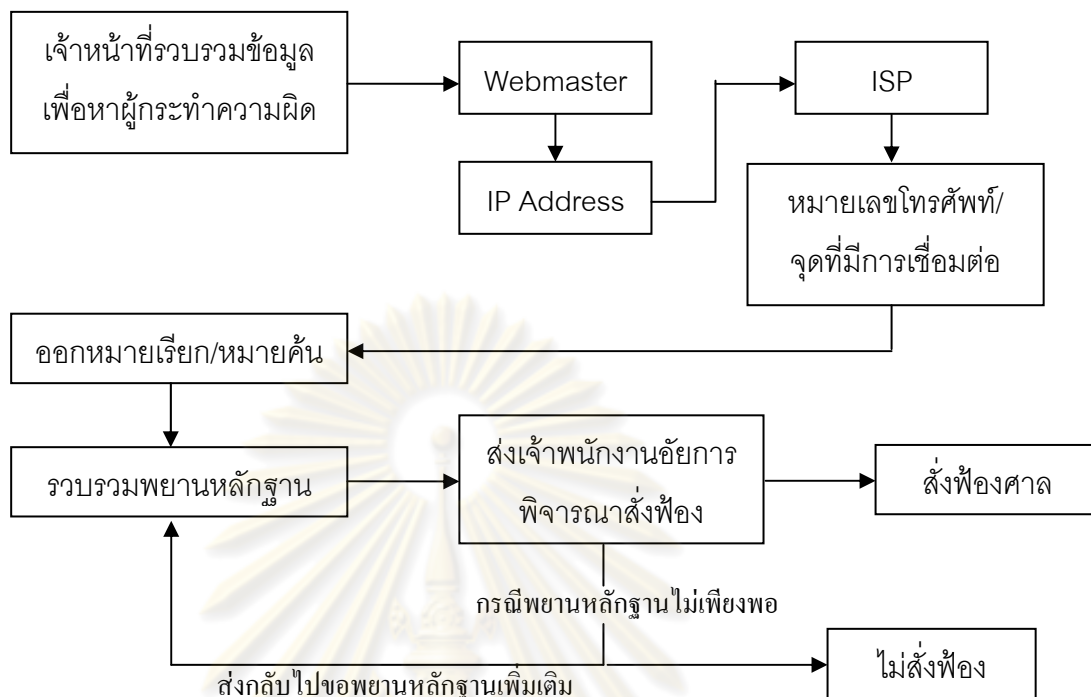
5. ร้องทุกข์กล่าวโทษไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งชาติ เพื่อสืบหาผู้กระทำความผิด

แผนภาพ 9 แสดงกระบวนการและขั้นตอนการปิดกั้นเว็บไซต์ของภาครัฐ

การสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิด โดยมีกระบวนการและขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อกับผู้ดูแลเว็บไซต์เพื่อขอข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เพื่อขอหมายเลข IP Address และวันเวลาที่มีการกระทำความผิด
2. เมื่อทำการตรวจสอบ IP Address แล้วพบว่าเป็นของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใด เจ้าหน้าที่จะทำหนังสือสอบถามข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์และเลขหมายโทรศัพท์ที่เลขไอพีนั้นใช้ติดต่อเข้ามาที่ผู้ให้บริการ เพราะว่าทุกครั้งที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะมีการเก็บหมายเลขโทรศัพท์สายที่เรียกเข้ามาหรือข้อมูลที่สามารถระบุที่ตั้งทางกายภาพของจุดเชื่อมต่อได้
3. ออกหมายเรียกผู้ที่มีรายชื่อปรากฏหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ปากคำ หรือออกหมายค้นเพื่อยึดคอมพิวเตอร์ มาตรวจสอบหาร่องรอยการกระทำความผิด
4. รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อส่งให้เจ้าพนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้องต่อศาลต่อไป หรือรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มหากอัยการร้องขอ

แผนภาพ 10 แสดงกระบวนการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่

ในส่วนของการดำเนินคดีต่อผู้ให้บริการตามมาตรา 15 ผู้ให้บริการที่จงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 นั้น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐได้ให้ความเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ผู้ให้บริการเป็นอย่างมาก โดยในกฎหมายมีการระบุคำว่า “จงใจ” ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการระบุคำนี้เป็นพฤติกรรมที่มีระดับความตั้งใจสูงมากกว่า “เจตนา”⁷ เช่น มีหนังสือไปแจ้งเตือนไปแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง ยังไม่ทำการลบข้อมูล เป็นต้น นอกจากนั้นยังพิจารณาจากบริบทอื่นๆ ประกอบ เช่น การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ปริมาณข้อมูลในเว็บไซต์ที่อาจมีมากจนคัดกรองไม่ทัน เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

⁷ บทบัญญัติมาตรานี้ใช้ถ้อยคำ “จงใจ” ซึ่งเป็นคำที่เพิ่มขึ้นมาจาก “เจตนา” โดยมีเจตนารมณ์ที่จะเน้นให้เห็นว่า “จงใจ” นั้นหมายถึงต้องรู้ว่ามีมีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 เช่นมีการเตือนหรือแจ้งให้ทราบแล้วว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายตามมาตรา 14 เมื่อผู้ให้บริการยังปล่อยให้มีการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นความผิดในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ก็จะถือได้ว่าเป็นการจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิด

“ถ้าเป็นเว็บบอร์ดที่สมาชิกเยอะๆ คนเข้าเยอะ ไม่มีทางที่จะดูได้หมดจึงต้องสร้างระบบขึ้นมาช่วย ก็กลับมาที่ความใส่ใจต่อสังคมของเจ้าของการมีมาตรการเหล่านี้ ก็จะส่งผลดี เพราะเมื่อเกิดการตรวจพบการกระทำผิด การสืบสวนสอบสวนก็จะดูในบริบทโดยรวม มีระบบการควบคุมที่ดี มีการประกาศเตือน ดูข้อมูลจราจร ซึ่งเราต้องดูประกอบเพราะจะสะท้อนความรับผิดชอบของเขา”

พันตำรวจเอก พิสิทธิ์ เปาอินทร์

“ไม่เคยมีกฎหมายฉบับไหนระบุคำว่า “จงใจ” เลย เริ่มมีในกฎหมายฉบับนี้เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้บริการมากๆ การกระทำของคุณจะต้องมากกว่าเจตนาจริงๆ คือมีเจตนาด้วยและมีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งเมื่อได้รับการแจ้งเตือนยังปล่อยปละละเลยอย่างนี้จึงจะเข้าข่าย”

พันตำรวจเอก นิรันดร์ อุดลยาศักดิ์

4. การขอความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

จากการสัมภาษณ์พบว่า ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่ระดับผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ผู้ให้บริการ Web Hosting กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway) และกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย (Internet Service Provider) ปฏิบัติตามการขอความร่วมมือจากภาครัฐเป็นอย่างดี กล่าวคือ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติในการเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ และมอบให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เมื่อมีการร้องขอ ดำเนินการให้ความร่วมมือในการลบข้อมูล ปิดกั้นเว็บไซต์ ในประเด็นที่ถูกขอความร่วมมือ เช่น เรื่องการกล่าวพาดพิงสถาบัน การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ การกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ

ในส่วนกระบวนการของการให้ความร่วมมือนั้น เมื่อหน่วยงานภาครัฐติดต่อผ่านทางอีเมลหรือโทรศัพท์ เพื่อขอความร่วมมือมายังผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการก็จะดำเนินการลบข้อมูล ปิดกั้นเว็บไซต์ รวมทั้งส่งมอบข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำผิดมาลงโทษ หลังจากนั้นจะรายงานผลกลับมายังเจ้าหน้าที่รัฐที่ติดต่อประสานงานมา ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ได้รับความร่วมมือดี แม้ว่ามีส่วนหนึ่งมองว่าการเก็บข้อมูลจราจรมันมี cost มีภาระ แต่ในแง่มุมมองหนึ่งมันสะท้อนตัวเขาเองในเรื่อง rating user มาจาก search engine ไหน เขามาจากลิงค์ไหน ข้อมูลจราจรนี้จะสะท้อนตัวเจ้าของเว็บก็ต้องการทำให้ rating ดี

ขึ้นและก็เป็นประโยชน์ด้วย เพราะเขาปฏิบัติตามกฎหมาย สามารถเอาข้อมูลมาคิดวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดได้”

พันตำรวจเอก พิสิษฐ์ เปาอินทร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 5 บทบาทของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตจำนวน 15 คน ซึ่งได้แก่

1. กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บบอร์ดทางการเมือง ดังรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) วันฉัตร ผดุงรัตน์
เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.pantip.com
- 2) สมชาย แซ่อึ้ง
โมเดอเรเตอร์เว็บบอร์ด www.pantip.com
- 3) นิรันดร์ เขาวภาวี
เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.manager.com
- 4) จีรนุช เปรมชัยพร
เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.prachatai.com
- 5) ศรัทธา นุ่นพยนต์
เว็บมาสเตอร์เว็บบอร์ด www.weareallhuman.net

2. กลุ่มผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting) ดังรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) สุรัตน์ บัณฑิตลักษณะ
กรรมการผู้จัดการ บริษัท โฟลาร์ เว็บแอปพลิเคชัน จำกัด
- 2) วรุณ เกียรติดุริยกุล
หัวหน้าฝ่ายเทคนิค บริษัท ฮัลโหล เวิลด์ ดีไซน์ จำกัด
- 3) วรณชัย วงษ์ตะลา
ผู้อำนวยการ บริษัท ไทยอีส อินเทอร์เน็ตแอนด์ทีฟ สตูดิโอ จำกัด
- 4) ณาการณ นรสิทธิพงษ์
กรรมการผู้จัดการ บริษัท เน็ตเซอร์วิส จำกัด

3. กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway) ดังรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) ขจรศักดิ์ สิงหเสนี
รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ สายงานเทคโนโลยีสารสนเทศ
บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)
- 2) บุญมา ชำป๋วย
ผู้จัดการศูนย์ International Internet Gateway
บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)
- 3) กิตติพงษ์ กุลกิจขจร
หัวหน้าฝ่ายผลิตภัณฑ์ระบบรักษาความปลอดภัย
บริษัท ทู อินเทอร์เน็ต จำกัด

4. กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย (Internet Service Provider) ดังรายนาม

ดังต่อไปนี้

- 1) มรกต กุลธรรมโยธิน
นายกสมาคมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทย
- 2) ดร.กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน
ประธานกรรมการ บริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิส โพรไวเดอร์ จำกัด
- 3) จักรพันธ์ุ์ เจริญผล
ผู้จัดการฝ่ายพัฒนาธุรกิจ บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550
2. บทบาทของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บ
บอร์ดทางการเมือง
3. กระบวนการการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองของ
ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต
4. การให้ร่วมมือกับภาครัฐ
5. ปัจจัยอื่นนอกเหนือจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมือง

1. ความคิดเห็นต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

จากการสัมภาษณ์ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตพบว่า ทั้งหมดมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการใช้คอมพิวเตอร์นั้น เป็นสิ่งที่ดีและมีความจำเป็น เพราะการเจริญเติบโตของคอมพิวเตอร์ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมและชีวิตประจำวัน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมาควบคุมเพื่อให้เกิดความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จำเป็นต้องมี เพราะว่าพอไม่มีเราก็ไปใช้กฎหมายทางแพ่งและอาญาอื่นมาเทียบเคียง ซึ่งไม่ครอบคลุมในหลายๆเรื่อง กฎหมายตัวเดิมไม่ได้พูดถึงในเรื่องของเอกสารออนไลน์ หรือปัญหาแฮกเกอร์ ระบุไว้ไม่ชัด การดัดแปลงข้อมูลเอกสารที่เป็น digital รวมทั้งบทบาทของผู้ให้บริการ ผู้ใช้บริการหน่วยงานรัฐ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ไม่ได้พูดถึงรายละเอียดหรือมาตรการที่ใช้อย่างชัดเจน”

ดร.กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน

“เป็นสิ่งที่ดีที่มีการกำหนดนโยบายด้านไอทีให้มีความชัดเจนเป็นการคุ้มครองผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ทั้งหมดในประเทศไทย เป็นสิ่งที่ค่อนข้างบวก”

บุญมา ขำไ้ย

นอกจากนั้น ผู้ให้บริการยังเห็นด้วยกับการให้สามารถตรวจสอบการแสดงตัวตนของผู้ใช้บริการในอินเทอร์เน็ต ยิ่งในปัจจุบันที่มีสถานการณ์ทางการเมืองไม่ปกติ มีความพยายามที่จะใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการยุยง ปลุกปั่น ให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง การปล่อยข่าวโจมตีฝ่ายตรงข้าม รวมทั้งการแจ้งข้อมูลเท็จเพื่อใส่ร้ายฝ่ายตรงข้าม ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“การมีกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองและป้องกันสิทธิ เป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพราะมันจับต้องได้ยาก การมีกฎหมายจะช่วยให้ง่ายในการตรวจสอบเมื่อมีการกระทำความผิด”

ขจรศักดิ์ สิงหนเสนี

“โดยรวมมันดีขึ้น แต่ก่อนเวลามีการ comment กันในเว็บบอร์ด จะต้องไปหาเหตุเก่า ว่าเข้าข่ายหมิ่นประมาทหรือเปล่า ละเมิดหรือเปล่า มีก็ดีในการบังคับใช้”

สุรัตน์ บัณฑิตลักษณะ

แต่มีความเห็นบางส่วนมองว่า แม้ว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 จะมีการประกาศใช้มา 3 ปี แต่ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้บางส่วนมีความเห็นว่า ภาครัฐยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เป็นที่เข้าใจอย่างกว้างขวาง ประชาชนยังเข้าใจว่าความผิดตามพระราชบัญญัติ คือ การนำเข้าเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ตามมาตรา 14 เท่านั้น ทั้งที่ยังมีมาตราอื่นๆ ที่มีความสำคัญ เช่น การเข้าสู่ระบบโดยมิชอบ ที่มีความสำคัญในเรื่องของการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จริงแล้วพูดถึง พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ คนมักจะนึกถึงแต่มาตรา 14 ทั้งที่จริงๆ แล้วความผิดที่มีการระบุตามมาตราอื่น เช่น การเข้าถึงข้อมูลโดยมิชอบ การโจรกรรมข้อมูล ปัญหา hacker โดยเฉพาะระบบธนาคาร ซึ่งเราก็ไม่ค่อยเห็น เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่มีปัญหาและต้องให้ความสนใจ”

มรกต กุลธรรมโยธิน

2. บทบาทของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต พบว่า บทบาทของแต่ละกลุ่มก็ จะมีความแตกต่างกัน ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster) ของเว็บไซต์ทางการเมือง มีหน้าที่โดยตรงในการกลั่นกรองและคัดเลือกเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมือง ซึ่งแต่ละเว็บไซต์ก็จะมี การกำหนดหลักเกณฑ์และลักษณะการกำกับดูแลภายในเว็บไซต์ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่คอยเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ของเว็บไซต์นั่นเอง หรือเป็นสมาชิกในเว็บไซต์เดียวกัน ช่วยกันตรวจสอบและเฝ้าระวัง หากมีการพบ ก็แจ้งผู้ดูแลเว็บไซต์ให้ทำการลบ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เบื้องต้นถ้าเราเจอเราก็จะทำการลบ แล้วเก็บประวัติไว้ ถ้าพบว่าสมาชิกคนเดิม ทำความผิดอีกซ้ำซาก เราก็จะมีระดับการเตือนเป็นขั้นๆ ถ้าเตือนแล้วยังไม่เลิก เราก็จะเริ่มขั้นต่อไป ได้แก่การ ban ชั่วคราว แล้วแต่มูลเหตุความผิดว่าร้ายแรงแค่ไหน แต่ถ้าเป็น

กรณีพื้นฐานมาก อย่างเช่น พาดพิงสถาบัน เราอาจพิจารณายึดสถานะสมาชิกเลย เพราะเรื่องเกี่ยวกับสถาบันเราก่อนข้างซึ่งเรียสไม่ยากให้มีการพาดพิงในทุกรูปแบบ”

วันฉัตร ผดุงรัตน์

“เมื่อพบข้อความที่เข้าข่ายลักษณะไม่เหมาะสม ถ้าพบต้องดำเนินการทันที ตัดสินใจลบก่อนเลย แต่ไม่ถึงกับตัดสมาชิกภาพ จะดูข้อมูลเป็นรายละเอียด”

นิรันดร์ เขียวภาว

“เราจะระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลที่เป็นเท็จ หากเรามีการตรวจสอบว่ามี การบิดเบือนข้อมูล หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น โดยไม่มีข้อมูลอ้างอิง หรือเป็นเหตุเป็นผลเราก็จำเป็นต้องลบ”

จิรนุช เปรมชัยพร

นอกจากนั้นยังพบว่าเว็บไซต์ที่มีปริมาณข้อความที่โหดมาก จนอาจทำให้ผู้ดูแลเว็บไซต์หรือเจ้าหน้าที่ของเว็บไซต์ไม่สามารถตรวจสอบและลบได้ทัน อาจมีการให้อำนาจแก่สมาชิกบางรายที่ผู้ดูแลเว็บไซต์ไว้วางใจให้อำนาจที่จะพิจารณาตัดสินใจลบข้อความที่เห็นว่าไม่เหมาะสมออกได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“คงได้ดูข้อความทั้งหมดไม่ไหว ผมก็จะมีทีมคอยช่วยกันตรวจสอบ ทีมก็คือสมาชิกในเว็บบอร์ดนั้นแหละ ที่ไว้วางใจ ให้ช่วยกันตรวจสอบให้อำนาจเขาสามารถลบกระทู้ได้ ถ้าพิจารณาว่าไม่เหมาะสมและผิดกฎหมาย”

ศรัทธา หุ่นพยนต์

“เรามีระบบแจ้งความคือเป็นระบบที่ให้สมาชิกช่วยกันดูแล ถ้ามีข้อความที่สุ่มเสี่ยงหรือผิดกฎหมาย กติกา มารยาท เราก็เปิดโอกาสให้สมาชิกส่งเข้ามาแจ้งความแล้วเราก็เข้าไปตรวจสอบ”

วันฉัตร ผดุงรัตน์

กลุ่มผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web Hosting) บทบาทของเว็บโฮสติ้งเป็นผู้เปิดพื้นที่ให้เจ้าของเว็บไซต์เข้ามาเช่าพื้นที่ประกอบการ การกำกับดูแลจึงไม่ใช่หน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง แต่ตามที่พระราชบัญญัติกำหนด จำเป็นต้องมีจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกัน โดยเก็บในส่วนของข้อมูลของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ เพื่อที่จะส่งให้กับเจ้าหน้าที่เมื่อมีการร้องขอ หากพบการกระทำผิดของเว็บไซต์ที่อยู่ในการดูแล ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“Porar เป็นเว็บไซต์ที่ทำหน้าที่คล้ายกับเป็นเจ้าของตึกให้เช่า เจ้าของเว็บไซต์ก็มาเช่าประกอบกิจการ ต่อกันไปหลายชั้นโดยส่วนตัวจะไปอิงกับ พ.ร.บ. ในเรื่องของการเก็บ log ข้อมูล 90 วัน”

สุรัตน์ บัณฑิตลักษณะ

“เมื่อมีการร้องขอมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เราก็ต้องให้ข้อมูลของลูกค้าที่มาขอใช้บริการ ซึ่งมันก็จำเป็น เพราะเราต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดให้เราเก็บ บางครั้งเราก็มีการส่งคำแนะนำไปให้ลูกค้าบ้าง ว่าให้ระมัดระวังการกระทำที่ผิดตาม พ.ร.บ. เป็นการดูแลกันระหว่างเรากับลูกค้า”

ณราภรณ์ นรลธิพิงษ์

กลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อย (Internet Service Provider) และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (International Internet Gateway) จากการสัมภาษณ์พบว่าบทบาทของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะเหมือนกันในด้านของการกำกับดูแล คือ เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างภาครัฐและเว็บมาสเตอร์ รวมทั้งดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์เว็บไซต์ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เมื่อได้รับคำสั่งศาลหรือการร้องขอข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เราก็มีหน้าที่ประสานไปที่ลูกค้าของเรา เมื่อมีการร้องขอมาจากเจ้าหน้าที่ บางทีเราก็ช่วยแจ้งไปที่ลูกค้าก่อนว่าให้ back up ข้อมูลไว้ก่อนมีการปิดกั้น บางครั้งเราก็ต้องดูแลลูกค้าเราเหมือนกัน แต่สิ่งที่ภาครัฐร้องขอ โดยเฉพาะเป็นคำสั่งศาลเราต้องทำตาม”

กิตติพิงศ์ กุลกิจจจร

“ในอดีต CAT ในฐานะที่อยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงไอซีที เรามีหน้าที่จะต้องดำเนินการตามที่ภาครัฐร้องขอ อย่างการปิดกั้นเว็บไซต์ก็เป็นหน้าที่ของเรา หลังๆ การดำเนินการทั้งหมดก็จะไปอยู่ที่ไอซีที บางครั้งเราก็ไปมีส่วนร่วมบ้าง”

ขจรศักดิ์ สิงหนเสนี

3. กระบวนการการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

กระบวนการและขั้นตอนการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมี

การกำกับดูแลตนเอง (self regulation) มากขึ้น โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์ตามระเบียบการขอใช้บริการ รวมทั้งมีมาตรการในการรับสมัครสมาชิกและการพิจารณาคุณสมบัติของผู้มาขอใช้บริการ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“เดี๋ยวนี้มีการทำสัญญามากขึ้น ขอสำเนาบัตรประชาชน ให้รู้ว่าใครเป็นเจ้าของ เว็บไซต์ยืนยันตัวตนจริง เดิม log ก็มีการเก็บบ้างไม่เก็บบ้าง ตอนนี้ก็ต้องทำเป็นเรื่องเป็นราว 90 วัน เพราะว่า log มันจะเป็นส่วนประกอบ”

ณราภรณ์ นรสิทธิพงษ์

“ตอนสมัครสมาชิกเราจะขอรูปบัตรประชาชนส่งมา เพื่อจะใช้อนุมัติตรวจสอบการสมัครสมาชิกเท่านั้นเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าเป็นรูปจากบัตรประชาชนจริงไม่มีการตัดต่อ ถ้าถูกต้องก็จะ activate ความเป็นสมาชิกให้”

วันฉัตร ผดุงรัตน์

นอกจากนั้นกระบวนการและขั้นตอนการกำกับดูแลของแต่ละภาคส่วนอุตสาหกรรมจะแตกต่างกันไปตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ แนวทางปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติกำหนด รวมทั้ง กฎ กติกา ของแต่ละองค์กร ซึ่งผู้วิจัยสรุปเป็นภาพรวม ดังตารางต่อไป

ตาราง 7 กระบวนการการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ดทางการเมืองของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

ภาคอุตสาหกรรม อินเทอร์เน็ต	กลไกในการกำกับดูแลเมื่อพบการกระทำผิด		
	ก่อนเข้าใช้บริการ	การดำเนินการ	การจัดเก็บข้อมูล จราจร
กลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (Webmaster)	กำหนดกฎ กติกา มารยาทในการเข้า ใช้งาน	1. เผื่อระวังและกั้นกรอง เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม 2. ดำเนินการลบกระทู้หรือ ข้อความที่ไม่เหมาะสม	ข้อมูลของผู้มาขอใช้ บริการ เวลาที่เข้าใช้ และ IP Address

(ต่อ)

ภาคอุตสาหกรรม อินเทอร์เน็ต	กลไกในการกำกับดูแลเมื่อพบการกระทำความผิด		
	ก่อนเข้าใช้บริการ	การดำเนินการ	การจัดเก็บข้อมูล จราจร
กลุ่มผู้ให้บริการเว็บ โฮสติ้ง (Web Hosting)	กำหนดคุณสมบัติ เบื้องต้นของผู้มาขอ ใช้บริการ	เฝ้าระวังเว็บไซต์ที่มี ลักษณะเข้าข่ายการ กระทำความผิด โดยเฉพาะ เว็บไซต์ทางการเมือง	ข้อมูลของลูกค้าที่มา ขอใช้บริการเข้าพื้นที่
กลุ่มผู้ให้บริการ อินเทอร์เน็ต รายย่อย (ISP)	ไม่มีการกำหนด มาตรการ	ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ ตามคำสั่งศาลหรือในกรณี ที่มีการร้องขอจากภาครัฐ ในกรณีที่มีความจำเป็น เร่งด่วน	ข้อมูลเพื่อติดตามหา ผู้ใช้งาน จาก หมายเลขโทรศัพท์ หรือจุดที่มีการ เชื่อมต่อ
ผู้ให้บริการ อินเทอร์เน็ตที่ สามารถเชื่อมต่อไป ยังต่างประเทศได้ โดยตรง (IIG)	ไม่มีการกำหนด มาตรการ	ช่วยปิดกั้นในระดับ gateway	ข้อมูลเพื่อติดตามหา ผู้ใช้งาน จาก หมายเลขโทรศัพท์ หรือจุดที่มีการ เชื่อมต่อ

4. การให้ร่วมมือกับภาครัฐ

ในประเด็นของการให้ความร่วมมือกับภาครัฐนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้บริการภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตทั้งหมดให้ความร่วมมือกับภาครัฐเป็นอย่างดี เมื่อได้รับการร้องขอข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ โดยผู้ให้บริการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติตาม รวมทั้งในกรณีที่มีการเรียกจากเจ้าหน้าที่ เพื่อไปให้ข้อมูลในกรณีที่พบการกระทำความผิด เพื่อประกอบกรรวบรวมนพยานหลักฐาน ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ยินดี ถ้าตำรวจขอหลักฐานอะไรเราก็ต้องให้ตามความเป็นจริง เพราะว่ามันเป็นกฎหมาย หรือถ้าเจอเองก็จะโทรไปแจ้ง”

สุรัตน์ บัณฑิตลักษณะ

นอกจากนั้น ผู้ให้บริการยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ นอกจากจะเป็นการกระทำตามกฎหมายแล้ว ยังเป็นการทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องมีความรับผิดชอบ ในกรณีที่พบข้อความที่ไม่เหมาะสมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม ต้องให้ความร่วมมือ ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องให้ภาครัฐร้องขอ หรือต้องดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมาย เช่น บางครั้งแม้จะยังไม่มีคำสั่งศาลมาให้อำนาจการปิดกั้นเว็บไซต์ แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ร้องขอมาให้ปิดให้ก่อนก็สามารถดำเนินการได้ เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“บางครั้งก็มีการร้องขอมาจากภาครัฐ บางทีก็ประสานมาทางโทรศัพท์ขอให้เราช่วยปิดกั้นให้ก่อนที่จะมีคำสั่งศาล โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่มีการพาดพิงสถาบัน หรือกระทบกับความมั่นคง เราก็มยินดีให้ความร่วมมือ”

ดร.กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน

5. ปัจจัยอื่นนอกเหนือจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ส่งผลกระทบต่อแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต พบว่า มีปัจจัยอื่นนอกเหนือจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ส่งผลกระทบต่อแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมือง ซึ่งสามารถสรุปผลตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติส่วนตัวและนโยบายองค์กร จากการสัมภาษณ์พบว่า มีความเห็นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกมองว่าทัศนคติส่วนตัวและนโยบายองค์กร ไม่มีผลต่อแนวทางการกำกับดูแล เพราะการใช้เว็บไซต์ทางการเมืองนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้พื้นที่ให้บุคคลทุกกลุ่มเข้ามาใช้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ประชาชนไทยเน้นส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นโดยเสรี จึงไม่มีผลเราไม่เคยปิดกั้นข้อความที่โจมตีเรา ถ้ามันไม่ไปทำให้บอร์ดเสียหายหรือเป็นการกระทำที่ผิดตามกฎหมายกำหนด”

จิรนุช เปรมชัยพร

“เราดูแลเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนด ถ้าข้อความของคุณไม่เข้าข่ายตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลใคร คุณก็แสดงความคิดเห็นได้ทั้งนั้น เรายึด

หลักการของความเสมอภาค เราก็เลยตั้งชื่อเว็บว่า we are all human เราเคารพในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของทุกคน”

ศรัทธา หุ่นยนต์

ในขณะที่อีกกลุ่ม มองว่าทัศนคติส่วนตัวและนโยบายองค์กรมีผลต่อแนวทางการกำกับดูแล เพราะแต่ละองค์กรจะต้องมีนโยบายเป็นของตนเอง โดยเฉพาะองค์กรที่มีการแสดงจุดยืนทางการเมืองที่ชัดเจน จะส่งผลกระทบต่อรูปแบบและแนวทางปฏิบัติในการทำงาน ซึ่งรวมถึงกระบวนการในการคัดกรองข้อมูลข่าวสาร และกลไกการกำกับดูแล ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เรามีจุดยืนที่ชัดเจน มีฝ่ายตรงข้ามที่ชัดเจน เราก็ต้องระวังตัวอยู่แล้ว เพราะอาจจะมีคนกลั่นแกล้งใส่ข้อมูลที่ผิดกฎหมายเข้ามาในเว็บเรา เราก็ต้องตรวจสอบ”

นิรันดร์ เยาวภาวี

ปัจจัยเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ทางการเมือง จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อแนวทางการกำกับดูแล โดยเฉพาะในช่วงที่มีสถานการณ์ทางการเมืองไม่ปกติ หรืออยู่ในสภาวะคับขัน จะมีปริมาณของข้อความที่โพสต์ขึ้นเว็บไซต์เพิ่มขึ้นจากปกติ ดังนั้น จึงต้องเพิ่มมาตรการในการเฝ้าระวังและคัดกรองเนื้อหาเป็นพิเศษ ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองร้อนแรงมาก อย่างช่วงที่มีการชุมนุม ก็ส่งผลเหมือนกันที่เราต้องจับตามองมากกว่าปกติ โดยเฉพาะต้องเข้มงวดในการเฝ้าระวังและการกลั่นกรองเป็นพิเศษ”

นิรันดร์ เยาวภาวี

“บางช่วงสถานการณ์ที่มีประเด็นร้อนๆ มันจะเกิดเฉพาะกรณีที่มีกระทู้หรือความเห็นมากขึ้น เราต้องใช้เวลาในการตรวจสอบนานขึ้น”

สมชาย แซ่อึ้ง

“ในช่วงที่มีสถานการณ์ทางการเมืองคับขันมีปริมาณข้อมูลเข้ามามากกว่าปกติ เราก็ต้องคอยเฝ้าระวังเป็นพิเศษ เพราะเว็บเราเสี่ยงที่จะถูกตรวจสอบจากภาครัฐ”

ศรัทธา หุ่นยนต์

นอกจากนั้น ยังพบว่าในช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองไม่ปกติ ยังต้องเพิ่มมาตรการการเฝ้าระวังในเรื่องของการปล่อยข่าวลือ เพื่อทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือปล่อยข่าวเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้าม ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ระวังเรื่องเดียวคือเรื่องการปล่อยข่าวลือ กรณีที่มีสมาชิกมาโพสต์ว่าเป็นข่าววงใน ตรงนี้เราก็ต้องมานั่งพิจารณาว่า สิ่งที่เขาโพสต์มันน่าเชื่อถือแค่ไหน เราก็ใช้วิจรรย์ญาณ บวกสามัญสำนึก ว่าอันนี้พอฟังได้ไหม แต่ว่าถ้าเป็นข่าววงในประเภทกล่าวหาหรือใส่ร้าย ส่วนใหญ่เราจะลบออกก่อน เพราะว่าตรงนี้มีมันพิสูจน์ลำบาก”

สมชาย แซ่อึ้ง

“ในกรณีที่มีการปล่อยข่าว เราต้องพยายามตรวจสอบ โดยเราตรวจสอบจาก สื่อมวลชนอื่นๆ ที่หาได้ อย่างในกรณีที่มีการอ้างอิงข่าวจากเว็บไหนก็ตามมาโพสต์ ขอให้ link อ้างอิง เพื่อที่เราจะเข้าไปตรวจสอบว่าไม่มีการตัดต่อ ไม่มีการเสริมเพิ่มข้อความที่ ผิดเพี้ยนจากแหล่งข้อมูล”

จิรณัฐ เปรมชัยพร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” จัดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (document research) โดยศึกษาจากกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต รวมทั้งศึกษากรณีการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรง (key informant interview) ทั้งภาครัฐ และภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต มาตีความนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล (descriptive analysis) แล้วสรุปผลแยกตามประเด็นของคำถามวิจัย เพื่อตอบคำถามวิจัยในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1. การกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะอย่างไรและมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างไร ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

2. กรณีของการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นทางเนื้อหาทั้งหมดมีเท่าใด และประเภทของความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมืองมีอะไรบ้าง

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกั้นกรองเนื้อหาในเว็บไซต์ทางการเมืองทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมีอะไรบ้างและมีวิธีการอย่างไร

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการกำกับดูแลเนื้อหาเว็บไซต์ทางการเมืองโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง ภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ผลการวิจัยจากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต สามารถสรุปตามประเด็นต่างๆ ได้ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 แนวทางการกำกับดูแลของภาครัฐภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

สาระสำคัญ	ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติ	หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติ
เชิงโครงสร้าง (Structure) 1. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล 2. เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย 3. หน่วยงานที่ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร <u>เพิ่มเติม</u> พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้ให้บริการรายย่อย (ISP) และผู้ให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไปยังต่างประเทศโดยตรง (IIGs)
เชิงสาระ (Substance) 1. มาตรการลงโทษ 2. การเฝ้าระวังเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม 3. จัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ 4. บทลงโทษสำหรับผู้ให้บริการ	ปิดกั้นเว็บไซต์ เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง ยาเสพติด การพนัน ลามก ไม่ได้มีการกำหนด ไม่ได้มีการกำหนด	ปิดกั้นเว็บไซต์/สืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิด <u>เพิ่มเติม</u> เนื้อหาที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ และเนื้อหาพาดพิงสถาบัน กำหนดให้จัดเก็บอย่างน้อย 90 วัน ลงโทษผู้ให้บริการที่จงใจสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด

ผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการกำกับดูแล กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตประกอบการสัมภาษณ์ สามารถสรุปตามประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 แนวทางการกำกับดูแลของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

สาระสำคัญ	ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติ	หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติ
เชิงโครงสร้าง (Structure) <ol style="list-style-type: none"> การจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ จัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตลอด 24 ชั่วโมง จัดทำระบบกลั่นกรองถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม มีการสร้างระบบตรวจสอบและควบคุมโดยสมาชิกด้วยกันเอง 	<ol style="list-style-type: none"> มีบางหน่วยงานที่ทำการเก็บข้อมูล ไม่มี เนื้อหาหยาบคาย ลามกอนาจาร มี 	<ol style="list-style-type: none"> ทุกหน่วยงานเก็บข้อมูลเป็นเวลา 90 วัน มี เพิ่มเติม เนื้อหาที่พาดพิงสถาบันหรือกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ มี
เชิงสาระ (Substance) <ol style="list-style-type: none"> กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เว็บไซต์ กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับเนื้อหาการเมือง 	<ol style="list-style-type: none"> มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เว็บไซต์ ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ 	<ol style="list-style-type: none"> ใช้หลักเกณฑ์เดิม ไม่มีการกำหนดเพิ่มเติม ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ (ยกเว้น www.pantip.com มีการกำหนดข้อตกลง)

2. กรณีของการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับคามผิดทางเนื้อหาและประเภทของความผิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมือง

ผลการวิจัยจากการศึกษาข้อมูล ตัวเลขสถิติต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 สรุปได้ดังนี้

1) ข้อมูลเรื่องร้องเรียนต่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยจำแนกประเภทตามฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ ตั้งแต่ปี 2550 – 2553 พบว่า

จำนวนเรื่องร้องเรียน	431	เรื่อง
ดำเนินการรวบรวมส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว	167	เรื่อง

ซึ่งจากการตัวเลขสถิติ พบว่าฐานความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ 3 อันดับสูงสุดที่ได้รับร้องเรียน แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 แสดงฐานความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ 3 อันดับสูงสุดที่ได้รับร้องเรียน

ฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ	จำนวนเรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	ร้อยละของจำนวนเรื่องร้องเรียนทั้งหมด
มาตรา 14 ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้า/เผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม	114	26.4
มาตรา 16 การเผยแพร่ภาพซึ่งตัดต่อในลักษณะหมิ่นประมาท	82	19.0
มาตรา 5 การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ	75	17.4

จากตารางแสดงให้เห็นว่าลักษณะความผิดที่มีการร้องเรียนมากที่สุด คือ ความผิด มาตรา 14 ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้า/เผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นความผิดที่

เห็นชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ จากทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ ดังนั้น จึงมีจำนวนของการร้องเรียนเข้ามามากที่สุด เมื่อนำไปพิจารณาตามอนุมาตรา ทั้ง 5 อนุมาตรา ตามพระราชบัญญัติ นำมาเรียงลำดับตามความผิดที่ได้รับการร้องเรียนตามลำดับสูงสุด 3 อันดับ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 แสดงฐานความผิดที่ระบุไว้ในอนุมาตราของมาตรา 14
3 อันดับสูงสุดที่ได้รับร้องเรียน

ฐานความผิดที่ระบุไว้ในอนุมาตราของมาตรา 14	จำนวนเรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	ร้อยละของจำนวนเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 14
อนุมาตรา 4 ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้	31	27.1
อนุมาตรา 3 ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา	24	21.0
อนุมาตรา 2 ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน	22	19.2

จากตารางจะเห็นว่าความผิดที่มีการร้องเรียนเข้ามามากที่สุด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะอันลามก จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่ร้องเรียนเข้ามาเป็นกลุ่มครูหรือผู้ปกครองที่มีได้คาดหวังให้มีการติดตามหรือดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด แต่ต้องการให้กระทรวงดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ เพื่อป้องกันบุตรหลานจากการเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีลักษณะลามกอนาจาร

2) กรณีการดำเนินการสืบสวนสอบสวน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการ กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ผลการวิจัยจากสถิติที่รวบรวมได้ จากหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติ ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พบว่า

คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 – 2553 มีจำนวนทั้งสิ้น 9 คดี ซึ่งทั้งหมดเป็นความผิดตามมาตรา 14 อนุมาตรา 3 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นคดีที่มีการนำเข้าเนื้อหาที่มีลักษณะพาดพิงสถาบัน

คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี 2552 – 2553 พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 31 คดี โดยแบ่งเป็น

ปี 2552	จำนวนทั้งสิ้น	22	คดี
ปี 2553	จำนวนทั้งสิ้น	9	คดี

ซึ่งจากการตัวเลขสถิติ พบว่าฐานความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ 3 อันดับสูงสุดที่ได้ถูกดำเนินคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 ฐานความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ 3 อันดับสูงสุดที่ได้ถูกดำเนินคดีในความ
รับผิดชอบกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับ
อาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละของจำนวนคดีทั้งหมด
มาตรา 14(2) ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน	12	30

(ต่อ)

ฐานความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตราต่างๆ	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละของจำนวนคดีทั้งหมด
มาตรา 14(3) เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา	9 (อยู่ในความรับผิดชอบของ DSI ทั้งหมด)	22.5
มาตรา 14(4) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้	9	22.5

จากตาราง พบว่าความผิดตามมาตรา 14 ยังคงเป็นความผิดที่มีการดำเนินคดีมากที่สุด ทั้ง 3 อันดับ โดยเฉพาะความผิดตามอนุมาตรา 2 ข้อมูลอันที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าปริมาณของคดีดังกล่าว ไม่ได้มีมากกว่าความผิดในมาตราอื่น แต่เนื่องจากเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม จึงได้รับความใส่ใจในการติดตามดำเนินคดีจากทางเจ้าหน้าที่มากเป็นพิเศษ

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บอร์ดทางการเมือง ทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตและวิธีการที่ใช้ในการกำกับดูแล

ผลการวิจัยจากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต และกฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ประกอบการสัมภาษณ์ สามารถสรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บอร์ดทางการเมืองทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตและมีวิธีการได้ตามประเด็นต่างๆ ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกักันกรองเนื้อหาในเว็บบอร์ดทางการเมืองทั้ง
ในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

หน่วยงาน	เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกักันกรองเนื้อหา ในเว็บบอร์ดทางการเมือง
ภาครัฐ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการ 2. ข้อมูลความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร 3. ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงนอกราชอาณาจักร 4. ข้อมูลความผิดต่อความสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ 5. ลักษณะข้อมูลที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ภาพลบหลู่ศาสนา ภาพลามกอนาจาร
ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต	<ol style="list-style-type: none"> 1. ห้ามวิพากษ์วิจารณ์หรือพาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์ 2. ห้ามใช้คำหยาบคาย ก้าวร้าว 3. ห้ามเสนอข้อความหมิ่นประมาทหรือกล่าวให้ร้ายบุคคลอื่น 4. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางลามก อนาจาร

จากตาราง 13 เกณฑ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกักันกรองเนื้อหาในเว็บ
บอร์ดทางการเมืองของภาครัฐ เป็นการกำหนดลักษณะของเนื้อหาที่มีลักษณะความผิดที่มีการ
ระบุไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อความชัดเจนในการพิจารณาและตีความ

ส่วนเกณฑ์ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ทั้ง 4 ข้อ เป็นเกณฑ์ที่ได้มีการ
กำหนดไว้ใช้ในเว็บบอร์ดอื่นๆ ด้วย ไม่ได้เจาะจงเฉพาะเว็บบอร์ดที่มีเนื้อหาทางการเมือง อีกทั้งเป็น
เกณฑ์ที่มีการกำหนดไว้ก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ตาราง 14 วิธีการที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกักันกรองเนื้อหาในเว็บบอร์ดทางการเมือง
ทั้งในระดับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

หน่วยงาน	วิธีการที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และกักันกรองเนื้อหา
ภาครัฐ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดให้ผู้ให้บริการภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตามที่พระราชบัญญัติฯ กำหนด 2. ดำเนินมาตรการในการลงโทษเมื่อพบการกระทำผิด 3. ตรวจสอบ ติดตามและเฝ้าระวังการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม <ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งศูนย์ ISOC - สายด่วน 1212 และแจ้งเรื่องร้องเรียนทางเว็บไซต์
ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไม่ต่ำกว่า 90 วัน ตามที่พระราชบัญญัติฯ กำหนด 2. จัดเจ้าหน้าที่ในการติดตามและเฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเฝ้าระวังข้อความที่จะเข้าข่ายกระทำผิด 3. มีระบบกักันกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม 4. มีการสร้างระบบตรวจสอบและควบคุมโดยสมาชิกด้วยตนเอง 5. สร้างระบบในการสมัครสมาชิกเว็บบอร์ดทางการเมืองให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น 6. กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ให้บริการที่กระทำการนำเข้าเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง ประกาศ คำสั่งของทั้งภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเกี่ยวข้องโดยตรง สามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1) กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์จากประสบการณ์สากลของไทย

แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Cyber Crime Law) เกิดขึ้นจากพัฒนาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเข้าไปมีบทบาทในชีวิตมนุษย์มากขึ้นทุกวัน แต่ถึงแม้ว่าพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นจะถูกนำมาประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดประโยชน์มากมายก็ตาม หากนำไปใช้ในทางที่ไม่ดีไม่ชอบแล้วก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้ จึงเกิดรูปแบบใหม่ของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในโลกไซเบอร์ ผ่านการติดต่อสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงนำไปสู่แนวคิดในการออกกฎหมายเฉพาะทางขึ้นมาเพื่อกำกับดูแล

ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกนั้นมีลักษณะการบัญญัติกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ 2 รูปแบบ คือ การบัญญัติในลักษณะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เช่น ประเทศเยอรมนี แคนาดา อิตาลี และสวิสเซอร์แลนด์ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ การบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ เช่น ประเทศอังกฤษ สิงคโปร์ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา โดยในส่วนของประเทศไทยนั้น หากพิจารณาลักษณะกฎหมายแล้วพบว่า สามารถนำไปเทียบเคียงกับอนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Cyber Crime Convention) ของสภาแห่งยุโรป เพราะมีสาระสำคัญใกล้เคียงกันคือ มีการตีความการกระทำความผิดต่อคอมพิวเตอร์เป็น 2 ส่วน ได้แก่ การกระทำความผิดต่อข้อมูลในคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ และการกระทำความผิดโดยมีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการทำความผิด

แต่หากพิจารณาสาระของอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ที่เน้นความผิดจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ มากกว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นต่อข้อมูลหรือระบบในคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ปรากฏสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำกับดูแลทางเนื้อหา (content regulation) ในขณะที่กฎหมายคอมพิวเตอร์ของประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะในการระบุความผิดที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือเนื้อหาตามมาตรา 14 และมาตรา 16 รวมทั้งบทบัญญัติที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ตามมาตรา 15 ซึ่งมีนัยยะที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

หากพิจารณาจากเนื้อหาสาระของกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของไทย ที่มีความแตกต่างจากกฎหมายประเทศอื่น ในประเด็นของการกำกับดูแลเนื้อหา สามารถพิจารณาได้จากเหตุผลเชิงโครงสร้างของสังคมไทย ที่ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแล ได้เป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นในเชิงจารีตประเพณี ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งอำนาจสูงสุดเป็นของกษัตริย์มาตั้งแต่อดีต และมาเปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยถือหลักการให้อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนทุกคน แต่ทั้งนี้แม้ว่าบทบาทของสถาบันกษัตริย์จะเปลี่ยนแปลงไป แต่สถานะที่ได้รับการเทิดทูนและคงไว้ในสถานะที่มีให้ถูกล่วงเกินยังคงได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการระบุไว้ในหมวด 2 มาตรา 8 ความว่า **“องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้”** ดังนั้นการกระทำใดๆ ที่เข้าข่ายกระทบหรือพาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นการกระทำที่มีอาชญากรรม

สาระสำคัญดังกล่าวถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ดังนั้น กฎหมายใดๆ ก็ตามที่มีสาระสำคัญที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญย่อมไม่สามารถบังคับใช้ได้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ก็เช่นเดียวกันที่ต้องมีสาระสำคัญดังกล่าวบังคับใช้อยู่ด้วย ซึ่งประเด็นของความผิดในการนำเข้าหรือเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จะถูกระบุความผิดตามมาตรา 14(3) เกี่ยวกับการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

ซึ่งหากพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการประกาศใช้ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่า มีการบัญญัติโทษ ในความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด 1 ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา 107 – 112 ซึ่งมีการกำหนดโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต

แต่เหตุที่ต้องมีการมากำหนดโทษดังกล่าวในพระราชบัญญัติฯ มาตรา 14 อีกนั้น เนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ในการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจำนวนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่

กระทบต่อความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติเป็นอย่างมาก การดำเนินการสืบสวนหาผู้กระทำ ความผิดก็เป็นไปได้ยาก เพราะในพื้นที่ของอินเทอร์เน็ตแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่ไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตน สามารถแสดงความคิดเห็นในสถานะนิรนามได้โดยไม่มีการเก็บข้อมูลเพื่อยืนยันตัวบุคคล ด้วยปัญหา ดังกล่าวจึงส่งผลให้ฝ่ายนิติบัญญัติที่มีหน้าที่ในการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ ต้องเพิ่มสาระสำคัญ ในส่วนของการนำเข้าหรือเผยแพร่เนื้อหาที่พาดพิงสถาบันรวมไว้ด้วย

ดังตัวอย่างจากกรณียูทิวบ์ (Youtube.com) เว็บไซต์เผยแพร่ภาพวิดีโอโดยอดนินยอม ที่เผยแพร่คลิปวิดีโอหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างร้ายแรง ซึ่งต่อมาทางกระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ได้ปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ดังกล่าวจากประเทศไทยทั้งหมด ซึ่งเป็นมาตรการตอบโต้จากภาครัฐ ภายหลังจากที่ได้มีการร้องขอให้ถอดคลิปนี้ออก และฝ่ายยูทิวบ์ ไม่ยอมตอบสนอง เหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องปิดกั้นเว็บไซต์ยูทิวบ์จนกว่าจะดำเนินการถอดคลิป ดังกล่าว ต่อมาทางกระทรวงได้ยกเลิกการสั่งปิดกั้นเว็บไซต์ยูทิวบ์ ภายหลังจากที่บริษัทกูเกิ้ล (Google.com) เจ้าของเว็บไซต์ยูทิวบ์ ยอมติดตั้งโปรแกรมเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เล่นอินเทอร์เน็ตใน ประเทศไทยเข้าชมคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ แต่ไม่ลบคลิปดังกล่าวโดยอ้าง เหตุผลด้านสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้งานเว็บไซต์

ประเด็นในเชิงการเมือง แม้ว่าความต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมาย อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยจะมีมานานแล้ว เห็นได้จากกระบวนการร่าง พระราชบัญญัติที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2541 แต่การที่กฎหมายถูกพิจารณาเสร็จสิ้นและสามารถ ประกาศใช้ได้ ในปี 2550 ซึ่งเป็นช่วงที่มีสถานการณ์บัญญัติแห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่แทนสภา ผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ภายหลังจากที่มีการรัฐประหาร สมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในเนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว อันเนื่องมาจากฝ่ายนิติ บัญญัติไม่ได้มาจากตัวแทนของประชาชนโดยตรง แต่มาจากการแต่งตั้งของคณะมนตรีความ มั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ก่อการรัฐประหาร

แม้ว่าคณะผู้ก่อการรัฐประหารในขณะนั้นจะสามารถกระทำภารกิจได้สำเร็จ แต่ยังมี ประชาชนบางกลุ่มที่มีแนวคิดต่อต้านการที่ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง และบางกลุ่มยังมี แนวความคิดที่ต้องการสนับสนุนรัฐบาลเก่าที่ถูกยึดอำนาจไป ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องใช้อำนาจ ควบคุมการสื่อสารของสื่อมวลชนที่เป็นกระแสด้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ความชอบธรรมของผู้ก่อการ ดังนั้นจึงมีการแทรกแซงและควบคุมสื่อกระแสหลักอย่างวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์

เป็นอย่างมาก สื่ออินเทอร์เน็ตที่แต่เดิมมีเสรีภาพอย่างมากในการแสดงความคิดเห็น การสร้างเนื้อหาและข่าวสารอย่างเสรี จึงถูกจับตามองด้วย

ดังนั้น ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจในเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายว่าเป็นไปเพื่อมาควบคุมอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรือเพื่อลดรอนสิทธิในการสื่อสารของประชาชน โดยเฉพาะการสื่อสารในเชิงการเมือง ดังจะเห็นได้จากการระบุนความผิดที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าเนื้อหาหรือเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา 14 โดยเฉพาะเนื้อหาทางการเมืองที่มีลักษณะโจมตีหรือไม่เห็นด้วยกับการกระทำของฝ่ายปกครองย่อมสามารถเอาผิดตามมาตรานี้ได้ทั้งสิ้น

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่ารูปแบบของกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ของไทยมีลักษณะเป็นไปตามลักษณะของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งมีสถาบันกษัตริย์เป็นศูนย์กลาง ห้ามมิให้มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นในลักษณะพาดพิงสถาบัน รวมทั้งมีระบบการเมืองที่มีอำนาจเพียงพที่จะควบคุมและแทรกแซงการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล โดยใช้อำนาจผ่านการออกกฎหมายต่างๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อลักษณะการกำกับดูแลความผิดทางเนื้อหาของกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของไทย

2) กลไกการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย

กลไกในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไป และเมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของ Lawrence Lessig มาวิเคราะห์เพื่อทำให้เห็นภาพของความเปลี่ยนแปลงชัดเจนยิ่งขึ้น

Lawrence Lessig (1999) ได้เสนอแนวคิดที่เรียกว่า Lessig's Code ซึ่งอธิบายว่าเกี่ยวกับการกำกับดูแลทั้งในพื้นที่จริงและพื้นที่เสมือนอย่างอินเทอร์เน็ตว่ามีปัจจัยอยู่ 4 ประการที่ส่งผลต่อการกำกับดูแล ได้แก่ กฎหมาย กลไกตลาด บรรทัดฐานของสังคมและสถาปัตยกรรมหรือโครงสร้าง หากพิจารณาในบริบทของประเทศไทยก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฯ ก็มีลักษณะเป็นไปตามแนวคิดของ Lessig ด้วยเช่นกัน โดยสามารถพิจารณาตามปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

1. **กฎหมาย (law)** การใช้กฎหมายในการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น เป็นการใช้อนุสัญญาที่มีลักษณะที่สามารถนำมาควบคุมกับพฤติกรรมกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต เช่น กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายหมิ่นประมาท กฎหมายควบคุมสื่อหรือวัตถุอันลามก เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้มีการ กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนหากพบการกระทำผิด

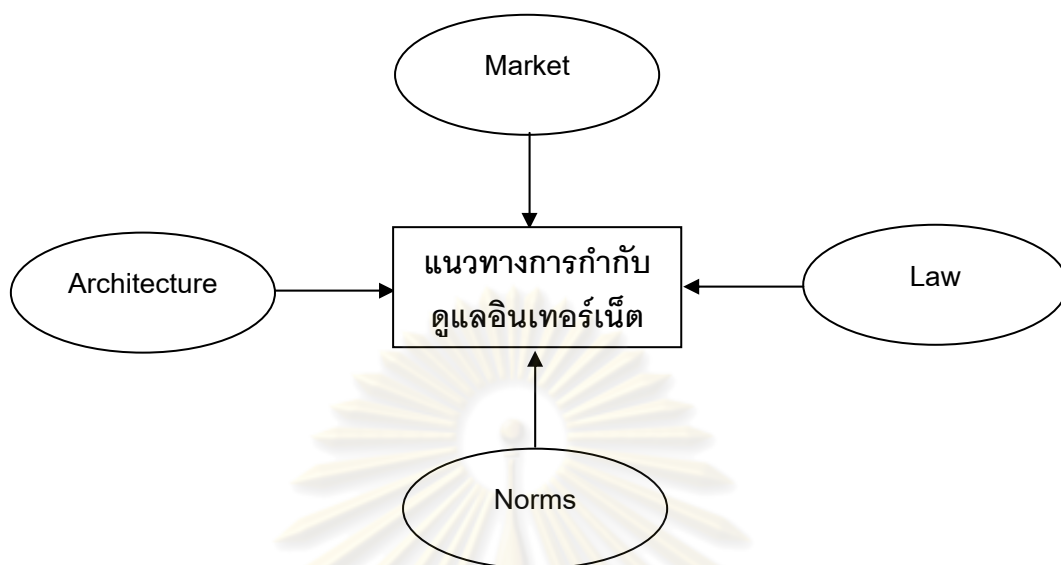
2. **กลไกตลาด (market)** การใช้กลไกตลาดในการควบคุมพื้นที่บนอินเทอร์เน็ต จะเป็นการควบคุมพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต โดยผ่านปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ เช่น การเข้าถึง พื้นที่อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าบริการเชื่อมต่อ อินเทอร์เน็ต ค่าบริการชุดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ค่าใช้จ่ายในการสมัครสมาชิกของแต่ละเว็บไซต์ เพื่อให้ได้สิทธิในการเข้าถึงเว็บไซต์นั้นๆ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแล แทบทั้งสิ้น เช่น เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก อาจจะมีการคิดค่าบริการเพื่อสมัครสมาชิก ในราคาแพง เพื่อเป็นการกรองสมาชิกที่ยังไม่มีความสามารถในการจ่ายออกไปได้

3. **บรรทัดฐานของสังคม (social norm)** การใช้บรรทัดฐานของสังคมในการ ควบคุมพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จะเป็นการใช้พฤติกรรมที่สังคมออนไลน์นั้นๆ “ยอมรับ” และ “ไม่ยอมรับ” เป็นตัวกำหนด ซึ่งเกณฑ์ที่สังคมใช้ตัดสินว่าพฤติกรรมนั้นจะได้รับการยอมรับ สามารถพิจารณาได้จาก กฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ และข้อตกลงต่างๆ ที่เว็บไซต์นั้นกำหนด ร่วมกันให้เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ หากใครไม่กระทำตามก็จะถูกผลัดดันออกไป ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า แต่ละเว็บไซต์ที่ให้บริการเว็บบอร์ดทางการเมืองจะมีการ กำหนดกฎ กติกา มารยาท ข้อบังคับ และข้อตกลงต่างๆ ไว้ก่อนแล้ว

4. **สถาปัตยกรรมหรือโครงสร้าง (Architecture)** เป็นการใช้ข้อกำหนดทาง เทคนิค ซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างตั้งใจในขั้นตอนของการออกแบบในการกำกับดูแล เช่น ในระดับ เว็บไซต์ มีการกำหนดให้ระบบต้องมีการกรอกรหัสผ่านก่อนเข้าใช้งานในบางเว็บไซต์ เพื่อป้องกัน ไม่ให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกเข้ามาใช้งาน หรือในระดับประเทศมีการกำหนดหน่วยงานที่ควบคุมการ ใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีการควบคุมผ่านการ ปิดกั้นเกตเวย์ซึ่งมีเพียงแห่งเดียว คือ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

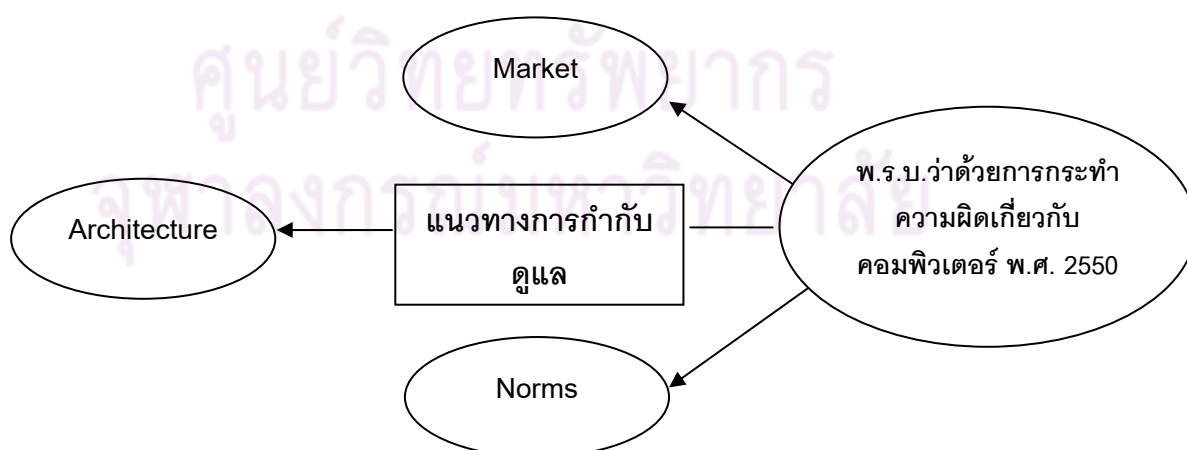
จากที่กล่าวมาทั้งหมด ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแล พื้นที่อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ตามแนวคิดของ Lessig ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

แผนภาพ 11 แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ต

แต่ทั้งนี้ Lessig ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า หากภาครัฐมีนโยบายการกำกับดูแลโดยการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มาควบคุมดูแล จะทำให้รูปแบบการกำกับดูแลเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ปัจจัยต่างๆ ทั้ง 4 ประการ ส่งผลต่อรูปแบบการกำกับดูแล กลายเป็นปัจจัยทางกฎหมายเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดที่ไปส่งผลต่อรูปแบบการกำกับดูแลแทน รวมทั้งส่งผลต่อบีจียอื่นๆ ต่อกันมาเป็นลำดับด้วย ดังภาพ

แผนภาพ 12 แสดงแนวคิดของ Lessig เกี่ยวกับการกำกับดูแลพื้นที่อินเทอร์เน็ตของไทยภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงแนวทางการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ส่งผลให้รูปแบบของการกำกับดูแลเปลี่ยนแปลงไป เพราะพระราชบัญญัติได้มีการกำหนด แนวทางการกำกับดูแลไว้อย่างชัดเจน และมีการกำหนดฐานความผิดทั้งต่อผู้ใช้บริการและผู้ ให้บริการ ทำให้ส่งผลต่อปัจจัยอื่นๆ เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1. บรรทัดฐาน (Norms) จากการศึกษาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฯ ซึ่งมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้สำหรับผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการไว้แล้วว่า การกระทำใดสามารถ “กระทำได้” และ “กระทำไม่ได้” ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้ให้บริการ รวมทั้งภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์การเข้ามาขอใช้บริการที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการเฝ้าระวังจากทั้งผู้ให้บริการและสมาชิกด้วยกันเองให้ปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติกำหนด รวมทั้งกำหนดบทลงโทษหากสมาชิกไม่ปฏิบัติตาม ในขณะที่แต่เดิมเป็นเพียงการกำหนด กฎ กติกา มารยาท เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเท่านั้น

2. สถาปัตยกรรมหรือโครงสร้าง (Architecture) ภายหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งผลให้โครงสร้างของการกำกับดูแลของทั้งภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

ภาครัฐ

- จากเดิมที่การปิดกั้นเว็บไซต์ที่เป็นหน้าที่ของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด ในฐานะหน่วยงานในกำกับของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพียงหน่วยงานเดียว ก็เปลี่ยนมาเป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการในระดับรายย่อย (ISP) และผู้ให้บริการที่เชื่อมต่อไปยังต่างประเทศได้โดยตรง (IG) เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยใช้อำนาจผ่านคำสั่งศาล

- ผู้บังคับใช้กฎหมายจากที่มีเพียงเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามอำนาจที่ได้รับตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติฯ เพื่อให้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิด

ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต

- ออกแบบระบบลงทะเบียน การสมัครสมาชิก การทำสัญญาขอสมัครใช้บริการต่างๆ ให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ผู้ใช้ลงทะเบียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์จะต้องถูกเก็บตามหลักเกณฑ์การจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์

- จัดทำระบบเพื่อเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้บริการอย่างน้อยเป็นเวลา 90 วัน ตามที่พระราชบัญญัติฯ กำหนด
- ปรับซอฟต์แวร์ระบบเพื่อให้สามารถกักเก็บข้อมูลที่อาจเข้าข่ายผิดพระราชบัญญัติ เช่น ถ้อยคำที่มีลักษณะพาดพิงสถาบันหรือกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น รวมทั้งสร้างระบบเพื่อจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์

3. การตลาด (Market) ถึงแม้ว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติจะไม่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยทางการตลาดมากนัก เช่น ราคาการเชื่อมต่อหรือค่าบริการอินเทอร์เน็ตที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานของระบบโทรคมนาคมของประเทศไทยมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น แต่การที่กฎหมายให้สิทธิในการดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ ก็ส่งผลให้เกิดปัญหาในเชิงรายได้ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตเช่นกัน เพราะกลไกตลาดที่จะเข้ามาสนับสนุนพื้นที่อินเทอร์เน็ตที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการขายโฆษณาทางอินเทอร์เน็ต จะมีความไม่มั่นคงปลอดภัย โดยเฉพาะการลงโฆษณากับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาทางการเมือง ซึ่งเข้าข่ายที่จะมีเนื้อหาที่ผิดตามพระราชบัญญัติ ซึ่งหากเว็บไซต์นั้นถูกปิดกั้น ก็จะได้รับคามเสียหายทันที เพราะการปิดกั้นจะกระทำกับทั้งเว็บไซต์ไม่ใช่เฉพาะข้อความหรือหน้าเว็บไซต์ที่พบการกระทำผิด ดังนั้นจึงส่งผลให้ปริมาณของการลงโฆษณาในเว็บไซต์ทางการเมืองมีจำนวนลดลงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว

จากแนวคิดดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งส่งผลต่อปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลไกการกำกับดูแลเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจะเป็นภาระหน้าที่ของภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มอาจอหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำกับดูแลมากขึ้น ทั้งในการปรับโครงสร้างระบบให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติกำหนด รวมทั้งเพิ่มมาตรการในการกำกับดูแลตนเอง (Self Regulation) เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้มีการกระทำความผิด

3) เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ภายใต้กฎหมายคอมพิวเตอร์ฉบับใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในการแสดงออก ในส่วนที่เป็นการแสดงออกทางอินเทอร์เน็ตนั้น สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ **เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น** และ **เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน** ซึ่งสิทธิทั้ง 2 ประการนี้ ได้รับการรับรอง

โดยกฎหมายสิทธิมนุษยชนในหลายระดับ เช่น ระดับสากลมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้รับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ที่ระบุว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน...” รวมทั้งในระดับประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้เช่นกัน โดยรับรองไว้ในมาตรา 45 ที่ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น...” ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ประชาชนพึงได้รับสิทธิดังกล่าวโดยปราศจากการลิดรอนสิทธิจากรัฐ ไม่ว่าจะด้วยการออกกฎหมายมาลิดรอนสิทธิ หรือใช้อำนาจปกครองมาลิดรอนสิทธิ

แต่หากพิจารณามาตรการและนโยบายในการกำกับดูแล อันเป็นผลมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่าส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน เพราะทำให้เกิดข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข้อมูล เนื่องมาจากสาระสำคัญของกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) การระบุมติที่เกี่ยวกับข้อมูลหรือเนื้อหา

หากพิจารณาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ พบว่า วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้เน้นไปที่วิธีการพิจารณาความผิดที่เกิดขึ้นผ่านระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในเนื้อหาสาระกลับพาดพิงในส่วนของ "เนื้อหา" ซึ่งมีลักษณะทับซ้อนกับกฎหมายอื่นที่มีการระบุมติความผิดอยู่แล้ว เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ทำให้การกระทำบนอินเทอร์เน็ตต้องถูกแจ้งข้อหาที่ซ้ำซ้อนกับกฎหมายเดิม ซึ่งผิดวัตถุประสงค์เดิมของการออกกฎหมาย ที่ควรเน้นเรื่อง "เทคนิควิธี" เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับสืบสวนสอบสวน แต่กลับเน้นไปที่ "เนื้อหา" แล้วนิยามความผิดและกำหนดบทลงโทษ (มาตรา 14 16 และ 20)

2) กลไกการกำกับดูแลส่งผลให้เกิดลักษณะของการปิดกั้นข้อมูลข่าวสาร

จากการพิจารณาในเรื่องของบทบัญญัติของพระราชบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ให้บริการเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ และจากการพิจารณาแนวทางในการกำกับดูแลตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิด จึงพิจารณาได้ว่า กฎหมายนี้ผลักดันภาวะความรับผิดชอบให้ "ผู้ให้บริการ" จนอาจทำให้ผู้ให้บริการปิดกั้นตัวเอง เพราะมีกำหนดให้ผู้ให้บริการทุกระดับมีส่วนในการรับผิดชอบเนื้อหา ตามมาตรา 15 กล่าวคือ แม้มิได้เป็นผู้สร้างเนื้อหานั้นๆ บนอินเทอร์เน็ต

แต่ในฐานะที่เป็นผู้ที่ทำให้บุคคลใดๆ เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ตรวจสอบและเฝ้าระวังการกระทำใดๆ ที่จะเข้าข่ายการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฯ

3) การกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจสูงเกินไป

จากการศึกษาเนื้อหาของพระราชบัญญัติ พบว่า กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานอย่างเต็มที่ในการดำเนินการจับกุม ดำเนินคดีต่างๆ ตลอดจนการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐสั่งฟ้องได้ ตามมาตรา 18 ซึ่งการไม่จำกัดอำนาจการฟ้องเพียงแค่ผู้เสียหาย แต่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้วิจรรย์ญาณของตนพิจารณาสั่งฟ้องได้ เรื่องนี้จึงสร้างบรรยากาศความหวาดกลัวในสังคมการสื่อสาร ทั้งในส่วนของผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ในอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นพื้นที่สื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล ก็ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เพราะไม่มั่นใจว่าเนื้อหาใดจะเข้าข่ายผิดกฎหมายตามวิจรรย์ญาณของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งผู้ให้บริการก็ต้องระมัดระวังในด้านความปลอดภัยของตน ทำให้เกิดกลไกในการการกำกับดูแลตนเอง โดยทำหน้าที่คัดกรองเนื้อหาขั้นแรก และลบเนื้อหาหรือกระทู้ที่มีลักษณะเข้าข่ายการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นเป็นผลกระทบที่ส่งผลให้เกิดการจำกัดการแสดงออก และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ต แต่ในขณะเดียวกัน หากพิจารณามาตรการการกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในอีกมุมมองหนึ่ง พบว่า มาตรการดังกล่าวส่งผลให้เกิดแนวทางปฏิบัติใหม่ในสังคมออนไลน์ ได้แก่

1) เกิดความตระหนักในเรื่องของควมรับผิดชอบที่สูงขึ้นของผู้ให้บริการ

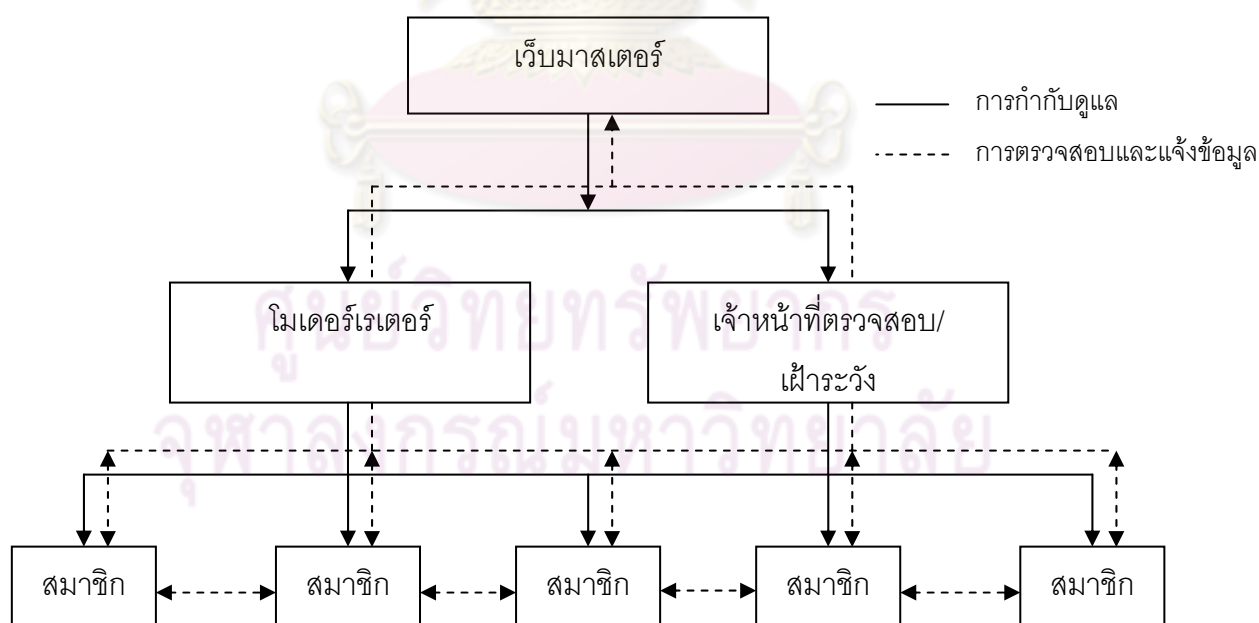
เนื่องจากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฯ ที่กำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ และกำหนดฐานความผิดแก่ผู้ให้บริการ จึงส่งผลให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจำเป็นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการกำกับดูแล เกิดมาตรการในการกำกับดูแลตนเอง (Self Regulation) มากขึ้น รวมทั้งเฝ้าระวังไม่ให้มีการกระทำความผิดบนเว็บไซต์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างจิตสำนึกและมาตรฐานใหม่แก่ผู้ให้บริการ ให้เกิดความรับผิดชอบต่อจะดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์

2) เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการและผู้ใช้งานในการกำกับดูแล

นอกจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จะมีการกำหนดโทษให้แก่ผู้ใช้งานที่กระทำความผิดรวมทั้งผู้ให้บริการที่จงใจสนับสนุน

ให้เกิดการกระทำคามผิดแล้ว การปิดกั้นเว็บไซต์ยังเป็นอีกมาตรการที่ภาครัฐใช้ในการลงโทษเมื่อพบการกระทำคามผิด ผู้ให้บริการเองจึงจำเป็นต้องมีกลไกในการกำกับดูแลที่เข้มงวดมากขึ้น มีการตรวจสอบทั้งจากผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำกับดูแลเว็บไซต์นั้นๆ ได้แก่ เว็บมาสเตอร์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเว็บมาสเตอร์ให้มีอำนาจลงมา เช่น โมเดอเรเตอร์หรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองเนื้อหา รวมทั้งเพิ่มมาตรการในการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการนำเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเฝ้าระวังเนื้อหาในเว็บบอร์ดเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจำนวนข้อความหรือกระทู้ในแต่ละวันมีจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างทั่วถึงทำให้บางครั้งมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหลุดไปปรากฏอยู่บนเว็บบอร์ด

ด้วยสาเหตุดังกล่าวแต่ละเว็บบอร์ดจึงมีการกำหนดมาตรการโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกช่วยกันตรวจสอบเนื้อหาจากสมาชิกด้วยกันเอง นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถแจ้งข้อมูลที่เห็นว่าเข้าข่ายลักษณะคามผิด แจ้งไปสมาชิกด้วยกันเอง หรือแจ้งขึ้นไปยังผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาข้อความหรือกระทู้ เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำคามผิด เป็นการตรวจสอบและดูแลภายในเว็บบอร์ดทั้งในแนวราบและแนวตั้ง ดังที่แสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 13 แสดงแนวทางการกำกับดูแลและแจ้งข้อมูลระหว่างสมาชิกในเว็บบอร์ดกับ

ผู้ให้บริการ

จากแผนภาพ 13 สะท้อนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและสมาชิก รวมทั้งสมาชิกด้วยตนเองในการกำกับดูแลเว็บบอร์ดที่เป็นพื้นที่ให้ทุกคนได้เข้ามาใช้ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนที่อยู่ในเว็บบอร์ดมีส่วนร่วมในการปกป้องและป้องกันพื้นที่สาธารณะของทุกคนไม่ให้มีการกระทำใดๆ ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากกรกำหนดมาตรการต่างๆ ของภาครัฐที่ผลกระทบในการกำกับดูแลยังผู้ให้บริการ ซึ่งบางครั้งผู้ให้บริการก็ไม่สามารถรับภาระหน้าที่ได้ทั้งหมด จึงมีการกระจายความรับผิดชอบมาสู่ผู้ใช้บริการให้มีส่วนร่วมด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ก่อให้เกิดข้อจำกัดในด้านเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ของประชาชน ทั้งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อันเนื่องมาจากการสร้างให้เกิดบรรยากาศความกลัวจากมาตรการต่างๆ ที่มีการกำหนดและบังคับใช้แก่ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการตามพระราชบัญญัติ แต่ในขณะเดียวกัน มาตรการต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบในการใช้อินเทอร์เน็ตให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากทุกคนรู้และเข้าใจว่าแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อทุกๆ การกระทำที่เกิดขึ้นในพื้นที่บนอินเทอร์เน็ต

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การรวบรวมสถิติเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นไปอย่างจำกัด เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่อยู่ระหว่างช่วงของการปรับโครงสร้างและพัฒนาภายในหน่วยงาน ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลยังไม่เป็นระบบ อีกทั้งเนื้อหาสาระของกระบวนการดำเนินการตามกฎหมายไม่สามารถเปิดเผยได้ เนื่องจากถูกกฎหมายจำกัดมิให้มีการเผยแพร่ต่อ รวมทั้งเนื้อหาในเว็บบอร์ดทางการเมืองมีเนื้อหาในประเด็นที่พาดพิงสถาบันด้วย จึงเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังในการนำมาเสนอในงานวิจัย

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาของเว็บบอร์ดทางการเมือง ส่วนใหญ่เป็นกระบวนการที่แต่ละหน่วยงานสั่งสมมาจากประสบการณ์ในการทำงาน แล้วปรับไปตามช่วงของสถานการณ์และความเหมาะสม ไม่ได้รวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวไม่ได้ถูกกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน บางครั้งผู้ให้

สัมภาษณ์ก็ไม่สามารถถ่ายถอดออกมาในเชิงรูปธรรมได้ชัดเจน เพราะเป็นเพียงวิจารณ์ญาณของแต่ละหน่วยงานว่าเนื้อหาใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งได้ประกาศใช้มาเป็นเวลา 3 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2550 แต่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความไม่เข้าใจในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลในภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนใหญ่จะทราบเฉพาะในส่วนแนวทางที่ตนเองต้องปฏิบัติ แต่เนื้อหาสาระอื่นๆ เช่น นิยามศัพท์ คำอธิบายของลักษณะการกระทำความผิดในมาตราต่างๆ และบทลงโทษ หรือเจตนารมณ์ของการประกาศใช้กฎหมาย ยังขาดความเข้าใจ ทำให้ส่งผลต่อแนวทางการกำกับดูแล ดังนั้นภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติให้มากขึ้น โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง

2. มาตรการปิดกั้นเว็บไซต์ของภาครัฐในปัจจุบันนั้นไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อมีการปิดกั้น หลังจากนั้นก็จะดำเนินการเปิดเว็บไซต์ใหม่ ซึ่งปัจจุบันสามารถทำได้ง่ายและใช้เวลาไม่นาน อีกทั้งวิธีการปิดกั้นเว็บไซต์จะยิ่งกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ของประชาชน และนำไปสู่การหาแนวทางและแสวงหาเครื่องมือที่จะพ้นจากการปิดกั้นข้อมูล ภาครัฐควรใช้วิธีการชี้แจงข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อมวลชนและสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้รับทราบและใช้วิจารณ์ญาณของแต่ละบุคคลในการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตในการกำกับดูแลเว็บไซต์ทางการเมือง

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แม้ยังไม่มี ความชัดเจนในบางประเด็นรวมทั้งยังมีในส่วนที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าเทคโนโลยี แต่เมื่อถูกประกาศเป็นกฎหมายแล้ว เป็นหน้าที่ของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะกลุ่มภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติ รวมทั้งศึกษาในเนื้อหาสาระให้เข้าใจมาก เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำที่เข้าข่ายกระทำความผิด รวมทั้งทำให้การกำหนดแนวทางการกำกับดูแลสามารถกำหนดได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาทางการเมือง จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเว็บบอร์ดทางการเมือง จำนวน 4 เว็บไซต์ แต่ทั้งนี้ยังมีเว็บไซต์ลักษณะอื่นๆ นอกเหนือจากเว็บไซต์ที่เป็นเว็บบอร์ดที่เปิดพื้นที่ให้มีการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ เช่น เว็บทำ เว็บไซต์ของสื่อมวลชนต่างๆ เว็บบล็อก ซึ่งปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น หากการศึกษาครั้งต่อไปมีการขยายฐานไปยังกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ด้วย จะทำให้เห็นแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาทางการเมืองในอินเทอร์เน็ตได้ชัดเจนมากขึ้น

2. การศึกษาการกำกับดูแลเนื้อหาทางการเมืองในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะแนวทางการกำกับดูแลจากภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลจากกลุ่มผู้ใช้งาน รวมทั้งจากภาคประชาสังคมเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นประโยชน์เพื่อร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งเว็บบอร์ดทางการเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2551.
- โกเมน พิบูลย์โรจน์. **พ.ร.บ. กับการรับมืออาชญากรรมคอมพิวเตอร์**. เอกสารประกอบการสัมมนา. วันที่ 18 ธันวาคม 2550. ณ ห้องประชุม สุธรรม อารีกุล มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักพื้นฐานของ สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.
- พิรงรอง รามสูต รณะนันท์ และนิธิตา คณานินันท์. **การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต**. รายงานการวิจัยในโครงการ "การปฏิรูประบบสื่อ" สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.
- พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช. **กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดับเบิลเดย์, 2545.
- ยุทธพร อิศรชัย. **อินเทอร์เน็ตกับการเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- รัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์. **มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ : กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ราชกิจจานุเบกษา. **พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550**. เล่ม 124 ตอนที่ 27 ก 18 มิถุนายน 2552.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2543.

- วิชญ์ เครื่องงาม. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น. *วารสารนิติศาสตร์* 11, 4 (กรกฎาคม 2524).
- วีระวัฒน์ อัมพันสุข. เทคโนโลยี : ดาบสองคมสำหรับสังคมไทย. *นิเทศศาสตร์ปริทัศน์* 5, 2 (พฤศจิกายน 2543 - กุมภาพันธ์ 2544).
- วีระพงษ์ บุญญภาส. อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์. *เอกสารภาษีอากร : วารสารธรรมนิต* 7, (กรกฎาคม 2531).
- สมบัติ จันทร์วงศ์. *มหาชนรัฐและประชาธิปไตย : ความคิดทางการเมืองอเมริกัน ค.ศ. 1776 - 1800*. โครงการส่งเสริมตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- สำนักกฎหมาย. *พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. *ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฯ 2550 และวุฒิสภา*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2552.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี, 2552.
- หยุด แสงอุทัย. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2535.

ภาษาอังกฤษ

Feintuck, M. *Media Regulation Public Interest and the law*. Edinburgh : University of Fedinburgh Press, 1999.

Human Right Watch. *Thailand : Military-Backed Government Censors Internet*. [online]. Available from : <http://www.hrw.org> [2009, 15 October]

Lessig, L. *Code and Other Law of Cyberspace*. New York : Basic Books, 1999.

Mandell, S.L. **Computer, Data Processing and the Law : Text and Cases**. St. Paul, Minnesota : West Publishing Company, 1984.

Pavlik, J.V. **Social and Cultural Consequences**. New Media and The Information Superhighway. Massachusett : A Simon & Schusster Company, 1996.

Scott, M.D. **Computer Law**. New York : Wiley Law Publications, C.1984-1985.

Tyson, J. "How Carnivore Worked". [online]. Available from :
<http://computer.howstuffworks.com/carnivore.htm> [2007, 12 October]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ พ.ศ. 2550

ด้วยในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์เริ่มเข้าไปมีบทบาทและทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับต่อระบบเศรษฐกิจและ คุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ก็มีแนวโน้มขยายวงกว้างและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์นั้น ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์นับเป็นพยานหลักฐานสำคัญซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสืบสวน สนวนสวน เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้น การกำหนดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง โดยที่การกำหนดว่าผู้ให้บริการประเภทใดบ้างมีหน้าที่จัดเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ และจะจัดเก็บอย่างไร หรือเก็บเมื่อใดนั้น มีความจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ให้ชัดเจน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 26 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ พ.ศ. 2550”

ข้อ 2 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรักษาการตามประกาศนี้

ข้อ 4 ในประกาศนี้ “ผู้ให้บริการ” หมายความว่า

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น “ข้อมูล จราจรทางคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณ ระยะเวลา ชนิดของบริการ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์นั้น

“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนด คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดย อัตโนมัติ

“ผู้ใช้บริการ” หมายความว่า ผู้ใช้บริการของผู้ให้บริการไม่ว่าต้องเสียค่าใช้บริการหรือไม่ก็ตาม

ข้อ 5 ภายใต้บังคับของมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 การกำหนดประเภทของผู้ให้บริการซึ่งมีหน้าที่ต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทาง คอมพิวเตอร์ แบ่งได้ ดังนี้

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น ทั้งนี้ โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้

ก. ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมและการกระจายภาพ และเสียง (Telecommunication and Broadcast Carrier) ประกอบด้วยผู้ให้บริการดังปรากฏตามภาคผนวก ก แนบท้ายประกาศนี้

ข. ผู้ให้บริการการเข้าถึงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Access Service Provider) ประกอบด้วยผู้ให้บริการดังปรากฏตามภาคผนวก ก แนบท้ายประกาศนี้

ค. ผู้ให้บริการเช่าระบบคอมพิวเตอร์ หรือให้เช่าบริการโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ (Host Service Provider) ประกอบด้วยผู้ให้บริการดังปรากฏตามภาคผนวก ก แนบท้ายประกาศนี้

ง. ผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ต (Internet Café หรือเกมออนไลน์)

(2) ผู้ให้บริการในการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลตาม (1) เช่น ผู้ให้บริการข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ (Content Service Provider) ประกอบด้วยผู้ให้บริการดังกล่าว ก แนบท้ายประกาศนี้

ข้อ 6 ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษา ปากฎดังกล่าว หมวด ก แนบท้ายประกาศนี้

ข้อ 7 ผู้ให้บริการมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

(1) ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (1) ก. มีหน้าที่เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตาม หมวด ก. ๑

(2) ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (1) ข. มีหน้าที่เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตาม หมวด ก. ๒ ตามประเภท ชนิดและหน้าที่การให้บริการ

(3) ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (1) ค. มีหน้าที่เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตาม หมวด ก. ๒ ตามประเภท ชนิดและหน้าที่การให้บริการ

(4) ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (1) ง. มีหน้าที่เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตาม หมวด ก. ๓

(5) ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (2) มีหน้าที่เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตาม หมวด ก. 4 ทั้งนี้ ในการเก็บรักษาข้อมูลจราจรตามหมวดต่างๆ ที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ให้ผู้ให้บริการเก็บเพียงเฉพาะในส่วนที่เป็นข้อมูลจราจรที่เกิดจากส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริการของตน เท่านั้น

ข้อ 8 ให้ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์โดยการใช้วิธีการที่มั่นคงปลอดภัย ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ให้เก็บในสื่อ (Media) ที่สามารถรักษาความครบถ้วน (Integrity) และระบุตัวบุคคล (Identification) ที่เข้าถึงสื่อดังกล่าวได้

(2) ในการเก็บข้อมูลตามข้อ 7 ข้างต้น ต้องมีระบบในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลที่จัดเก็บ และกำหนดชั้นความลับในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว เพื่อไม่ให้ผู้ดูแลระบบสามารถแก้ไขข้อมูลที่เก็บรักษาไว้ได้ เช่น การเก็บไว้ใน Centralized Log Server หรือการทำ Data Archiving หรือ ทำ Data Hashing เป็นต้น เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ทั้งนี้ เว้นแต่ผู้มี

หน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องที่เจ้าของหรือผู้บริหารองค์กร กำหนดไว้ให้สามารถเข้าถึงได้ เช่น ผู้ตรวจสอบระบบสารสนเทศขององค์กร (IT Auditor) หรือบุคคลที่องค์กรมอบหมาย เป็นต้น รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(3) ในการดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์นั้น ให้ผู้ให้บริการต้องจัดให้มีผู้มีหน้าที่ประสานงานและให้ข้อมูลกับพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้การส่งมอบข้อมูลนั้น เป็นไปด้วยความรวดเร็ว

(4) ในการเก็บข้อมูลจราจรที่จัดเก็บนั้น ต้องสามารถระบุรายละเอียดผู้ให้บริการเป็นรายบุคคลได้ (Accountability) เช่น ลักษณะการใช้บริการ Proxy Server, Network Address Translation (NAT) หรือ Proxy Cache หรือ Cache engine หรือบริการ free internet เช่น บริการ 1222 ต้องสามารถระบุตัวตนของผู้ให้บริการเป็นรายบุคคลได้จริง โดยไม่ให้มีการใช้ชื่อผู้ให้บริการร่วมกัน (Shared User ID)

(5) ในกรณีที่ผู้ให้บริการประเภทหนึ่งประเภทใด ในข้อ 1 ถึงข้อ 4 ข้างต้น ได้ให้บริการในนามตนเอง แต่บริการดังกล่าวนั้นเป็นบริการที่ได้ใช้ระบบของผู้ให้บริการซึ่งเป็นบุคคลที่สาม เป็นเหตุให้ผู้ให้บริการในข้อ 1 ถึงข้อ 4 ไม่สามารถรู้ได้ว่า ผู้ใช้บริการที่เข้ามาในระบบนั้นเป็นใคร ให้ผู้ให้บริการเช่นว่านั้น ดำเนินการให้มีวิธีการระบุและยืนยันตัวบุคคล (Identification and Authentication) ของผู้ให้บริการผ่านบริการของตนเองด้วย

ข้อ 9 ผู้ให้บริการต้องดำเนินการเทียบเวลาประเทศไทยให้ตรงกับเครื่อง Time Server ที่เปิดให้บริการสาธารณะโดยใช้ Network Time Protocol (NTP)

ข้อ 10 ให้ผู้ให้บริการซึ่งมีหน้าที่เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตามข้อ 7 เริ่มเก็บข้อมูลดังกล่าวตามลำดับดังนี้

(1) ให้ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (1) ก. เริ่มเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เมื่อพ้นสามสิบวันนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(2) ให้ผู้ให้บริการตามข้อ 5 (1) ข. เพียงเฉพาะผู้ให้บริการเครือข่ายสาธารณะหรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) เริ่มเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(3) นอกจากผู้ให้บริการซึ่งกล่าวมาในข้อ 9 (1) และข้อ 9 (2) ข้างต้น ให้เริ่มเก็บ
ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เมื่อพ้นหนึ่งปีนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศ ณ วันที่ เดือน พ.ศ.

.....
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวราพงษ์ เทพรงค์ทอง เกิดเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2525 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2546 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2549 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่ง วิทยากร 4 กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย